

หลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน : ศึกษากรณีจำเลยหลายคน

สุวภา วัชรุม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2562

**The principle prohibits the plaintiff to claim the defendant as a witness. : Case
study of many defendants**

Suwapa Wachum

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Banomyoung Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2019

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์   หลักรหัสโจทก์อ้างอิงจำเลยเป็นพยาน : ศักยภาพจำเลยหลายคน

เสนอโดย   นางสาวสุวภา วะชุม

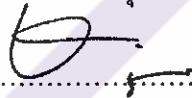
สาขาวิชา   นิติศาสตร์

หมวดวิชา   กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

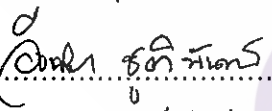
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรภิรมย์ โกมลารชุน

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

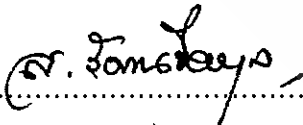
..........ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต)

..........กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรภิรมย์ โกมลารชุน)

..........กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจจนพัฒน์)

..........กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อัจฉริยา ชูตินันท์)

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ รับรองแล้ว

.... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล)

วันที่ ๓๑ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

หัวข้อวิทยานิพนธ์	หลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน : ศึกษากรณีจำเลยหลายคน
ชื่อผู้เขียน	สุวภา วัฒน
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรภิรมย์ โกมลารชุน
หลักสูตร	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

หลักการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจำเลยจะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้น จำเลยไม่มีหน้าที่ที่จะต้องนำพยานมาสืบหรือจะให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ก็ได้ โจทก์ไม่สามารถบังคับเอาหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย จึงไม่สามารถอ้างจำเลยเป็นพยานฝ่ายตนได้ หรือบังคับให้จำเลยให้การหรือเสนอพยานหลักฐานต่อศาลได้

บทบัญญัติการห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ในกรณีที่มีผู้ร่วมกระทำความผิดหลายคนนั้น ยังเป็นปัญหาว่าในกรณีโจทก์อ้างผู้ร่วมกระทำความผิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น เป็นพยาน การรับฟังพยานของผู้ร่วมกระทำความผิดยังเกิดประเด็นปัญหาอยู่มาก โดยจะเกิดการกล่าวหาซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นการแยกฟ้องหรือการฟ้องคดีรวมกันก็ตาม ซึ่งสามารถแยกได้เป็นกรณี ดังนี้

1. กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องเป็นจำเลยคนละคดี อาจเป็นเทคนิคของโจทก์ เพื่อให้โจทก์สามารถอ้างจำเลยคดีหนึ่งมาเป็นพยานอีกคดีหนึ่งได้ จึงไม่ควรอ้างพยานที่ถูกฟ้องเป็นคนละคดีเป็นพยาน เพราะจำเลยได้กระทำความผิดในคดีเดียวกันอาจให้การช่วยเหลือตนเอง

2. กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดเคยถูกฟ้องร่วมกับจำเลย แต่โจทก์ถอนฟ้องไปก่อน อาจเกิดจากโจทก์ยื่นข้อเสนอมว่า หากให้การเอาผิดกับจำเลยอื่นๆ ได้ จะถอนฟ้องไม่ถูกดำเนินคดี กรณีนี้ผู้ที่ถูกถอนฟ้องอาจให้การเท็จเพื่อเอาผิดกับจำเลยอื่นจึงควรห้ามเป็นพยาน

3. กรณีผู้ร่วมกระทำคามผิดเคยถูกฟ้องร่วมกับจำเลย แต่ศาลสั่งแยกฟ้องเป็นอีกคดีหนึ่ง ผู้นั้นอาจจะมาให้การช้ดทอจนถึงจำเลยอื่นในอีกคดีหนึ่ง

4. กรณีผู้ร่วมกระทำคามผิด ไม่ถูกฟ้องคดีต่อศาล เป็นกรณีที่พนักงานอัยการกันผู้ต้องหาที่กระทำผิดร่วมกันมาเป็นพยาน จึงไม่ถูกฟ้อง ไม่ควรรับฟังเนื่องจากจะให้ผู้ร่วมกระทำคามผิดนั้นมายื่นเอาผิดกับผู้กระทำผิดคนอื่นเพื่อให้ตนไม่ถูกดำเนินคดี

5. กรณีผู้ร่วมกระทำคามผิดกับจำเลยถูกพิพากษาลงโทษไปแล้ว ผู้กระทำคามผิดที่ถูกดำเนินคดีเสร็จเด็ดขาดไปแล้วคงไม่ได้รับประโยชน์อะไรจากการให้การนั้น กรณีนี้จึงควรรับฟังเป็นพยานได้

ปัญหาในการอ้างผู้ร่วมกระทำคามผิด โจทก์จะอ้างจำเลยจากคดีหนึ่งมาเป็นพยานในอีกคดีหนึ่ง เพื่อเอาผิดกับจำเลยคนนั้น ไม่ได้ ในการรับฟังพยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำคามผิดหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำคามผิดจึงเป็นปัญหาอย่างมาก เพราะทั้ง 4 กรณีแรกนั้น จะเกิดการกล่าวหาซึ่งกันและกันทั้งยังผิดต่อกฎหมายอังกฤษในหลักที่ว่า จำเลยไม่สามารถเป็นพยานยันจำเลยอื่น ได้ไม่ว่าจะเป็นกรณีมีการแยกฟ้องหรือการฟ้องรวมกัน และตามประเทศเยอรมัน ผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถเป็นพยานในคดีที่ตนเองถูกกล่าวหาว่ากระทำคามผิด รวมถึงผู้ถูกกล่าวหาร่วมไม่สามารถเป็นพยานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการกระทำคามผิดของผู้ถูกกล่าวหาคนอื่นๆ ได้

Thesis Title	The principle prohibits the plaintiff to claim the defendant as a witness: study the case of many defendants.
Author	Suwapa Wachum
Thematic Paper Advisor	Assist. Professor Dr. Kanpirom Komalarajun
Department	Law
Academic Year	2018

ABSTRACT

The principle of proof of facts in criminal cases, the defendant will be assumed to be innocent. It is the duty of the plaintiff to prove the evidence without any doubt that the defendant is the offender. Therefore, the defendant has no duty to bring witnesses or to deny the plaintiff's claim. The plaintiff was unable to enforce evidence to prove the defendant's fault. Therefore cannot claim the defendant as his own witness or forcing the defendant to give evidence or present evidence to the court

Provisions for prohibiting the plaintiff from claiming the defendant as a witness In the Event that many people commit a crime, it is also a problem that, in the case of the plaintiff claiming the person who committed the crime or involved in the offense as a witness listening to the witnesses of the conspirators also caused a lot of problems. Which will result in allegations against each other, whether they are separate lawsuits or lawsuits which can be separated as follows

1. In the case of a co-offender being sued as a defendant in different cases may be the technique of the plaintiff So that the plaintiff can claim one defendant as another witness Therefore should not claim witnesses who have been sued as a witness Because the defendant had committed an offense in the same case, probably helping each other

2. In the case of a co-defendant having been sued with the defendant But the plaintiff had withdrawn the case before But the plaintiff had withdrawn the case before may be caused by the

plaintiff proposing that If the defendants are accused of withdrawing from the proceedings In this case, the person who has been withdrawn may give false statements to condemn other defendants and therefore should not be a witness.

3.In the case of a co-defendant having been sued with the defendant but the court ordered another case that person may come to squeak to another defendant in another case.

4.In the case of a co-offender with a defendant being convicted the perpetrator who has been prosecuted is completely unsuccessful and will not receive any benefit from that action. In this case, it should be heard as a witness.

5.In the case of a co-offender with a defendant being convicted the perpetrator who has been prosecuted is completely unsuccessful and will not receive any benefit from that action. In this case, it should be heard as a witness.

The problems in claiming co-offenders the plaintiff will claim the defendant from one case as a witness in another case. To not condone the defendant in listening to witnesses who are co-conspirators or those who are involved with the offense, it is a very serious problem because the first four cases will accuse each other, and also against the English law in principle that The defendant was unable to testify against other defendants, whether in the case of a separate case or a lawsuit and according to Germany The accused could not testify in the case that he was accused of committing an offense Including the accused, unable to testify about the involvement of the other accused.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรภิรมย์ โกมลารชุน ซึ่งเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณ และจารึกพระคุณนี้ไว้ในความทรงจำมิถมิเถื่อนว่า ความสำเร็จครั้งนี้เกิดขึ้นได้ด้วยความกรุณาจาก ท่านอาจารย์

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต อาจารย์ ที่กรุณาให้เกียรติเป็น ประธาน โดยมี ดร. สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ และรองศาสตราจารย์ อัจฉริยา ชูตินันท์ เป็น กรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขและให้คำแนะนำที่มี ประโยชน์ที่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น รวมถึงการให้กำลังใจจนเกิดผลสำเร็จอย่าง สมบูรณ์

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ที่มอบโอกาสให้ได้รับทุนการศึกษา โดยให้ ทุนการศึกษากับนักกีฬาวอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัย ทำให้มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ศุภา วัชรม

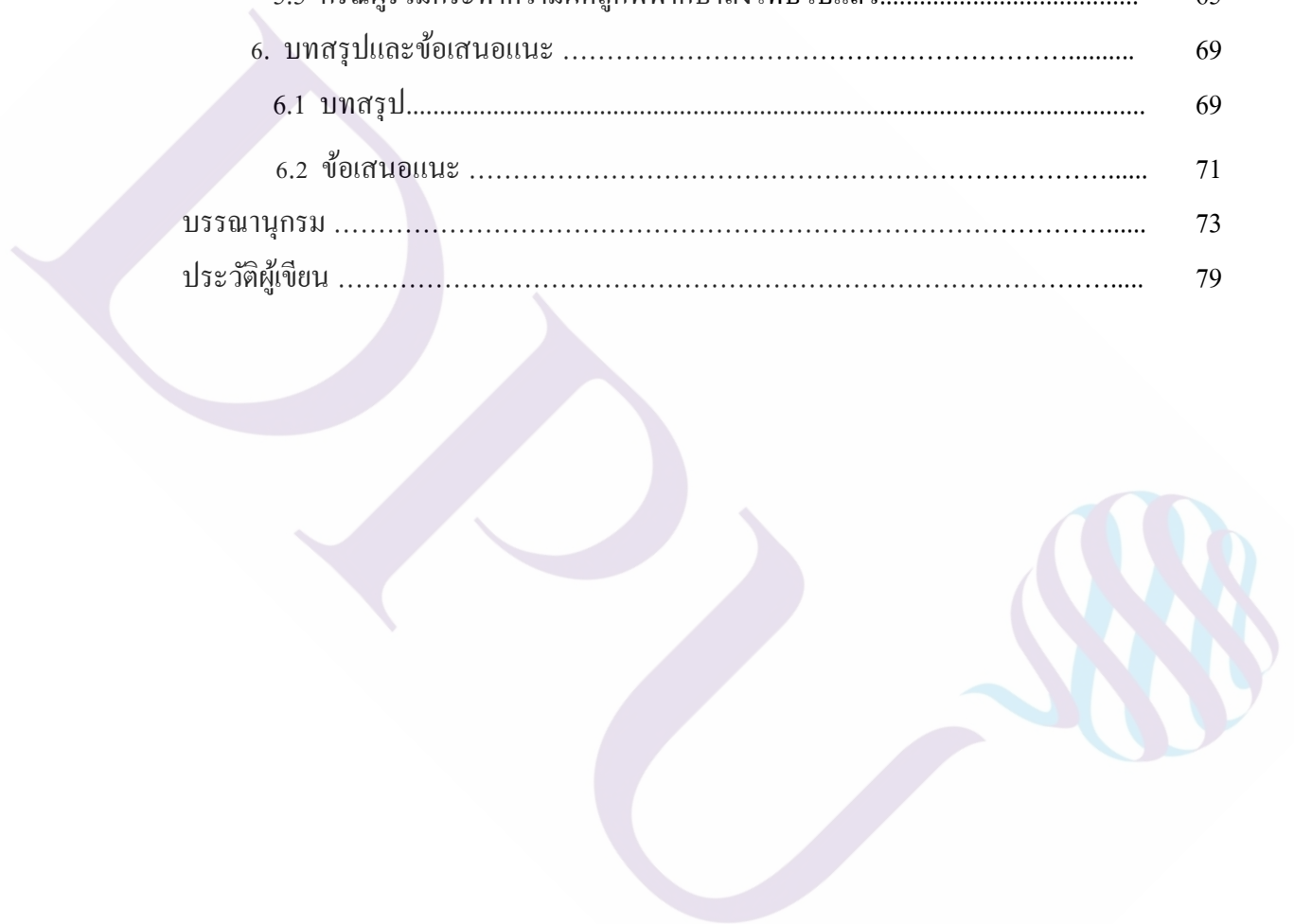

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๘
กิตติกรรมประกาศ	๗
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา	5
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2. สถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับหลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน กรณีจำเลย หลายคนในคดีอาญา.....	6
2.1 เจตนารมณ์ของ มาตรา 232 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	6
2.2 วิวัฒนาการของการห้าม โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน.....	8
2.3 การใช้บทบัญญัติ มาตรา 232 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	13
2.4 ปัญหาการอ้างผู้กระทำความผิดร่วมกันเป็นพยาน.....	23
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการห้าม โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน.....	26
3.1 แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล.....	26
3.2 สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา.....	31
3.3 สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การเป็นปฏิกักษ์ต่อตนเอง.....	38
4. หลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญาตามกฎหมายต่างประเทศ.....	44
4.1 ประเทศอังกฤษ	44
4.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา	50
4.3 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	53

5. การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการอ้างผู้กระทำความผิดร่วมกันเป็นพยาน.....	58
5.1 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องเป็นจำเลยคนละคดี.....	58
5.2 กรณีผู้กระทำความผิดถูกฟ้องร่วมกับจำเลย แต่โจทก์ถอนฟ้องไป.....	60
5.3 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องร่วมกับจำเลย แต่ศาลแยกฟ้องไปเป็นอีกคดี หนึ่ง.....	63
5.4 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดไม่ถูกฟ้องคดีต่อศาล.....	65
5.5 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกพิพากษาลงโทษไปแล้ว.....	65
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	69
6.1 บทสรุป.....	69
6.2 ข้อเสนอแนะ	71
บรรณานุกรม	73
ประวัติผู้เขียน	79

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 เป็นบทบัญญัติที่ห้ามไม่ให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ซึ่งกฎหมายห้ามผู้ที่มีฐานะเป็นจำเลยเป็นพยานฝ่ายโจทก์ แต่ไม่ห้ามผู้ที่ร่วมกระทำความผิดกับจำเลย ที่ยังไม่ได้ถูกฟ้องร่วมกับจำเลย และผู้ที่ถูกฟ้องก่อนจำเลยซึ่งศาลได้พิพากษาไปก่อนแล้ว กรณีดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อตัวจำเลย เพราะบุคคลเหล่านั้นอาจจะมาให้การที่เป็นประโยชน์ต่อจำเลย¹

การที่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานเป็นการไม่ยุติธรรมกับตัวจำเลย เนื่องจากจำเลยจะมาให้การปรักปรำตนเอง ย่อมกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เหตุผลที่ห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานยันตัวจำเลยเองนั้น ก็เพราะบุคคลมีสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ปรักปรำตนเอง (nemo tenetur prodere seipsum) อีกทั้งในคดีอาญาเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลย จึงไม่ยุติธรรมที่จะยอมให้โจทก์อาศัยประโยชน์จากตัวจำเลยมาลงโทษจำเลยคนนั่นเอง ทั้งนี้ก็เป็นไปตามหลักกฎหมายที่ว่า “บุคคลไม่ควรถูกบังคับให้กระทำการอันเป็นผลร้ายแก่ตนเอง” ตามหลักกฎหมาย มาตรา 232 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และรวมถึงการห้ามทั้งการที่โจทก์อ้างจำเลยคนหนึ่งเพื่อยืนยันเอาผิดกับจำเลยอีกคนหนึ่งในคดีนั้นด้วย เหตุผลที่ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยคนหนึ่งมาเป็นพยานเพื่อยืนยันเอาผิดกับจำเลยอีกคนหนึ่ง ก็เพราะว่า คำของจำเลยนั้นยากที่จะเชื่อได้ว่าเป็นความจริง เพราะจำเลยแต่ละคนตกอยู่ในอิทธิพลของ

---

¹ ไพจิตร บุญญพันธุ์, “โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน,” วารสารนิติศาสตร์, เล่มที่ 4, ปีที่ 9, น.1-2 (2520.2521).

ความกลัวและความหวัง (influence of fear or hope)² คือ จำเลยมีความกลัวว่าถ้าตนให้การไปตามความจริงที่เกิดขึ้นในความผิดที่ตนมีส่วนร่วมด้วย ตนจะต้องได้รับโทษ และอยู่ในอิทธิพลของความหวัง คือ จำเลยหวังว่าถ้าตนให้การที่เป็นเท็จ หรือถ้าตนให้การซัดทอดว่าคนอื่นทำผิดก็อาจทำให้ตนเองได้รับโทษน้อยลงหรือพ้นโทษได้ ฉะนั้นแล้วผู้ที่มีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดด้วยกันกับจำเลย โจทก์ก็จะอ้างผู้นั้นเป็นพยานให้การเอาผิดจำเลยอีกคนหนึ่งไม่ได้ ดังนั้น คำให้การของจำเลยจึงไม่น่าเชื่อถือ เพื่อตัดปัญหากฎหมายจึงห้าม โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน³

เดิมข้อห้ามมาตรา 232 มีความเห็นแตกต่างกันออกเป็น 2 แนวทาง คือ แนวทางแรกเห็นว่า บทบัญญัติมาตรานี้ ห้าม โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานเท่านั้น แต่หากเป็นกรณีที่จำเลยสมัครใจเป็นพยานของฝ่ายตน คำให้การของจำเลยในฐานะพยาน ศาลย่อมนำมาใช้ได้ไม่ว่าในทางเป็นคุณหรือเป็นโทษกับตัวจำเลยเอง เนื่องจากความในมาตรา 233 ที่จำเลยมีสิทธิอ้างตนเป็นพยานได้ย่อมสนับสนุนแนวคิดนี้ โดยศาลสามารถนำคำให้การของจำเลยในฐานะพยานมาใช้ในการพิจารณาคดีได้ เพราะความตอนท้ายของมาตรา 233 ระบุถึงคำให้การที่อาจมีผลเสียกับฝ่ายจำเลยด้วยกันเอง ก็ไม่มีข้อห้ามที่ศาลจะรับฟังถ้อยคำของจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน ส่วนแนวทางที่สอง เป็นไปตามแนวคำพิพากษาของศาลที่เห็นว่า การที่กฎหมายห้าม โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ข้อมหมายความร่วมมือ การห้าม โจทก์อ้าง คำให้การของจำเลยที่ตอบคำถามค้านของโจทก์ที่เป็นผลร้ายต่อตัวจำเลยที่เป็นพยานด้วย⁴

เมื่อมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 เพิ่มเติมมาตรา 233 ความว่า “ในกรณีที่จำเลยเบิกความเป็นพยาน คำเบิกความของจำเลยย่อมใช้ยืนยันตัวจำเลยนั้นได้ และศาลอาจรับฟังคำเบิกความนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้” กรณี

² คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น.285-286.

³ ธานี สิงนาท, คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 16 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2562), น.324.

⁴ อุดม รัฐอมฤต, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), น. 232.

ที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน โจทก์ คำเบิกความของจำเลยสามารถยืนยันเอาผิดจำเลยได้หรือไม่นั้น พิจารณาแล้วไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามมิให้รับฟัง หากจำเลยอ้างตนเองเป็นพยานแล้วคำให้การ นั้นขัดทอดหรือทำให้จำเลยคนอื่นได้รับความเสียหาย จำเลยสามารถชักค้านได้ ดังนั้น คำให้การของ จำเลยสามารถรับฟังได้ อันเป็นการบัญญัติที่สอดคล้องกับแนวคิดแรก เพราะให้นำคำเบิกความของ จำเลยในฐานะพยานมาใช้ยืนยันจำเลยได้ คือ คำเบิกความของจำเลยอาจถูกใช้เป็นโทษกับตัวจำเลยเองได้

การที่กฎหมายห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีนั้น รวมไปถึงการห้ามโจทก์อ้างผู้ที่ร่วม กระทำความผิดในคดีเดียวกันแต่ไม่ได้ถูกฟ้องเป็นจำเลยด้วยหรือไม่ แนวคำพิพากษาส่วนใหญ่ เห็น ตรงกันว่ากรณีเช่นนี้ย่อมทำได้เพราะกฎหมายห้ามโจทก์อ้างจำเลยในคดีเดียวกันเป็นพยานฝ่ายโจทก์ ดังนั้น ผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้ถูกฟ้อง โจทก์ย่อมอ้างเป็นพยานฝ่ายตนได้⁵

พยานที่เคยเป็นจำเลยร่วมซึ่งได้แยกฟ้องเป็นคดีใหม่ ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 232 เช่น ศาลฎีกาตัดสินไว้ คำพิพากษาฎีกาที่ 810-813/2540⁶ แม้คำให้การของ ส. ล. จ. และ ศ. ที่พาดพิงถึงจำเลยว่าได้ร่วมกับนาง ท. หรือ ป. จัดทำหลักฐานอันเป็นเท็จเกี่ยวกับการเบิกค่ารักษาพยาบาลให้แก่บุคคลทั้งสี่ นั้น มีลักษณะเป็นการชักทอด แต่ก็มีชี้ว่าจะรับฟังไม่ได้เสียทีเดียว ทั้งบุคคลทั้งสี่ก็มีชี้จำเลยในคดีนี้จึง มีชี้การชักทอดจำเลยในคดีเดียวกัน โจทก์จึงอ้างบุคคลดังกล่าวมาเป็นพยานในคดีนี้ได้ และคำเบิก ความของบุคคลทั้งสี่ในฐานะพยาน ชั้นศาลก็ไม่ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน เพราะพยานมา เบิกความด้วยตนเองโดยตรงต่อศาล หากชี้พยานบอกเล่าแต่อย่างใดไม่⁷

ปัญหาการอ้างบุคคลที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิด ได้แก่ กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องเป็นจำเลยคนละคดี กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้อง

⁵ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษา กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2557), น. 295.

⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 810-813/2540 (เนติ.), น. 275-291 หมายถึง คำพิพากษาฎีกาที่จัดพิมพ์โดยเนติ บัณฑิตยสภา หน้า 275-291

⁷ อุดม รัฐอมฤต, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : โครงการ ตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), น. 233.

ร่วมกับจำเลย แต่โจทก์ถอนฟ้องไป กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องร่วมกับจำเลย แต่ศาลแยกฟ้องไป เป็นอีกคดีหนึ่ง กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดไม่ถูกฟ้องคดีต่อศาล และกรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกพิพากษาลงโทษไปแล้ว ซึ่งใน 5 กรณีนี้ศาลฎีกาได้มีคำวินิจฉัยที่แตกต่างกันออกไปแล้วแต่กรณี

การที่โจทก์อ้างคำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยจะเป็นกรณีที่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญาหรือไม่ และจะเป็นกรณีที่โจทก์แสวงหาพยานหลักฐานจากจำเลยด้วยหรือไม่ รวมถึงการอ้างคำให้การของจำเลยในคดีอื่นที่เป็นคดีที่มีความเกี่ยวข้องกันหรือมีลักษณะเดียวกันนั้น จะนำคำให้การในคดีอื่นมาใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเอาผิดจำเลยในคดีนี้ได้หรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักการห้าม โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานกรณีจำเลยหลายคนในคดีอาญา
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการห้าม โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน
3. เพื่อศึกษาหลักห้าม โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญาตามกฎหมายต่างประเทศ
4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการอ้างผู้กระทำความผิดร่วมกันเป็นพยาน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การอ้างบุคคลที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทำให้เกิดการกล่าวหาตนเอง หากโจทก์อ้างผู้ร่วมกระทำความผิดจะทำให้เกิดปัญหา ดังนั้น ไม่ควรรับฟังคำให้การของผู้ร่วมกระทำความผิดจนกว่าคดีของผู้นั้นจะถูกตัดสินหรือได้รับโทษไปแล้ว ควรวางหลักไว้ว่าหากจะอ้างผู้ร่วมกระทำความผิดมาเป็นพยาน ผู้นั้นจะต้องถูกดำเนินคดีและได้รับโทษจนถึงที่สุดก่อน ห้ามทั้งการที่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานเพื่อยืนยันเอาผิดกับตัวจำเลย กับกรณีที่โจทก์อ้างจำเลยคนหนึ่งมาเป็นพยาน โจทก์เพื่อยืนยันเอาผิดกับจำเลยอีกคนหนึ่ง ในคดีนั้นด้วย และควรจะไปถึงการห้ามโจทก์อ้างผู้ที่ร่วมกระทำความผิดในคดีเดียวกันแต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องเป็นจำเลย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาถึงหลักการ เรื่องการห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน วิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทาง กฎหมายลักษณะพยานของต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติ

1.5 วิธีดำเนินการ

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้กำหนดวิธีการศึกษาวิจัย โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documdentary Research) โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสาร ได้แก่ กฎหมายลักษณะพยาน หลักกฎหมายในต่างประเทศในเรื่องการห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน กฎระเบียบต่าง ๆ ประกอบกับ หนังสือ ตำรา บทความ วารสารทางกฎหมาย สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ โดยมุ่งศึกษาเนื้อหาของกฎหมาย สภาพปัญหาและมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักการห้าม โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานกรณีจำเลยหลายคนในคดีอาญา
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการห้าม โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน
3. ทำให้ทราบถึงหลักห้าม โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญาตามกฎหมายต่างประเทศ
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขปัญหาการอ้างผู้กระทำความผิดร่วมกันเป็นพยาน

บทที่ 2

สถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับหลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน กรณีจำเลยหลายคนในคดีอาญา

ในบทนี้จะกล่าวถึงสถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับหลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน โดยจะเริ่มอธิบายจากเจตนารมณ์ของมาตรา 232 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา วิวัฒนาการของการห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน โดยอธิบายถึงช่วงกฎหมายตราสามดวงบังคับใช้ และช่วงบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และจะกล่าวถึงการใช้บทบัญญัติมาตรา 232 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยแยกเป็นความเห็นของฝ่ายศาลและความเห็นของฝ่ายตำรา ดังนี้

2.1 เจตนารมณ์ของมาตรา 232 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน” หลักกฎหมายนี้มีเหตุผลที่ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน การที่กฎหมายห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานนั้นถือเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่สำคัญประการหนึ่ง เพราะการที่โจทก์จะนำสืบพยานมีความจำเป็นที่โจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานที่แวดล้อมตัวจำเลยมาสืบ ไม่ใช่้นำคำบังคับจากคำให้การจำเลยเอง¹

หลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานได้บัญญัติไว้ในมาตรา 232 “ห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน” เพราะโจทก์เป็นผู้กล่าวหา โจทก์มีหน้าที่พิสูจน์ให้เห็นการกระทำความผิดของจำเลย และจำเลยเป็นประธานในคดี ดังนั้น จึงไม่อาจแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวจำเลย เพื่อเป็นการป้องกันมิให้จำเลยให้ถ้อยคำเป็นปฏิกิริยาต่อตนเองในคดีอาญา²

หากให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานย่อมไม่เป็นธรรมแก่จำเลย เพราะโจทก์เป็นผู้อ้างว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด และขอให้ศาลลงโทษจำเลยตามที่ตนได้กล่าวไว้ในฟ้องนั้น เป็นหน้าที่

---

¹ ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556), น. 267.

² สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง, พิมพ์ครั้งที่ 18 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2561), น. 442.

โจทก์จะต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลย จะให้จำเลยให้การเพื่อเป็นการช่วยโจทก์พิสูจน์ความผิดของจำเลยไม่ได้ เพราะเมื่อจำเลยถูกกล่าวหาฟ้องร้อง จำเลยย่อมต้องพยายามคืนรนเพื่อให้หลุดพ้นจากข้อกล่าวหา³

ในการดำเนินคดีอาญาที่การแสวงหาพยานหลักฐานกระทำได้โดยยาก เนื่องจากเป็นความผิดที่มีลักษณะปิดบังซ่อนเร้น หรือเป็นความผิดที่ไม่มีผู้เสียหาย หรือเป็นความผิดที่กระทำในลักษณะองค์กร จำเป็นต้องใช้ผู้กระทำผิดหรือผู้ร่วมขบวนการมาเป็นพยานเพื่อพิสูจน์ความผิดพยานจึงมีความสำคัญต่อการค้นหาความจริงเป็นอย่างยิ่ง⁴

บทบัญญัติห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ในกรณีนี้เป็นการห้ามเฉพาะกรณีที่ ห้ามจำเลยไม่ให้การเป็นพยานให้โจทก์ ตามบทบัญญัติ มาตรา 232 นี้ ไม่ห้ามกรณีที่จำเลยจะอ้างจำเลยอื่นเป็นพยาน หรือจำเลยจะอ้างตัวเองเป็นพยานก็ได้ ถ้าจำเลยซึ่งให้การเป็นพยานนั้นปรักปรำ ทำให้จำเลยเสียหายเอง จำเลยซักค้านได้⁵

บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด อาจถูกฟ้องเป็นจำเลยหรือบางคนไม่ถูกดำเนินคดี สำหรับคนที่ถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 บัญญัติห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน หมายความว่า ถ้าบุคคลที่โจทก์อ้างมาเป็นพยานมีฐานะเป็นจำเลยในคดีนั้น บุคคลนั้นก็จะเป็นพยานโจทก์ไม่ได้⁶

บทบัญญัติห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ในกรณีนี้เป็นการห้ามเฉพาะกรณีที่ห้ามจำเลยไม่ให้การเป็นพยานให้โจทก์ ตามบทบัญญัติ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 นี้ ไม่ห้ามกรณีที่จำเลยจะอ้างจำเลยอื่นเป็นพยาน หรือจำเลยจะอ้างตัวเองเป็นพยานก็ได้ ถ้าจำเลยซึ่งให้การเป็นพยานนั้นปรักปรำ ทำให้จำเลยเสียหายเอง จำเลยซักค้านได้ ในคดีอาญา จำเลยมีเอกสิทธิ์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เอกสิทธิ์ในการไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (Privilege

³ ไพจิตร บุญญพันธุ์, “โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน,” วารสารนิติศาสตร์, เล่มที่ 4, ปีที่ 9, น. 3 (2520.2521).

⁴ พนิดา เสวตสุนทร, “การสืบพยานบุคคลโดยใช้ภาพ และเสียงเชิงปฏิสัมพันธ์,” ตุลพาน, เล่มที่ 1, ปีที่ 47, น. 30 (มกราคม-เมษายน 2543).

⁵ ไพจิตร บุญญพันธุ์, “โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน,” วารสารนิติศาสตร์, ฉบับที่ 4, ปีที่ 9, น. 7-11 (2520.2521).

⁶ เข็มชัย ชูติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2557), น.293.

against self-incrimination) ซึ่งเป็นหลักประกันของระบบกล่าวหา⁷ กฎหมายจึงห้ามโจทก์อ้างจำเลย เป็นพยานในคดีอาญา โดยถือเป็นการห้ามเด็ดขาดแม้จำเลยจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม โจทก์ก็จะฝ่าฝืน หลักดังกล่าวไม่ได้ ซึ่งแตกต่างจากคดีแพ่งที่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 97 บัญญัติว่า “คู่ความฝ่ายหนึ่งจะอ้างคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาเป็นพยานของตนหรือจะอ้าง ตนเองเป็นพยานก็ได้” เห็นได้ว่าในคดีแพ่งไม่มีบทบัญญัติห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน เพราะใน คดีอาญาบัญญัติหลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญา⁸

2.2 วิวัฒนาการของการห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน

ในหัวข้อนี้ จะกล่าวถึงหลักการห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในช่วงกฎหมายตราสามดวงบังคับใช้และช่วงบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีความเหมือนและความแตกต่างกันตามช่วงตามแต่ละสมัย ดังนี้

2.2.1 ช่วงกฎหมายตราสามดวงบังคับใช้

กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายที่รวบรวมขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 เพื่อใช้ในสมัย รัตนโกสินทร์⁹ กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายเก่าของไทย เป็นรวบรวมแก้ไขชำระสะสาง กฎหมายที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยและศรีอยุธยาเป็นหลัก เรียกว่า พระธรรมศาสตร์หรือธรรมศาสตร์ พระอัยการ และกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ พระองค์ทรงให้มีการชำระสะสางกฎหมายขึ้นในรัชกาล ของพระองค์ใน พ.ศ. 2347 โดยนำกฎหมายเก่ามาปรับปรุงรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่จนเสร็จ เรียบร้อยใน พ.ศ. 2348 เมื่อรวบรวมกฎหมายเข้าด้วยกันเสร็จแล้วได้มีการเอาตราราชการประทับไว้ ที่กฎหมายนี้ 3 ตราหรือ 3 ดวงคือ ตราราชสีห์ ตราคชสีห์ และตราบัวแก้ว จึงได้เรียกชื่อว่า “กฎหมาย ตรา 3 ดวง”¹⁰

⁷ คณิต ฒ นคร, “พยานแผ่นดินตามกฎหมายมองไกลอเมริกา,” ใน หนังสือรวมบทความด้านวิชาการ อัยการสูงสุด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิมพ์อักษร, 2540), น. 109-110.

⁸ อุดม รัฐอมฤต, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), น. 232.

⁹ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ วิกัลย์ พงศ์พนิตานนท์, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยโดย ร.แดงภาค, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), น.13.

¹⁰ คมกริช วัฒนเสถียร, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บัณฑิตไทย, 2558), น.71.

กฎหมายตราสามดวงมีลักษณะเป็นกฎหมายของนักกฎหมาย (Juristenrecht) กล่าวคือ กฎเกณฑ์ส่วนใหญ่ของกฎหมายตราสามดวง โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นพระธรรมศาสตร์ มีลักษณะทั่วไปและมีฐานะสูงกว่าจารีตประเพณี มีการจัดระบบกฎหมายที่เป็นระบบและมีการใช้เหตุผลของนักกฎหมายปรุงแต่งโดยนักนิติศาสตร์อินเดีย และได้รับการสืบทอดพัฒนาต่อมาโดยนักนิติศาสตร์มอญและไทย¹¹

คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ได้มีการจารึกไว้ในกำแพงจักรวาล พระธรรมศาสตร์จึงถือเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ เป็นกฎหมายที่มนุษย์ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเป็นกฎของธรรมชาติที่อยู่เหนือมนุษย์ กฎหมายทั้งหลายของอยุธยาได้ใช้บังคับมาตลอดจนกระทั่งเสียอยุธยาให้พม่าไปเมื่อ พ.ศ. 2310 เมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีสามารถกอบกู้เอกราชของชาติไทยกลับคืน จึงสถาปนากรุงธนบุรีขึ้นเป็นราชธานีในปีนั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2325 พระองค์ทรงปกครองบ้านเมืองโดยอาศัยตัวบทของอยุธยาเท่าที่เหลือตกทอดมา ซึ่งเหลือเพียงหนึ่งในสิบของกฎหมายทั้งหมดเท่านั้น กฎหมายที่ใช้กันอยู่ในระยะแรกของกรุงรัตนโกสินทร์นั้นก็คือกฎหมายที่ใช้อยู่เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยา โดยอาศัยความจำและการคัดลอกมาตามเอกสารที่หลงเหลือ พระองค์ทรงทำการวินิจฉัยเรื่องต่าง ๆ โดยอาศัยมูลอำนาจอธิปไตยของพระองค์เองบ้าง อาศัยหลักฐานที่ได้จากการสืบสวน ฟังคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่บ้างจนกระทั่งได้เกิดคดีขึ้นคดีหนึ่งและมีการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา¹²

กฎหมายพยานของสยามมีลักษณะเหมือนกับกฎหมายโบราณทั่วไป คือ กำหนดคุณลักษณะของพยานที่ศาลจะรับฟัง และความน่าเชื่อถือของพยาน โดยพระไอยการลักษณะพยานได้กำหนดคุณสมบัติ 6 ประการ ได้แก่ (1) เป็นบุคคลที่ก่อปรด้วยเคหสถานอันบริบูรณ์ (2) เป็นบุคคลอันบริบูรณ์ด้วยลูกหลานมาก (3) เป็นบุคคลก่อปรด้วยน้ำใจเป็นสัพบุรุษ (4) เป็นบุคคลมีน้ำใจก่อปรด้วยกุศล (5) เป็นบุคคลก่อปรด้วยตระกูลเป็นเศรษฐีอันประเสริฐ และ (6) เป็นบุคคลที่เป็นที่สักการบูชาแก่คนทั้งปวง นอกจากนั้นยังได้กำหนดบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามเป็นพยานไว้ 33 ประเภท โดยแยกตามกฎหมายห้ามมิให้รับฟังพยานแบ่งออกเป็น 4 กรณี คือ¹³

¹¹ แสวง บุญเฉลิมวิภาส, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, พิมพ์ครั้งที่ 18 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2562), น.122.

¹² เพิ่งอ้าง น.123.

¹³ อุดม รัฐอมฤต, “พยานตามกฎหมายเก่าของสยาม,” ใน ร. แลงการ์ด กับไทยศึกษา รวบรวมบทความแปลและบทความศึกษาผลงาน, สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนธรรมกุล และกรรณิกา จรรย์แสง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น.145.

1. เพราะบุคคลนั้นไม่อาจเบิกความได้โดยอิสระ เนื่องจากมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ได้แก่ คนที่เป็นลูกหนี้ของคู่ความ เป็นทาส เป็นบิดามารดา เป็นเพื่อนสนิทกินเที่ยวด้วยกันกับคู่ความ

2. เพราะบุคคลที่ไม่มีความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเองอย่างเต็มที่ ได้แก่ เด็กอายุไม่เกิน 7 ขวบ คนแก่ที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป คนวิกลจริต คนหูหนวก คนตาบอด หลงผิดตั้งครุภักดิ์เทาะกั กระเทย และคนที่มีโรคภัยแรง

3. เพราะลักษณะของบุคคลนั้นทำให้เชื่อคำเบิกความของเขาได้ยาก ได้แก่ คนไม่มีศีลธรรม คนชอบหาเรื่องคนอื่น คนมักมาก คนติดการพนัน หลงแพศยา และโจร

4. เพราะบุคคลเหล่านี้มีฐานะทางสังคมหรือมีอาชีพบางอย่างที่ทำให้ถ้อยคำของเขาไม่น่าเชื่อถือ ได้แก่ คนจรจัด ขอทาน โสภณิ หมอผี คนเดินกินรำกิน หมอเถื่อน ช่างเกือก ชาวประมง และเพชรฆาต

นอกจากนั้น กฎหมายยังได้วางหลักเกณฑ์กำหนดน้ำหนักพยานไว้ โดยแบ่งออกเป็น 3 พวก ได้แก่ พวกทิพพยาน หมายถึง บุคคลที่ครองสมณเพศ อุดรพยาน หมายถึง พยานบุคคลที่อยู่ในพวกชนชั้นกลาง ได้แก่ ข้าราชการระดับกลาง พ่อค้า ชาวไร่ชาวนา และอุดรพยาน หมายถึง พยานที่มีความเกี่ยวข้องเป็นญาติมิตรของคู่ความฝ่ายที่อ้างพยาน หรือเป็นบุคคลที่มีฐานะทางพยานต่ำ ได้แก่ เป็นคนจน ขอทาน คนไร้ญาติ กฎหมายให้ความสำคัญมากกับพยานบุคคลบางประเภท เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับคู่ความทั้งสองฝ่ายแล้วมีความสัมพันธ์กัน เช่น บุคคลที่เป็นตุลาการในกรณีที่เกิดทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นต่อหน้า พ่อแม่ที่เป็นพยานในกรณีทะเลาะวิวาทระหว่างลูกหรือกรณีทะเลาะวิวาทระหว่างพ่อกับแม่¹⁴

ตามกฎหมายเก่านั้น ห้ามไม่ให้คู่ความอ้างกันเป็นพยาน โดยห้ามทั้งกรณีที่เกิดข้ออ้างจำเลยเป็นพยาน และห้ามทั้งกรณีที่เกิดข้ออ้างโจทก์เป็นพยาน ทั้งนี้ก็เพราะว่าคู่ความทั้งสองฝ่ายที่ถูกอ้างเป็นพยานอาจเกิดความกลัวหากตนให้การไปตามความจริงอาจทำให้ตนแพ้คดีได้ คู่ความที่ถูกอ้างเป็นพยานจึงต้องให้การเท็จเพื่อให้ตนพ้นจากความผิดหรือได้รับโทษที่น้อยลง ซึ่งเป็นความผิดอาญา¹⁵

¹⁴ เฟิงฮ้าง น.146.

¹⁵ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2557), น. 11-12.

คำเบิกความของพ่อแม่ของกลุ่มความฝ้ายใดฝ้ายหนึ่ง ได้ความสมตามข้ออ้างของกลุ่มความอีกฝ้ายหนึ่งก็ทำให้เป็นพยานที่รับฟังเป็นที่ยุติตามนั้นได้เช่นเดียวกัน กฎหมายยังให้ถือว่าพยานซึ่งอยู่ร่วมกับคู่ความในที่เกิดเหตุ ณ เวลาที่เกิดเหตุอันเป็นข้อพิพาทในคดีนั้น ได้เกิดขึ้นย่อมเป็นพยานที่มีน้ำหนักให้ฟังเป็นที่ยุติได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น บุคคลซึ่งอยู่บนเรือเกิดเหตุทะเลาะวิวาทระหว่างลูกเรือ บุคคลที่ร่วมเดินทางกับคู่ความ บุคคลที่อยู่ร่วมกับคู่ความในงานพิธีซึ่งเกิดเหตุแห่งคดีนั้นขึ้น ฯลฯ ในกรณีนี้หากไม่มีพยานอื่น กฎหมายให้รับฟังคำเบิกความของพยานเช่นนี้ได้ แม้จะเป็นพยานที่มีลักษณะต้องห้าม (นักพนัน ช่างเกือก ชาวประมง หรือคนเมา) ก็ตาม¹⁶

มีการวางหลักเป็นข้อแนะนำแก่ผู้พิพากษาว่า ก่อนสืบพยานให้ผู้พิพากษาชี้แจงตามความเป็นจริง หากให้การเท็จจะมีโทษ กฎหมายตราสามดวงนี้ได้วางหลักว่าพยานบุคคลประเภทใดเชื่อถือได้หรือไม่ โดยพิจารณาตามฐานะและวงศ์ตระกูลของพยาน โดยพยานบางประเภทไม่ควรรับฟัง เช่นพยานบอกเล่าข่าวลือ เป็นต้น¹⁷

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 ก็ได้มีการบัญญัติยกเลิกกฎหมายเก่าของสยาม กล่าวถึงบุคคล 33 ประเภทที่ต้องห้ามเป็นพยานดังกล่าวและกำหนดให้รับฟังพยานบุคคลได้กว้างขวางขึ้น โดยถือว่าบุคคลที่มีสติดี รู้จักรับผิดชอบ มีความเข้าใจ สามารถเป็นพยานได้ โจทก์จะอ้างจำเลยหรือจำเลยจะอ้างโจทก์เป็นพยานก็ได้ และมีวิธีการบัญญัติตามกฎหมายสมัยใหม่โดยการวางหลักทั่วไปไว้ เป็นกฎหมายลักษณะพยานที่ทันสมัยขึ้น แต่ก็ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งยังมีบทบัญญัติในเรื่องอื่นอยู่ด้วย เช่น การบัญญัติกำหนดโทษพยานผู้เบิกความเท็จ ผู้ทำพยานเท็จ และผู้ละเมิดอำนาจศาลไว้อีกด้วย¹⁸

หลังจากนั้นไม่นาน ก็ไม่มีการใช้พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 ถือเป็นยกเลิกไปโดยปริยาย

ในกฎหมายตราสามดวงเป็นการบัญญัติห้ามทั้งโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานและบัญญัติห้ามจำเลยอ้างโจทก์เป็นพยาน เพราะว่าฝ่ายที่ถูกอ้างเป็นพยานจะกลัวว่าหากตนให้การไปตามความ

¹⁶ อุดม รัฐอมฤต, “พยานตามกฎหมายเก่าของสยาม,” ใน ร. แลงการ์ด กับไทยศึกษา รวมบทความแปลและบทความศึกษาผลงาน, สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนธรรมกุล และกรรณิกา จรรย์แสง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น.145.

¹⁷ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2557), น. 11.

¹⁸ เพิ่งอ้าง น. 10-12.

จริงแล้วฝ่ายตนอาจจะแพ้คดีได้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจจะให้การเท็จเพื่อให้ตนเองพ้นผิด ซึ่งการให้การเท็จก็เป็นความผิดอาญา

2.2.2 ช่วงบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หลังมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้มีการร่างกฎหมาย โดยได้นำกฎหมายต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี อเมริกา เบลเยียม ฯลฯ มาประกอบการร่างด้วย กฎหมายใหม่ของไทยจึงได้รับอิทธิพลของต่างประเทศ โดยเฉพาะอิทธิพลจากประเทศในทวีปยุโรป การร่างกฎหมายไทยยังใช้ภาษาอังกฤษในการร่างอยู่แล้วนำมาถอดเป็นภาษาไทยทีหลัง¹⁹ ในกฎหมายลักษณะพยานของไทยเพื่อให้เข้าสู่เป็นระบบสากลยิ่งขึ้น กฎหมายลักษณะพยาน ร.ศ. 113 ก็ยังไม่ได้ถูกยกเลิก ยังคงมีผลใช้มาจนถึงปัจจุบัน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2499 จึงได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา²⁰

โดยปัจจุบันยังไม่มีประมวลกฎหมายพยานรวมถึงกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานก็ไม่ได้รวมอยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกัน แต่กระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายต่างๆ หลายฉบับ ที่แทรกอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและแทรกอยู่ในกฎหมายวิธีพิจารณาของศาลพิเศษอื่นๆ ในการบัญญัติกฎหมายสารบัญญัติรับรองสิทธิหน้าที่ของบุคคลบางเรื่อง มีการบัญญัติวิธีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นฐานของสิทธิหน้าที่นั้นไว้เป็นพิเศษด้วย²¹

การรับฟังพยานในปัจจุบันใช้หลักการรับฟังพยานโดยอาศัยเหตุผล วางระบบกฎหมายพยานตามระบบกล่าวหา โดยมีการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ให้สิทธิจำเลยในการโต้แย้งคัดค้านโจทก์ได้อย่างเต็มที่ มีการนำระบบถามค้านที่เป็นระเบียบแบบแผนมาใช้ และได้มีการยกเลิกหลักเกณฑ์ในเรื่องวิธีพิจารณาแบบจารีตนครบาลด้วย²²

¹⁹ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ วิมลย์ พงศ์พนิตานนท์, “ร. แลงกาด์ กับประวัติศาสตร์กฎหมายไทย,” ใน ร. แลงกาด์ กับไทยศึกษา รวมบทความแปลและบทความศึกษาผลงาน, สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒน์เถกุด และกรรณิการจรรย์แสง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น.59-60.

²⁰ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2557), น. 5-6.

²¹ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2557), น. 12-13.

²² อุดม รัฐอมฤต, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), น.233.

2.3 การใช้บทบัญญัติมาตรา 232 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในหัวข้อนี้ จะกล่าวถึงหลักการห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน กรณีที่มีจำเลยหลายคน ตามความเห็นของฝ่ายศาล และความเห็นของฝ่ายตุลาการ ดังนี้

2.3.1 ความเห็นของฝ่ายศาล

ศาลฎีกาได้วางหลักเรื่องคำชั่งตอชั่งของผู้ร่วมกระทำความผิดไว้ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังต่อไปนี้

1. หากเป็นคำชั่งตอชั่งของจำเลยด้วยกันในคดีเดียวกัน ศาลฎีกาวางหลักว่า คำชั่งตอชั่งดังกล่าวรับฟังไม่ได้ เพราะขัดต่อ มาตรา 232²³

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 เป็นการบัญญัติไว้กว้าง ๆ แต่ก็น่าจะมีความหมายเพียงว่า เป็นการห้ามโจทก์อ้างจำเลยเพื่อพิสูจน์ความผิดและลงโทษจำเลยเองเท่านั้น จึงจะเป็นการต้องห้ามตาม มาตรา 232 นี้ เช่น จำเลยถูกฟ้อง 2 คน ในความผิดฐานเดียวกัน หรือในความผิดที่เกี่ยวข้องกัน ฟ้องจำเลยที่ 1 ในข้อหาหลักทรัพย์ จำเลยที่ 2 ในข้อหาฐานรับของโจรทรัพย์อันเดียวกันนั้น คือจำเลยที่ 1 เป็นผู้ลักมา แล้วจำเลยที่ 2 เป็นผู้รับไว้โดยรู้ว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้ลักมา ถ้าหากจำเลยที่ 1 รับสารภาพและโจทก์ไม่นำสืบสำหรับจำเลยที่ 1 แต่สำหรับจำเลยที่ 2 นั้นให้การปฏิเสธซึ่งโจทก์ต้องนำสืบพยานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยที่ 2 ดังนั้น โจทก์จะอ้างจำเลยที่ 1 เป็นพยานเพื่อพิสูจน์ความผิดว่าจำเลยที่ 2 ได้กระทำความผิดฐานรับของโจรหรือไม่ พิจารณาจากตัวบท มาตรา 232 แล้ว เข้าข้อห้าม เพราะเป็นการที่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน และเป็นจำเลยที่ถูกฟ้องในคดีเดียวกัน²⁴

2. หากเป็นคำชั่งตอชั่งของจำเลยที่ไม่ได้ถูกฟ้องเป็นคดีเดียวกันแล้ว ศาลฎีกาวางหลักว่า คำชั่งตอชั่งดังกล่าวสามารถรับฟังได้ ศาลเห็นว่า การห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ห้ามเพียงกรณีที่โจทก์จะอ้างจำเลยในคดีนั้น ๆ มาเป็นพยาน หมายถึง หากเป็นจำเลยในคดีอื่นซึ่งเป็นผู้กระทำ

²³ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, “คำชั่งตอชั่งของผู้ร่วมกระทำความผิดที่รับฟังเป็นพยานได้,” วารสารข่าวกฎหมายใหม่, เล่มที่ 87, ปีที่ 5, น. 39 (กันยายน 2550).

²⁴ เข็มชัย ชูดวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2557), น. 297.

ความคิดร่วมกัน โจทก์สามารถอ้างมาเป็นพยานฝ่ายโจทก์ได้ ไม่ต้องห้ามตามมาตรา²⁵ โดยแยกออกเป็น 5 กรณี ดังนี้

(1) โจทก์แยกฟ้องจำเลยที่ร่วมกันกระทำความผิดเป็นคนละคดี

เช่น โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกับพวกร่วมกันปลอมเอกสารราชการ โจทก์อ้าง น. จำเลยในอีกคดีหนึ่งซึ่งถูกฟ้องว่าร่วมกันปลอมเอกสารราชการในการกระทำเดียวกันกับจำเลยในคดีนี้เป็นพยาน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 ซึ่งห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานนั้น หมายถึง จำเลยในคดีเดียวกัน แต่ น. มิได้เป็นจำเลยร่วมกับจำเลยในคดีนี้ กรณีนี้จึงมิใช่เป็นเรื่องที่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานไม่ต้องห้ามตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 โจทก์อ้าง น. เป็นพยาน โจทก์²⁶

ส. ถูกฟ้องว่าร่วมกันฆ่าผู้ตายด้วย แต่เป็นคนละสำนวนกับคดีนี้ การที่โจทก์อ้าง ส. เป็นพยานจึงมิใช่กรณีที่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 คำเบิกความของ ส. จึงรับฟังได้ แต่จะเชื่อฟังได้เพียงใดหรือไม่เป็นเรื่องหนึ่ง²⁷

แม้ จ. พยานโจทก์จะถูกฟ้องเป็นจำเลยร่วมกับจำเลยนี้มาก่อน แต่ศาลก็ได้สั่งให้แยกฟ้องจำเลยคดีนี้เป็นคดีใหม่ต่างหากจากคดีที่ จ. ถูกฟ้องเป็นจำเลยร่วมกับจำเลย โจทก์จึงอ้าง จ. เป็นพยานโจทก์ได้ เพราะในขณะที่ จ. ให้การเป็นพยานโจทก์ในคดีนี้ จ. มิได้อยู่ในฐานะเป็นจำเลย²⁸

(2) กรณีมีผู้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยหลายคน แต่โจทก์กั้นผู้ร่วมกระทำผิดบางคนไว้เป็นพยานโดยมิได้ฟ้องเป็นจำเลย โดยไม่มีการดำเนินคดีเป็นผู้ต้องหาแต่แรก หรือตอนแรกถูกดำเนินคดีเป็นผู้ต้องหา แต่พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องเพื่อกั้นไว้เป็นพยาน กรณีนี้โจทก์ย่อมอ้างผู้ร่วมกระทำผิดที่กั้นไว้มาเป็นพยานได้ และศาลรับฟังพยานนี้ได้²⁹ ไม่ต้องห้ามตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 เช่น

²⁵ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, “คำชดทอดของผู้ร่วมกระทำผิดที่รับฟังเป็นพยานได้,” วารสารข่าวกฎหมายใหม่, เล่มที่ 87, ปีที่ 5, น. 39 (กันยายน 2550).

²⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1164/2547

²⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9300/2539

²⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1202/2520

²⁹ กุลพล พลวัน, “ข้อสังเกตเกี่ยวกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา,” วารสารอัยการ, เล่มที่ 1, ปีที่ 1, น. 16 (2521).

แม้พยานโจทก์ทั้งสองปากจะมีพฤติการณ์เป็นผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกันกับจำเลย แต่เมื่อพนักงานสอบสวนได้ค้นไว้เป็นพยาน คำเบิกความของพยานดังกล่าวจึงรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้³⁰

กฎหมายห้ามมิให้โจทก์อ้างตัวจำเลยเป็นพยานโจทก์เท่านั้น มิได้ห้ามโจทก์อ้างผู้ที่กระทำผิดเช่นเดียวกันกับจำเลยมาเป็นพยาน³¹

แต่การกันผู้ต้องหาเป็นพยานนี้ พนักงานสอบสวนอาจจะใช้วิธียื่นข้อเสนอความร่วมมือจากผู้ร่วมกระทำผิดบางคนว่า ถ้ายอมช่วยเหลือให้การเป็นพยานแล้ว จะไม่ดำเนินคดีเป็นผู้ต้องหา กรณีดังกล่าวเป็นการจูงใจ ให้คำมั่นสัญญา พยานปากนี้รับฟังไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ดังนั้นแล้วการกันผู้ต้องหาเป็นพยานจะต้องไม่มีการจูงใจหรือการให้คำมั่นสัญญาใด ๆ พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นหรือประโยชน์จากการให้การของผู้ต้องหาบางคนแล้วสั่งไม่ฟ้องและให้มาเป็นพยาน³²

กรณีนี้พยานดังกล่าวไม่ใช่จำเลย จึงไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 แต่เดิมนั้นศาลฎีกาวางบรรทัดฐานว่า พยานผู้ร่วมกระทำผิดนั้นศาลจะรับฟังไม่ได้ ศาลอาจรับฟังพยานดังกล่าวประกอบพยานหลักฐานอื่นลงโทษจำเลยได้ โดยโจทก์จะต้องมีพยานหลักฐานอย่างอื่นด้วยจึงจะสามารถฟังลงโทษจำเลยได้³³

(3) โจทก์ฟ้องผู้ร่วมกระทำผิดกับจำเลยจนคดีถึงที่สุดพ้นจากฐานะเป็นจำเลยไปแล้ว โจทก์ยอมอ้างมาเป็นพยานโจทก์ได้ เช่น

โจทก์อ้าง ค. จำเลยในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 2699/2529 ของศาลชั้นต้นมาเป็นพยานในคดีนี้ โดยพนักงานสอบสวนไม่ได้สอบสวน ค. ไว้เป็นพยาน แม้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232

ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน แต่ ค. มิได้เป็นจำเลยร่วมกับจำเลยนี้ กรณีจึงมิใช่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน และแม้พนักงานสอบสวนมิได้สอบสวน ค. ไว้ในฐานะพยานก็ตาม แต่พนักงานสอบสวนได้สอบพยานหลักฐานต่าง ๆ ในคดีนี้มาแล้ว จึงถือว่ามี การสอบสวนโดยชอบ

³⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4512/2530

³¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 534/2512

³² เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2557), น.295.

³³ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2557), น. 194-195.

ด้วยกฎหมายแล้ว และพยานโจทก์ที่เบิกความในศาลก็ไม่จำเป็นต้องเป็นพยานในชั้นสอบสวน ศาลย่อมรับฟังคำเบิกความของ ค. ลงโทษจำเลยได้³⁴

แม้ อ. จะเคยถูกฟ้องร่วมกับจำเลยมาก่อน แต่ศาลได้สั่งแยกฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่ต่างหากจากคดีที่ อ. ถูกฟ้องร่วมกับจำเลย โจทก์จึงอ้าง อ. เป็นพยานได้โดยขณะที่ อ. เบิกความเป็นพยานให้โจทก์ในคดีนี้ อ. มิได้อยู่ในฐานะจำเลย³⁵

ผู้ร่วมกระทำผิดที่พ้นสภาพจำเลยไปแล้ว หากมาเป็นพยานจะถือเป็นพยานขัดทอดน้ำหนักในการรับฟังก็จะเหมือนกับกรณีที่ผู้ร่วมกระทำผิดที่ถูกกันเป็นพยาน อาจจะเป็นพยานที่มีน้ำหนัก เพราะเขาถูกดำเนินคดีจนถึงที่สุดแล้ว เขาคงไม่ให้การเพื่อให้จำเลยต้องรับโทษหรือไม่ให้การเพื่อให้ตนไม่ต้องรับโทษอีกต่อไป³⁶

(4) ในคดีที่โจทก์ฟ้องจำเลยหลายคน ต่อมาโจทก์ได้ถอนฟ้องจำเลยบางคน โจทก์ย่อมอ้างจำเลยที่มีการถอนฟ้องไปแล้วเป็นพยานได้ ไม่ต้องห้ามตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 เช่น

โจทก์ฟ้อง ส. ช. และ บ. เป็นจำเลยในคดีนี้ด้วย แต่โจทก์ได้ถอนฟ้องคนเหล่านี้ไปก่อนที่จะลงมือสืบพยานโจทก์ ขณะที่บุคคลทั้งสามเบิกความเป็นพยานโจทก์ จึงไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นจำเลย กรณีจึงไม่ต้องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232³⁷

(5) ในคดีที่โจทก์ฟ้องจำเลยหลายคน จำเลยบางคนรับสารภาพ หากศาลสั่งให้จำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ปฏิเสธ ให้โจทก์แยกฟ้องเป็นคดีใหม่ โจทก์ย่อมอ้างจำเลยที่ถูกแยกฟ้องเป็นคดีใหม่เป็นพยานโจทก์ในคดีเดิมได้ หรือโจทก์อาจอ้างจำเลยในคดีเดิมเป็นพยานโจทก์ในคดีที่ฟ้องเป็นคดีใหม่ได้ เช่น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานเท่านั้น ฉะนั้น แม้ร้อยเอกจตุ พยานโจทก์จะเคยถูกฟ้องเป็นจำเลยร่วมกับจำเลยคดีนี้มาก่อน แต่ศาลก็ได้สั่งให้แยกฟ้องจำเลยคดีนี้เป็นคดีใหม่ต่างหากจากคดีที่ร้อยเอกจตุเคยถูกฟ้องเป็นจำเลย

³⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 4012/2534

³⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1513/2532

³⁶ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2557), น.301.

³⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 227/2513

ร่วมกับจำเลย โจทก์จึงอ้างร้อยเอกจุลเป็นพยานโจทก์ได้ โดยในขณะที่ร้อยเอกจุลเบิกความเป็นพยานโจทก์ในคดีนี้ ร้อยเอกจุลมิได้อยู่ในฐานะจำเลย³⁸

การที่โจทก์อ้างคำให้การชั้นสอบสวนของผู้ต้องหาเป็นพยาน ก็ไม่ถือว่าเป็นการอ้างจำเลยเป็นพยานโจทก์ การที่ศาลนำเอาคำให้การชั้นสอบสวนที่โจทก์อ้างมาส่งประกอบวินิจฉัยพยานจำเลย เพื่อแสดงให้เห็นว่าคำเบิกความของจำเลยในชั้นพิจารณาแตกต่างกับคำให้การในชั้นสอบสวนเท่านั้น ไม่ได้อาศัยคำให้การในชั้นสอบสวนมาลงโทษจำเลย กรณีนี้ไม่ถือเป็นการอ้างจำเลยเป็นพยานโจทก์ ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 เพราะในชั้นสอบสวนผู้ต้องหายังไม่ได้อาศัยอยู่ในฐานะจำเลย³⁹

ตามบรรทัดฐานคำพิพากษาของไทยนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 เป็นบทตัดพยานบุคคล แต่ถ้าจำเลยใช้สิทธิอ้างตัวเองเป็นพยาน คำให้การของจำเลยในฐานะพยานนั้น ถือว่าเป็นพยานหลักฐานของทั้งคดี หมายความว่า ถ้าคำให้การของจำเลยเป็นผลร้ายแก่รูปคดีของตัวจำเลยเอง ศาลก็รับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่น ๆ ทั้งของโจทก์ของจำเลยได้ทั้งหมด แต่แนวบรรทัดฐานคำพิพากษาของไทย การห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานที่ทำให้บทตัดพยานบุคคล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 ของไทยกว้างกว่าในต่างประเทศ

ศาลฎีกามีความเห็นว่ากฎหมายห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน แต่ไม่ได้ห้ามโจทก์อ้างผู้ที่กระทำความผิดเช่นเดียวกับจำเลยมาเป็นพยาน⁴⁰ เพื่อให้จำเลยมีสิทธิได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ แต่สำหรับคดีที่มีจำเลยหลายคน จำเลยคนหนึ่งอาจให้การขัดทอดหรือเป็นผลร้ายต่อจำเลยคนอื่น ๆ เช่นนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 233 บัญญัติว่า “ถ้าจำเลยซึ่งเบิกความเป็นพยานนั้นปรักปรำหรือเสียหายแก่จำเลยอื่น จำเลยอื่นย่อมมีสิทธิซักค้านได้”

บทขยายมาตรา 232 ตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลฎีกาเดิมจะใช้เฉพาะในกรณีพยานหลักฐานโจทก์บกพร่องไม่สมบูรณ์เท่านั้น คือใช้ในเฉพาะกรณีที่จำเลยไม่สืบพยานหลักฐาน ศาลก็ต้องยกฟ้องโจทก์เพราะพยานหลักฐานโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ จึงจะเอาคำเบิกความของจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยานมาเพิ่มเติมพยานหลักฐานโจทก์ที่บกพร่องอยู่แล้วให้สมบูรณ์ขึ้นไม่ได้ หากโจทก์นำสืบสืบพยานหลักฐานครบถ้วนทุกองค์ประกอบแล้วความผิดแล้ว ไม่มีอะไรบกพร่องขาดหายในส่วนใดไป เพียงแต่มีปัญหาว่าพยานหลักฐานของ

³⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1202/2520

³⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 35/2532

⁴⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5342/2512

โจทก์บางอย่าง อาจมีน้ำหนักให้เชื่อได้ไม่มากนัก ในกรณีเช่นนี้ศาลสามารถรับฟังคำเบิกความของ จำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยานรวมทั้งพยานหลักฐานอื่น ๆ ของจำเลยมาประกอบพยานหลักฐาน โจทก์ให้มีน้ำหนักได้เชื่อถือมากยิ่งขึ้นได้ ไม่ถือว่าเป็นการเอาพยานหลักฐานของฝ่ายจำเลยมา เพิ่มเติมพยานหลักฐาน โจทก์ที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์ขึ้น กรณีดังกล่าวไม่ต้องห้ามตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 โดยเรียกคำให้การของจำเลยหรือพยานฝ่าย จำเลยนั้น “เจือสม” หรือ “รับสม” กับคำให้การของพยานของฝ่ายโจทก์ ซึ่งทำให้น้ำหนักของ พยานหลักฐานฝ่ายโจทก์มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น⁴¹

ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถหลีกเลี่ยงบทตัดพยานบุคคลได้ โดยกรณีแรกคือ การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน ถ้ากันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานแล้วไม่ฟ้องผู้ต้องหาคนนั้นเป็นจำเลยก็ สามารถเอาผู้ต้องหาผู้ร่วมกันกระทำความผิดคนนั้นมาเบิกความเป็นพยานฝ่ายโจทก์ได้ โดยไม่ ต้องห้ามตามมาตรา 232 เพราะเขาไม่ได้ถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีนี้ แต่การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน ในลักษณะเช่นนี้แม้จะไม่ต้องห้ามตามมาตรา 232 แต่พยานคนนั้นจะอยู่ในฐานะเป็นพยานชดทอด ซึ่งไม่มีกฎหมายห้ามไม่ให้รับฟัง จึงรับฟังได้ แต่ศาลจะต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง กรณีที่สอง คือฟ้องผู้ต้องหาทุกคนเป็นจำเลย แต่แยกฟ้องคนละคดีกัน และกรณีที่สาม ฟ้องผู้ต้องหาทีละคดี⁴²

2.3.2 ความเห็นของฝ่ายตำรา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 เป็นข้อห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็น พยาน ซึ่งแตกต่างกับคดีแพ่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 97 “คู่ความฝ่าย หนึ่งจะอ้างคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นพยานของตนหรือจะอ้างตนเองเป็นพยานก็ได้” โดยให้สิทธิทั้ง โจทก์และจำเลยจะอ้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นพยานก็ได้⁴³

กรณีจำเลยอ้างตนเองเป็นพยานให้การเป็นพยานเบิกความของจำเลยที่ตอบคำถามค้าน ของโจทก์ในทำนองที่เป็นโทษแก่จำเลย ย่อมใช้ยื่นจำเลยได้และศาลอาจรับฟังคำให้การของจำเลย นั้นประกอบหลักฐานอื่นเพื่อลงโทษจำเลยได้ ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 233 วรรคสอง

ในคดีอาญาโดยปกติพยานโจทก์ย่อมถูกถามเกี่ยวกับการกระทำผิดของจำเลยและบุคคล อื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ร่วมกระทำผิด หรือผู้ซึ่งจ้างวานให้จำเลยกระทำผิด เป็นต้น พยานโจทก์ย่อมไม่

⁴¹ จรัญ ภักดีธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 13 (กรุงเทพมหานคร : สำนัก อบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2561), น. 389.

⁴² เพิ่งอ้าง น. 390.

⁴³ ยิ่งศักดิ์ กฤษณจินดา และวุฒิพงษ์ เวชยานนท์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, 2541), น. 349.

อาจปฏิเสธคำถามนั้นได้ คำถามที่อาจทำให้พยานถูกฟ้องคดีอาญาหรืออาจรับโทษทางอาญา อาจเป็นคำถามที่จำเลยตอบแล้วจะเปิดเผยว่าพยานได้กระทำผิดทางอาญา หรือการตอบคำถามนั่นเอง อาจเป็นการเปิดเผยความลับของผู้อื่น ซึ่งตามกฎหมายพยานมีหน้าที่ต้องเก็บไว้เป็นความลับ หากเปิดเผยจะเป็นความผิดฐานเปิดเผยความลับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 323 และ 324 ก็ได้

ในชั้นพิจารณาคดีจำเลยมีสิทธิในทางวางเฉย (Passive) เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาที่ตกเป็นจำเลยได้รับหลักประกันว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าศาลจะพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การโดยสมัครใจ ซึ่งเป็นหลักประกันที่ว่า บุคคลจะไม่ถูกบังคับเพื่อให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง โดยการกำหนดห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานที่เกิดจากการบังคับ ชูเชิญ หรือให้สัญญาให้เขาให้การโดยไม่สมัครใจ โดยถือว่าเป็นพยานที่ได้มาโดยไม่ชอบฝ่าฝืนต่อหลักประกัน ซึ่งเป็นหลักประกันอยู่ในมาตรฐานสากลกฎหมายต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมนี ฝรั่งเศส กำหนดให้เจ้าพนักงานและศาลเป็นผู้แจ้งแก่ผู้ต้องหาและจำเลยแล้วแต่กรณีว่าบุคคลดังกล่าวมีสิทธิไม่ให้การอย่างไรก็ได้⁴⁴

การห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน เดิมนั้นการอ้างจำเลยที่กระทำความผิดร่วมกัน แต่พนักงานอัยการได้แยกฟ้องเป็นคนละคดีแล้วมาเป็นพยานยื่นจำเลยอีกคดีหนึ่ง เป็นสิ่งที่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 ไม่ว่าจำเลยจะถูกฟ้องเพียงคนเดียว หรือถูกฟ้องร่วมกับจำเลยคนอื่น ๆ ในคดีที่โจทก์ฟ้องจำเลยหลายคน จำเลยรวมแต่ละคนนั้น โจทก์ไม่สามารถอ้างมาเป็นพยานฝ่ายโจทก์ได้⁴⁵

หน้าที่ในการพิสูจน์ความผิดเป็นของโจทก์ ส่วนจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง ดังนั้น ในคดีอาญาโจทก์จึงไม่มีสิทธิให้ศาลออกหมายเรียกบังคับให้จำเลยมาเป็นพยานต่อศาล และในคดีนั้นถ้ามีจำเลยหลายคน ก็ห้ามโจทก์อ้างจำเลยคนใดคนหนึ่งมาเป็นพยานเบิกความเอาความผิดกับจำเลยคนอื่น⁴⁶

พยานหลักฐานที่จะใช้ลงโทษจำเลยต้องเป็นพยานหลักฐานโจทก์เท่านั้น เพราะในคดีอาญาหน้าที่ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยเป็นช่อง โจทก์ที่จะต้องนำเสนอพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยปราศจากความสงสัย ดังนั้น โจทก์จึงมีหน้าที่นำสืบให้ปรากฏว่าจำเลย

⁴⁴ คณิง ภาไชย และคณะ, “รายงานศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัย เสนอต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง สิทธิผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญา,” น. 185-186 (2540).

⁴⁵ กรรณิรมย์ โกมลารชุน, “หลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน,” (สารนิพนธ์มหาบัณฑิตย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น.56.

⁴⁶ ณรงค์ ไจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556), น. 267.

ได้กระทำความผิดนั้นจริง ถ้าสืบไม่ได้จะไปอาศัยพยานหลักฐานฝ่ายจำเลยมาร่วมวินิจฉัยด้วยไม่ได้ ถึงแม้พยานหลักฐานของจำเลยจะมีข้อบกพร่อง ศาลจะเอาข้อบกพร่องของพยานหลักฐานจำเลยนั้น มาเป็นพยานหลักฐานส่วนหนึ่งของโจทก์ไม่ได้ สิ่งที่จะทำให้โจทก์หมดหน้าที่ที่หน้าสืบก็ต้องโดยปรากฏในคำรับที่ชัดแจ้งของจำเลย ซึ่งปกติศาลจะบันทึกไว้ในคำให้การของจำเลย⁴⁷

บุคคลที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง อาจจะถูกดำเนินคดีเป็นผู้ต้องหา หรือถูกฟ้องเป็นจำเลย หรืออาจไม่ถูกดำเนินคดีก็ได้ สำหรับตัวจำเลยเองนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 บัญญัติห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน หมายถึง ถ้าบุคคลที่โจทก์อ้างอิงเป็นพยานมีฐานะเป็นจำเลยในคดีนั้น บุคคลนั้นก็จะเป็นพยานโจทก์ไม่ได้ คือ โจทก์ไม่มีสิทธิให้ศาลออกหมายเรียกบังคับให้จำเลยมาเป็นพยานได้ และถ้าคดีนั้นมีจำเลยหลายคน กฎหมายก็ห้ามทั้งการที่โจทก์อ้างจำเลยมาเป็นพยานเพื่อยืนยันเอาความผิดกับตัวจำเลยเอง และการอ้างจำเลยมาเป็นพยานของตนเพื่อยืนยันเอาความผิดกับจำเลยอีกคนหนึ่งในคดีนั้นด้วย เหตุผลที่กฎหมายห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานยันตัวจำเลย ก็เพราะว่ากฎหมายถือว่าบุคคลมีสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้บอกความปรักปรำตนเอง ซึ่งสิทธินี้เป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง ถือเป็นสิทธิของจำเลยในคดีอาญา การที่โจทก์ฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิด ก็เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำพยานหลักฐานมา พิสูจน์ความผิดของจำเลย จึงไม่ยุติธรรมที่โจทก์จะอาศัยประโยชน์จากคำให้การของจำเลยเองเพื่อลงโทษจำเลย และการที่กฎหมายห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยคนหนึ่งมาเป็นพยานยันจำเลยอีกคนหนึ่งในนั้น เพราะว่าจำเลยแต่ละคนตกอยู่ในอิทธิพลของความกลัวหรือความหวัง คือ กลัวว่าถ้าตนให้การว่าทำผิดจริงก็จะต้องได้รับโทษ และหวังว่าถ้าตนให้การชัดทอว่าคนอื่นทำผิดก็อาจส่งผลให้ตนเองได้รับโทษน้อยลง หรืออาจพ้นโทษ ดังนั้น คำให้การของจำเลยที่ชัดทอคนอื่นที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดจึงไม่น่าเชื่อถือ⁴⁸

สำหรับประเด็นที่ว่า จำเลยร่วมคนหนึ่งมาเป็นพยานในคดีของจำเลยร่วมอีกคนหนึ่งได้หรือไม่ได้นั้น มีนักวิชาการให้ความเห็น ดังนี้

ศาสตราจารย์พิเศษ โสภณ รัตนากร ได้ให้ความเห็นว่า หลักกฎหมายเรื่องนี้เป็นการคุ้มครองพยานในคดีอาญา เป็นกรณีที่ห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน สำหรับกรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน หรือจำเลยร่วมคนหนึ่งอ้างจำเลยร่วมอีกคนหนึ่ง แล้วจำเลยให้การเป็นประโยชน์แก่

⁴⁷ จรัญ ภักดีธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 13 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2561), น. 389.

⁴⁸ เข็มชัย ชูดวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2557), น.294-301.

โจทก์ กรณีนี้เป็นการให้การโดยสมัครใจของจำเลย โจทก์ไม่ได้บังคับ ศาลสามารถนำคำให้การของจำเลยมาวินิจฉัยให้เป็นผลดีแก่คดีของโจทก์ได้⁴⁹

ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต ได้ให้ความเห็นว่า ผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้ถูกฟ้องโจทก์อ้างเป็นพยานได้ และกรณีที่จำเลยที่โจทก์ถอนฟ้องไปแล้ว โจทก์อ้างเป็นพยานได้ เพราะกฎหมายห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีเดียวกันเป็นพยานฝ่ายโจทก์⁵⁰

อาจารย์เข้มชัย ชุตินวงศ์ ได้ให้ความเห็นว่า หากจำเลยคนหนึ่งสมัครใจให้การเป็นพยาน ชัดทอดจำเลยอีกคนหนึ่ง คำเบิกความที่ให้การชัดทอดจำเลยอีกคนหนึ่งนั้นรับฟังได้ กรณีที่ผู้ร่วมกระทำความผิดแต่ไม่ได้ถูกฟ้องเป็นจำเลย โจทก์อ้างผู้ที่ไม่ได้ถูกฟ้องมาเป็นพยานได้ ไม่ถือเป็นคำชัดทอดระหว่างจำเลย และผู้ร่วมกระทำความผิดที่ถูกดำเนินคดีเสร็จเด็ดขาดไปแล้วอ้างเป็นพยานได้ เพราะบุคคลนั้นไม่ได้อยู่ในฐานะจำเลย⁵¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรภิรมย์ โกมลารชุน ได้ให้ความเห็นว่า จำเลยคนหนึ่งที่ถูกความชัดทอดจำเลยอีกคนหนึ่งให้เสียประโยชน์น่าจะรับฟังได้ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติใดห้ามมิให้รับฟัง กรณีที่ผู้ร่วมกระทำความผิดไม่ได้ถูกฟ้องเป็นจำเลย โจทก์สามารถอ้างพยานเหล่านี้เป็นพยานได้ ไม่ถือว่าเป็นการอ้างจำเลยเป็นพยาน และกรณีที่ผู้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยซึ่งถูกดำเนินคดีเสร็จเด็ดขาดไปแล้ว โจทก์สามารถอ้างเป็นพยานได้แต่จะต้องมีพยานหลักฐานอื่นประกอบจึงจะสามารถลงโทษจำเลยได้⁵²

ศาสตราจารย์พิเศษ พรเพชร วิชิตชลชัย ได้ให้ความเห็นว่า ผู้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยแต่ไม่ได้มีฐานะเป็นจำเลยในขณะที่เบิกความ เช่น กรณีที่โจทก์กั้นไว้เป็นพยาน โจทก์ยังไม่ได้ฟ้อง โจทก์ฟ้องแล้วถอนฟ้องหรือกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วสำหรับผู้นั้น กรณีเช่นนี้โจทก์สามารถอ้างเป็นพยานได้ ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232⁵³

⁴⁹ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2557), น. 195-196.

⁵⁰ อุดม รัฐอมฤต, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), น.233.

⁵¹ เข้มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2557), น.294-301.

⁵² กรรภิรมย์ โกมลารชุน, “หลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน,” (สารนิพนธ์มหาบัณฑิตย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น.62-64.

⁵³ พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555), น. 251.

คำจำกัดของพยานในการให้ถ้อยคำขึ้นสอบสวนเป็นพยานบอกเล่า คำจำกัดของผู้ร่วมกระทำความผิดหากเป็นกรณีที่พยานผู้นั้นให้การในศาล ย่อมทำได้โดยถือว่าไม่ใช่กรณีที่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 หากไม่ได้เป็นจำเลยในคดีเดียวกัน และเมื่อพยานนั้นให้การในศาลก็ย่อมไม่ใช่พยานบอกเล่า แต่ถ้าเป็นกรณีที่เป็นการจำกัดของผู้ร่วมกระทำความผิดในชั้นสอบสวนและมีการบันทึกถ้อยคำไว้ หากมีการนำบันทึกถ้อยคำซึ่งเป็นการจำกัดคนนั้นมาเป็นพยานหลักฐานในศาล นอกจากจะถือว่าเป็น “คำจำกัด” ซึ่งมีน้ำหนักอยู่แล้วตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227/1 ยังต้องถือว่าเป็น “คำจำกัด” ซึ่งเป็นคำจำกัดในบันทึกคำให้การในชั้นสอบสวนดังกล่าวนี้เป็น “พยานบอกเล่า” ตามความหมายของ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/3 และพยานบอกเล่านั้นตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227/1 ก็เป็นพยานหลักฐานที่มีปัญหาเรื่องน้ำหนักพยาน เช่นเดียวกับพยานจำกัด⁵⁴

ศาสตราจารย์พิเศษ จรัญ ภักดีธนากุล ได้ให้ความเห็นว่า ผู้ร่วมกระทำความผิดที่ถูกกันไว้เป็นพยาน โดยไม่ฟ้องผู้ต้องหาคนนี้เป็นจำเลย ผู้ร่วมกระทำความผิดคนนั้นมาเบิกความเป็นพยานโจทก์ได้ เพราะไม่ได้ถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีนี้ แม้ว่าการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานไม่ได้ต้องห้ามตามมาตรา 232 และไม่มีกฎหมายห้ามมิให้รับฟังพยานจำกัด จึงสามารถรับฟังได้ แต่อย่างไรก็ตาม จะต้องรับฟังพยานปากนี้ด้วยความระมัดระวัง หากมีเพียงพยานปากนี้เพียงอย่างเดียวจะยังไม่พื่อน้ำหนักเพียงพอลงโทษจำเลยในคดีอาญาได้ จะต้องมีการพยานหลักฐานอย่างอื่นมาประกอบ⁵⁵

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน” บทบัญญัตินี้เป็นบทตัดพยานบุคคล โดยกำหนดคุณสมบัติของพยานในคดีอาญาว่าโจทก์จะอ้างจำเลยเป็นพยานไม่ได้ เป็นการห้ามโจทก์อ้างจำเลยมาเป็นพยานเพื่อยืนยันเอาความผิดกับตัวจำเลยเอง และห้ามโจทก์อ้างจำเลยคนหนึ่งมาเป็นพยานเพื่อยืนยันเอาผิดกับจำเลยอีกคนหนึ่งในคดีนั้นด้วย เหตุผลที่ห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานยืนยันตัวจำเลยเองนั้นก็เพราะว่า บุคคลมีสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความปรักปรำตนเอง และการที่ห้ามโจทก์อ้างจำเลยคนหนึ่งมาเป็นพยานเพื่อยืนยันเอาผิดกับจำเลยอีกคนหนึ่งก็เพราะว่าจำเลยแต่ละคนตกอยู่ในอิทธิพลของความกลัวและความหวัง คือกลัวว่าตนให้การว่าตนเองทำผิดจริงก็จะต้องได้รับโทษ และหวังว่าถ้าตนให้การ

⁵⁴ เพิ่งอ้าง น.258.

⁵⁵ จรัญ ภักดีธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 13 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2561), น. 386.

ชัดทอดว่าคนอื่นทำผิดอาจจะทำให้ตนเองได้รับโทษน้อยลงหรือพ้นโทษ ดังนั้น คำให้การของจำเลยจึงเชื่อถือไม่ได้⁵⁶

การห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานมีผลต่อหลักกฎหมายเรื่อง “พยานชัดทอด” กฎหมายห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน จำเลยในคดีนี้หมายถึง ผู้ที่ถูกโจทก์ฟ้องในคดีนั้นเท่านั้น ส่วนผู้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยแต่ไม่ได้มีฐานะเป็นจำเลยในขณะให้การ เช่น โจทก์ยังไม่ได้ฟ้อง โจทก์กันไว้เป็นพยาน หรือโจทก์ฟ้องแล้วถอนฟ้อง หรือฟ้องแล้วศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดไปแล้วสำหรับผู้นั้น บุคคลเหล่านี้โจทก์สามารถอ้างเป็นพยานได้ ไม่ต้องห้ามตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 แม้ว่าศาลจะอนุญาตให้ถ้อยคำของพยานบุคคลเหล่านี้เข้าในสำนวนได้ในฐานะพยาน (admissible) แต่มีหลักในเรื่องการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานว่า ศาลต้องฟังคำให้การของผู้ร่วมกระทำความผิดที่ชัดทอดกันนี้ด้วยความระมัดระวัง เพราะถ้อยคำของพยานประเภทนี้มีน้ำหนักน้อย ไม่เพียงพอรับฟังลงโทษจำเลยได้ ต้องอาศัยพยานหลักฐานอื่นประกอบ⁵⁷

หลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาและสิทธิพื้นฐานของบุคคลที่จะไม่ต้องถูกบังคับให้ปรักปรำตนเอง เพื่อไม่ให้จำเลยต้องถูกบังคับมาให้การปรักปรำตนเองและชัดทอดจำเลยคนอื่น ๆ ที่กระทำผิดร่วมกัน ศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานว่า จำเลยที่ถูกฟ้องในคดีอาญาเรื่องใดแล้วย่อมไม่อาจที่จะถูกอ้างเป็นพยานฝ่ายโจทก์ในคดีเรื่องนั้นได้ไม่ว่าจะเป็นพยานเพื่อให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองหรือปรักปรำจำเลยอื่นในคดีเดียวกันก็ตาม⁵⁸

2.4 ปัญหาการอ้างผู้กระทำความผิดร่วมกันเป็นพยาน

ปัญหาหลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ในกรณีที่มีผู้ร่วมกระทำความผิดหลายคนสามารถแยกเป็นกรณีได้ ดังต่อไปนี้

2.1 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องเป็นจำเลยคนละคดี

ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่รับฟังพยานหลักฐานที่เกิดจากผู้ร่วมกระทำความผิดที่ได้มีการแยกฟ้องดำเนินคดีออกจากกันแล้ว โดยศาลเห็นว่าหากไม่ได้เป็นจำเลยในคดีเดียวกัน โจทก์สามารถ

⁵⁶ ธาณี สิงหนาท, พยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2552), น. 345.

⁵⁷ พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555), น. 251.

⁵⁸ จรัญ ภักดีธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 13 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2561), น.386.

อ้างเป็นพยานในคดีอื่นได้ ทำให้เป็นปัญหาอย่างมาก เนื่องจากจะทำให้เกิดการกล่าวหาซึ่งกันและกัน

ในคดีอาญาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 “ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน” เนื่องจากในคดีอาญานั้นจำเลยมีสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญที่จะไม่ต้องถูกบังคับให้การเป็นพยานต่อตนเอง⁵⁹ (Privilege against self-incrimination) ซึ่งทำให้ตนอาจถูกฟ้องคดีอาญา กฎหมายจึงห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญา โจทก์จะอ้างจำเลยในคดีเดียวกันนี้มาเป็นพยานของโจทก์ไม่ได้ โดยถือเป็นการห้ามเด็ดขาดแม้จำเลยจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม⁶⁰

5.2 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องร่วมกับจำเลย แต่โจทก์ถอนฟ้องไป

ตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาและแนวทางปฏิบัติแล้ว ผู้ร่วมกระทำความผิดที่ถูกฟ้องร่วมกับจำเลย และหลังจากนั้นโจทก์ได้มีการถอนฟ้องไป กรณีนี้โจทก์สามารถอ้างผู้ที่ไม่ถูกดำเนินคดีได้ จึงทำให้เกิดปัญหา เพราะพนักงานอัยการใช้วิธีการบังคับให้ผู้ร่วมกระทำความผิดให้การเอาผิดกับจำเลยอื่น ๆ เพื่อให้ตนไม่ถูกดำเนินคดี การปฏิบัติกับผู้ถูกกล่าวหาเช่นนี้เป็นการละเมิดสิทธิต่อผู้ถูกกล่าวหา คือสิทธิที่จะไม่ให้การที่เป็นพยานต่อตนเอง ซึ่งถือเป็นสิทธิของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหา จำเลยอาจให้การเกินความจริงและอาจให้การเท็จ เพื่อให้เป็นที่พอใจของพนักงานอัยการเพื่อให้ตนไม่ถูกดำเนินคดี ซึ่งอาจทำให้ผู้ถูกกล่าวหาที่มีความผิดฐานให้กำเนิด

การที่กฎหมายห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีนั้น รวมไปถึงการห้ามโจทก์อ้างผู้ร่วมกระทำความผิดในคดีเดียวกันแต่ไม่ได้ถูกฟ้องเป็นจำเลย แต่ตามแนวคำพิพากษาส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่ากรณีเช่นนี้ยอมทำได้ เพราะกฎหมายห้ามโจทก์อ้างจำเลยในคดีเดียวกันเป็นพยานฝ่ายโจทก์ ดังนั้นผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้ถูกฟ้องในคดีเดียวกัน โจทก์ยอมอ้างเป็นพยานฝ่ายโจทก์ได้⁶¹

เมื่อใครถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาเรื่องใดแล้ว ไม่สามารถถูกอ้างเป็นพยานฝ่ายโจทก์ในคดีเรื่องนั้นได้ ไม่ว่าจะเป็พยานเพื่อให้การเป็นพยานต่อตนเอง หรือให้การปรักปรำจำเลยอื่นในคดีเดียวกันก็ตาม กล่าวคือ มาตรา 232 นี้ไม่ได้ห้ามเฉพาะการอ้างจำเลยเป็นพยานโจทก์

⁵⁹ อภิรัฐ บุญทอง, คู่มือสอบพยานหลักฐาน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), น.163.

⁶⁰ อุดม รัฐอมฤต, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), น. 232.

⁶¹ เพิ่งอ้าง น. 232.

เพื่อให้จำเลยให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองเท่านั้น แต่รวมถึงการห้ามอ้างจำเลยมาเป็นพยานเพื่อการปรักปรำจำเลยคนอื่นในคดีเดียวกันอีกด้วย⁶²

2.3 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องร่วมกับจำเลย แต่ศาลแยกฟ้องไปเป็นอีกคดีหนึ่ง

ปัญหากรณีที่ผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องเป็นคนละคดีและกรณีที่ผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องร่วมกับจำเลย แต่ศาลแยกฟ้องไปเป็นอีกคดีหนึ่ง การรับฟังพยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดจะเป็นปัญหา เนื่องจากจะทำให้เกิดการกล่าวหาซึ่งกันและกัน ตามคำพิพากษาศาลฎีกาและแนวทางในการปฏิบัติของศาลไทยในการรับฟังพยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้น จำเลยที่ถูกฟ้องในคดีหนึ่งสามารถมาเบิกความเป็นพยาน โจทก์อีกคดีหนึ่งได้ คำจำกัดของพยานไม่ถือว่าเป็นคำจำกัดของจำเลยด้วยกัน ศาลเห็นว่าพยานเช่นนี้รับฟังได้

คำให้การของจำเลยคนหนึ่งจะรับฟังอันเอาผิดกับจำเลยอื่นไม่ได้ เนื่องจากการดำเนินคดีเป็นเรื่องของโจทก์กับจำเลยอีกคนหนึ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกัน โจทก์ไม่สามารถนำเอาคำให้การของจำเลยคนหนึ่งที่ได้ให้การไว้ก่อนมาเป็นพยานหลักฐานเอาผิดกับจำเลยคนอื่นได้

2.4 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดไม่ถูกฟ้องคดีต่อศาล

ศาลฎีกามีแนวคำพิพากษาว่า ผู้ร่วมกระทำความผิดที่ถูกกันไว้เป็นพยาน ไม่ถือเป็นพยานขัดทอดระหว่างจำเลย และไม่ถือเป็นการอ้างจำเลยเป็นพยาน กรณีนี้จึงเกิดปัญหา พนักงานสอบสวนอาจใช้วิธีโดยการยื่นข้อเสนอมือหรือขอความร่วมมือจากผู้ร่วมกระทำความผิดบางคนให้ช่วยเหลือให้การเป็นพยาน หากให้การเป็นประโยชน์ผู้ถูกกล่าวหาจะไม่ถูกดำเนินคดี ซึ่งถือเป็นการจูงใจ ให้คำมั่นสัญญา ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาให้การขัดทอดคนอื่น ๆ เกินจริง เพื่อให้คนไม่ถูกดำเนินคดี

2.5 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกพิพากษาลงโทษไปแล้ว

ตามคำพิพากษาศาลฎีกานั้น ศาลยอมรับฟังคำให้การของผู้ร่วมกระทำความผิดที่ถูกพิพากษาลงโทษไปแล้ว แต่จะรับฟังด้วยความระมัดระวังและต้องมีพยานหลักฐานอื่นประกอบในการลงโทษผู้ถูกกล่าวหา กรณีนี้ผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันอาจช่วยเหลือให้การช่วยฝ่ายโจทก์เกินจริง

⁶² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 977/2481 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 209/2490

บทที่ 3

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งอธิบายโดยการกล่าวถึงแนวคิดโดยทั่วไปในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล สถานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา และสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง หลัก The Privilege against self-incrimination เพื่อทราบถึงที่มาและการอ้างสิทธิดังกล่าว

3.1 แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

แนวคิดที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตั้งอยู่บนหลักการที่ว่า เสรีภาพเป็นรากฐานของชีวิตและสิทธิ โดยธรรมชาติของมนุษย์ที่จะต้องได้รับการเคารพจากผู้อื่น อีกทั้งต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเมื่อมนุษย์อยู่ในสังคม สิทธิและเสรีภาพของแต่ละบุคคลจะต้องถูกจำกัดก็เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมในการอยู่ร่วมกันของประชาชน การได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจากรัฐย่อมไม่เท่ากัน แนวทางที่จะทำให้บุคคลทุกคนได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน โดยการมีกฎหมายที่เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เท่าเทียมกัน การจำกัดสิทธิของประชาชนจะต้องกำหนดไว้โดยกฎหมายและจะต้องเท่าเทียมกันกับทุกคน การลงโทษโดยกฎหมายจะต้องเป็นกรณีจำเป็นและไม่ลงโทษที่เป็นการกดขี่ การปฏิบัติใด ๆ รัฐจะต้องให้ความคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาด้วย¹

การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นั้น ผู้ร่างได้ดำเนินรอยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 คือ มีบทบัญญัติที่ทำให้สถานะของสิทธิขั้นพื้นฐานแตกต่างไปจากสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ทั้งนี้

---

¹ คัมภีร์ แก้วเจริญ, “จับ ต้น : ผลของการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในแง่พยานหลักฐาน,” วารสารอัยการ, เล่มที่ 13, ปีที่ 2, น.61(มกราคม 2522).

เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์แห่งรัฐที่มีลักษณะสัมพันธ์ตามแนวความคิดแบบเสรีนิยม ที่เน้นความเป็นตัวของตัวเองของปัจเจกบุคคล²

คำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการกล่าวถึงคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับเวลา สถานที่ และจะต้องทำให้คุณค่าดังกล่าวนี้มีผลตามกฎหมาย ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง ความมีค่าของมนุษย์แต่ละคน ทั้งความมีค่าในตัวของผู้หนึ่งเองและในสถานะภาพความเป็นมนุษย์ของแต่ละคนด้วย เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นสาระสำคัญของมนุษย์แต่ละคนอันไม่อาจพรากเสียได้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นความหมายจำเพาะและเป็นตัวกำหนดความหมายของความเป็นมนุษย์ทุกคนโดยไม่คำนึงถึงเพศ วัย สีผิว สัญชาติ หรือศาสนา นอกจากนี้แล้ว จะต้องไม่คำนึงถึงความสามารถทางสติปัญญาในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ของผู้หนึ่งด้วย เรียกว่า ความเป็นมนุษย์เท่านั้นที่ทำให้เกิดเงื่อนไขที่นำไปสู่ความมีศักดิ์ศรีดังกล่าว ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคน จึงถือว่าเป็นแก่นสาระสำคัญของธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ และเมื่อเป็นเช่นนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจถูกพรากหรือทำให้สูญหายไปด้วยวิธีใด ๆ ได้³

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ในมาตรา 4 “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” โดยมีเจตนารมณ์เพื่อวางหลักทั่วไปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพอื่น และความเสมอภาคของบุคคล โดยการรับรองว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนพึงได้รับโดยไม่ปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยไม่คำนึงถึงว่าบุคคลนั้น ๆ จะเป็นคนสัญชาติไทยหรือไม่ เช่น คนต่างด้าว คนไร้รัฐ คนไร้สัญชาติ ชนกลุ่มน้อย ในฐานะที่เป็นมนุษย์และอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย ไม่ว่าชั่วคราวหรือถาวร ย่อมได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกับชนชาวไทย เพียงแต่บุคคลดังกล่าวจะอ้างสิทธิตามกฎหมายทำนองเดียวกับชนชาวไทยมิได้ หลักดังกล่าวมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นครั้งแรก โดยคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน (Human Right) และสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 และมาตรา 26 “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

² บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2559) น.521

³ เพิ่งอ้าง น. 522.

มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยจากการใช้อำนาจใด ๆ โดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร โดยต้องตระหนักและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดหรือโดยปริยาย แม้บุคคลนั้นจะถึงแก่ความตายไปแล้ว ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์พึงได้รับความเคารพเช่นกัน⁴

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นเป็นหลักสูงสุด ดังนั้น การที่รัฐจะกระทำสิ่งใดต่อประชาชน ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับคุณค่าอันสูงสุดที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะมนุษย์เป็นเป้าหมายในการดำเนินคดีของรัฐ ไม่ใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการดำเนินการของรัฐ และการดำรงอยู่ของรัฐนั้นก็เพื่อมนุษย์ ไม่ใช่มนุษย์ดำรงอยู่เพื่อรัฐ ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ถือเป็นพื้นฐานสำหรับการวางรากฐานของหลักเสรีภาพของบุคคลและหลักความเสมอภาค โดยสิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นสิทธิที่ไม่อาจจำหน่ายโอนได้และเป็นสิทธิที่ไม่อาจล่วงละเมิดได้ ซึ่งสิทธิและเสรีภาพที่บัญญัติไว้นั้นเป็นผลอันมีพื้นฐานมาจากศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และก่อให้เกิดผลสำคัญคือ การตีความเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพทั้งหลายจะต้องถือว่าเนื้อหาของความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานที่จะต้องนำมาตีความสิทธิและเสรีภาพอื่น ๆ ด้วย และเนื้อหาในทางหลักการทั่วไปเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพทั้งหลายรวมทั้งความหมายของการแทรกแซงในขอบเขตที่ได้รับ ความคุ้มครองของสิทธิและเสรีภาพทุกประเภทนั้น ได้รับการพัฒนามาจากศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

นอกจากนั้นแล้ว ยังได้กำหนดให้มีหลักประกันของสิทธิและเสรีภาพ เช่น หลักห้ามไม่ให้ตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันมีผลเพื่อใช้บังคับกรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง หลักการอ้างบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจรัฐในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ หลักการดังกล่าวจะกระทบต่อสาระแห่งสิทธิและเสรีภาพไม่ได้ การแทรกแซงใดที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ย่อมถือเป็นการกระทบกระเทือนต่อสาระแห่งสิทธิและเสรีภาพ ดังนั้น ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ จึงถือว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพแต่ละประเภท ซึ่งรัฐ

⁴ คณะกรรมการวิสามัญบันทึกเจตนารมณ์ จดหมายเหตุ และตรวจรายงานการประชุม สภาร่างรัฐธรรมนูญ. เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. น. 3-4.

⁵ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), น.111.

ไม่อาจล่วงละเมิดได้ มีความมุ่งหมายที่จะปกป้องคุ้มครองการแทรกแซงของรัฐ เพื่อไม่ให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล⁶

สิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิตามกฎหมายมหาชนที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองและคุ้มครองแก่บุคคลในอันที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง การรับรองสิทธิดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลอื่นเข้ามาแทรกแซงในขอบเขตแห่งสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การของรัฐ และในบางกรณีได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้การใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญของบุคคลนั้นบรรลุผล สิทธิตามรัฐธรรมนูญจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับรัฐ และผูกพันองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลายที่จะต้องให้การเคารพและคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว เพื่อให้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมีผลในทางปฏิบัติ⁷

เสรีภาพ (Liberty) หมายถึง สภาวะที่บุคคลมีอิสระในอันที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความปรารถนาของตน โดยไม่ถูกแทรกแซงหรือครอบงำจากบุคคลอื่น อำนาจในการกำหนดตนเองโดยอิสระของบุคคลที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดอันเป็นอำนาจที่มีเหนือตนเอง เป็นอำนาจที่บุคคลนั้นมีอยู่เหนือตนเองในการตัดสินใจที่จะทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เสรีภาพจึงไม่ก่อให้เกิดหน้าที่ต่อบุคคลอื่นแต่อย่างใด⁸

ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) ซึ่งเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีที่สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติรับรองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2509 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2519 มีหลักการว่า รัฐภาคีสมาชิกจะเคารพสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของบุคคล รวมทั้งสิทธิในชีวิต เสรีภาพ เสรีภาพในศาสนา เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการชุมนุม สิทธิเลือกตั้งและสิทธิในการได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมในคดีอาญาเมื่อถูกกล่าวหา ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539 (ICCPR เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เช่นเดียวกับ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน: ปฏิญญานี้ได้รับการรับรองใหญ่โดยสมัชชาใหญ่

⁶ เพิ่งอ้าง น. 113.

⁷ สุริยา ปานแฉ้ม และ อนุวัฒน์ บุญนันท์, คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557), น.22-23.

⁸ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), น. 53.

แห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2491 The Universal Declaration of Human Rights: UDHR) กติกาดังกล่าวในข้อ 9 (2) กำหนดว่า “บุคคลที่ถูกจับกุมย่อมได้รับการแจ้งถึงสาเหตุในการจับกุม และการแจ้งข้อหาอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนโดยพลันในเวลาที่มีการจับกุม” และตามข้อ 14 (3) กำหนดว่า บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำอย่างเสมอภาคดังนี้

(ก) สิทธิที่จะได้รับแจ้งสภาพและข้อหาแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหาโดยพลันและละเอียดในภาษาซึ่งบุคคลนั้นเข้าใจได้

(ข) สิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อสู้คดีและติดต่อกับทนายความได้ตามความประสงค์ของตน

(ค) สิทธิที่ได้รับการพิจารณาโดยปราศจากการชักจูงอย่างไม่เป็นธรรม

(ง) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้าและสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเองหรือผ่านทางผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายตามที่เลือกหาเอง สิทธิที่จะได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย ถ้าไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายและสิทธิที่จะมีการช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งมีการแต่งตั้งให้โดยไม่มีคิดมูลค่าถ้าบุคคลนั้นไม่อาจรับภาระ จัดการให้เอง หากจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

(จ) สิทธิที่จะถามพยานซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อตน และขอให้หมายเรียกพยานฝ่ายตนมาซักถามภายใต้เงื่อนไขเดียวกับพยานฝ่ายตรงข้ามของตน

(ฉ) สิทธิที่จะขอความช่วยเหลือให้มีล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากไม่อาจเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในศาลได้

(ช) สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การปรักปรำตนเองหรือรับสารภาพผิด

บทบัญญัติของกติกาดังกล่าวได้ให้ความคุ้มครองของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้ได้รับสิทธิในการถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย ซึ่งเป็นรากฐานของสิทธิที่จะนิ่งของผู้ถูกกล่าวหา โดยถือว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่มีหน้าที่ต้องตอบคำถามของตำรวจหรือศาล รัฐมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดแทนที่จะหาหลักฐานหรือบังคับเอาจากตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย และได้บัญญัติรับรองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การปรักปรำตนเอง ซึ่งถือว่าสิทธิที่จะนิ่งนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเองหรือให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย จากหลักการ

ดังกล่าวถือเป็นการวางรากฐานให้แก่ประเทศสมาชิก เพื่อนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาให้ได้รับหลักประกันขั้นต้นที่เป็นมาตรฐานสากลต่อไป⁹

นอกจากจะปรากฏหลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแล้ว ประชาชนจะมีความสุขได้ไม่ใช่เพราะการอาศัยอยู่ในประเทศที่มีระบบการปกครองที่ดีเท่านั้นแต่จะต้องมีหลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพด้วยสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ให้แก่ราษฎรนั้นเป็นสิทธิและเสรีภาพที่ถือกันว่ามนุษย์แต่ละคนจำเป็นต้องมี ไม่ว่าจะป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ องค์กรผู้ใช้อำนาจทางบริหารหรือองค์กรผู้ใช้อำนาจตุลาการจะต้องเคารพและคำนึงอยู่เสมอว่าบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ได้รับรองสิทธิเสรีภาพไม่ได้มีฐานะเป็นเพียงประกาศอุดมการณ์ของรัฐเท่านั้น แต่มีฐานะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีผลใช้บังคับโดยตรง¹⁰

ดังนั้น ประชาชนจะต้องได้รับการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศให้ความสำคัญในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล เนื่องจากเป็นคุณค่าที่สำคัญในวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนที่ต้องส่งเสริมปกป้องและคุ้มครอง ทุกภาคส่วนจะต้องตระหนักในวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์¹¹

3.2 สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา

ผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดีเป็นผู้ร่วมในการค้นหาความจริง ผู้ถูกกล่าวหาจึงมีสิทธิต่าง ๆ ในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ สิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่กฎหมายรับรองมีทั้งสิทธิในการกระทำ (active Right) และสิทธิในทางอยู่เฉย (passives Right) ได้แก่ สิทธิที่จะมีทนายความ สิทธิได้

⁹ J.C. Smith. Criminal Evidence. (1885), p. 170.

¹⁰ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2538), น.9.

¹¹ หนังสือชุดสิทธิมนุษยชนด้านกฎหมายและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิของบุคคลเกียรตินิยมและชื่อเสียง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2558), น. 4.

รับทราบข้อกล่าวหาและข้อเท็จจริงที่กล่าวหา สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกา และคัดค้านคำพิพากษาของศาล สิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และสิทธิที่จะไม่ให้การ¹²

3.2.1 สิทธิที่จะมีทนายความ

หลักการดำเนินคดีอาญาจะต้องเป็นกระบวนการที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา จึงต้องคำนึงถึงหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนยิ่งกว่าความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน และผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิอันชอบธรรมที่ผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและเป็นธรรม ในการพิจารณาคดีอาญา รัฐได้คำนึงถึงหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ กระบวนการค้นหาความจริงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อค้นหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย และต้องเป็นกระบวนการที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา โดยได้ให้ความสำคัญกับหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาและจำเลยในคดีอาญามากขึ้น และก็พยายามจำกัดขอบเขตการใช้อำนาจของเจ้าพนักงาน เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน¹³

การพิสูจน์ความผิดเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหา จึงควรให้หลักประกันสิทธิในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองตามกระบวนการดำเนินคดีอาญา โดยสหรัฐเคารสิทธิมนุษยชนของประชาชนเป็นอย่างมาก ดังนั้น การดำเนินคดีอาญาที่มีผลกระทบต่อสิทธิผู้ต้องหาจึงจำเป็นต้องมีทนายความอยู่ด้วยเสมอ เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาอันเป็นหลักประกันว่าการดำเนินคดีอาญาจะกระทำได้อีกเฉพาะเพียงการดำเนินคดีที่กำหนดไว้ในกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น ดังนั้น การดำเนินคดีอาญาที่ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาไม่มีทนายความอยู่ด้วยศาลถือว่าเป็นกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะไม่มีทนายความรู้เห็นในการพิจารณา เพื่อยืนยันการดำเนินคดีโดยชอบ¹⁴

จำเลยจะต้องมีทนายความช่วยแก้ต่างฝ่ายตน สิทธิในการมีทนายความเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาคดี เพราะเป็นการทำให้คู่กรณีได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม ในการต่อสู้คดี

¹² คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น. 69.

¹³ ณรงค์ ใจหาญ, “หลักประกันสิทธิของประชาชนในคดีอาญาใหม่ : ปัจจุบันและทศวรรษหน้า,” บทบัญญัติ, น.64 (มิถุนายน, 2540).

¹⁴ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, “การควบคุมอำนาจพนักงานสอบสวน,” การนิติศาสตร์, ฉบับที่ 4, ปีที่ 9, น. 49 (2521).

ได้อย่างเต็มที่ เป็นหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรฐานสากล เช่น สิทธิมีทนายความช่วยเหลือในการต่อสู้คดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 (2) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ และบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย มาตรา 242 “ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว”¹⁵

3.2.2 สิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาอาจตกอยู่ในฐานะใดฐานะหนึ่งหรือสองฐานะต่อเนื่องกัน ได้แก่ ผู้ต้องหา หมายถึง บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องจำเลย หมายถึงบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล และผู้ที่ถูกผู้เสียหายฟ้องแต่ก่อนที่ศาลประทับฟ้อง หมายความว่าผู้ที่ถูกผู้เสียหายฟ้องแต่ก่อนที่ศาลประทับฟ้องยังไม่ตกเป็นจำเลย¹⁶

ในการดำเนินคดีอาญาในอดีต ไม่มีการแยกอำนาจหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องออกจากกัน โดยให้อำนาจในการดำเนินคดีอาญาทั้งหมดเป็นอำนาจขององค์กรเดียวคือผู้พิพากษาหรือศาล ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยตกอยู่ในสถานะวัตถุของการพิจารณาคดี คือ เป็นผู้ถูกชักฟอกในคดี ถูกปฏิบัติเหมือนเป็นผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นการค้นหาความจริงจากผู้ถูกกล่าวหาโดยการทรมานร่างกาย เช่น การพิจารณาจารัตนครบาล กล่าวคือ ตามกฎหมายเก่อนุญาตให้ผู้พิพากษาใช้อำนาจทางกฎหมายอาญาโดยใช้เครื่องเขี่ยนเพื่อให้ผู้ต้องหารับสารภาพได้ ผู้ถูกกล่าวหาจึงตกอยู่ในสถานะ “กรรมของคดี” ไม่ต่างอะไรกับวัตถุชิ้นหนึ่ง เพราะผู้ถูกกล่าวหาจะไม่มีสิทธิใด ๆ เลย การพิจารณาคดีก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐาน แต่จะขึ้นอยู่กับพิจารณาที่เป็นการทรมานผู้ถูกกล่าวหาเพื่อให้รับสารภาพ¹⁷

¹⁵ คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น. 264-266., สิทธิที่จะนั่งของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา,” (วิทยานิพนธ์มหบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2550), น. 13-14.

¹⁶ จุลสิงห์ วสันตสิงห์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เนติบัณฑิตยสภา, 2555), น. 53.

¹⁷ คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น. 69.

หลังจากนั้น การดำเนินคดีอาญาของไทยจึงได้ให้สิทธิต่าง ๆ แก่ผู้ถูกกล่าวหา ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และยังมีบทบัญญัติห้ามการตรวจสอบค้นหาความจริงที่มีขอบโดยการห้ามการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่มีขอบ เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบัน ผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็น “ประธานในคดี” กรณีนี้เองจึงทำให้เป็นจุดเริ่มต้นของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ ของผู้ถูกกล่าวหาและจำเลย¹⁸

ในการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบัน จำเลยเป็น “ประธานในคดี” เป็นผู้มีสิทธิต่าง ๆ ในคดีสามารถต่อสู้คดีได้เต็มที่ ผู้ถูกกล่าวหาและจำเลยได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความผิดโดยศาล ซึ่งหลักสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เริ่มมีขึ้นในศตวรรษที่ 18 และได้รับการประกาศชัดเจนในมาตรา 9 แห่งประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ลงวันที่ 27 สิงหาคม 1789 (Declaration des droits de l’homme et du citoyen 1789) บัญญัติว่า “บุคคลทุกคนได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาว่าเขากระทำผิด...”¹⁹

สิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาที่เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นฝ่ายที่อยู่ภายใต้การปกครอง ในอังกฤษกฎหมายฉบับนี้บัญญัติขึ้นในสมัยพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 โดยรัฐสภาเรียกร้องจากพระเจ้าชาร์ลส์ขอสิทธิให้ประชาชน การห้ามจับกุมบุคคลโดยไม่มีเหตุผล การจำคุกทุกครั้งต้องมีการสอบสวนความผิดเสียก่อน หากจะใช้กฏทหารหรือกฏอัยการศึกสามารถใช้ได้ยามฉุกเฉินเท่านั้น ในฝรั่งเศสรับรองสิทธิในร่างกายของบุคคลที่ไม่อาจถูกกล่าวหาจับกุมหรือคุมขังได้หากไม่มีความผิด การกำหนดโทษทางอาญาต้องทำเฉพาะเท่าที่จำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น การบัญญัติกฎหมายย้อนหลังเป็นโทษนั้นทำไม่ได้ และการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์²⁰

สิทธิในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ได้รับการพัฒนาไปอย่างมาก เช่น สิทธิที่จะพบญาติหรือบุคคลที่ไว้วางใจ สิทธิได้รับทราบข้อกล่าวหาและข้อเท็จจริงที่กล่าวหาและซักค้านหรือ

¹⁸ กรรณิรมย์ โกมลารชุน, “หลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน,” (สารนิพนธ์มหาบัณฑิตย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น. 20.

¹⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, “ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของจำเลยตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย,” ใน หนังสือรวมบทความทางวิชาการ เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม, จัดพิมพ์โดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), น. 451-452.

²⁰ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), น. 51-52.

นำเสนอพยานหลักฐานเพื่อโต้แย้งพยานฝ่ายโจทก์และพิสูจนถึงความบริสุทธิ์ของตน สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกาและคัดค้านคำพิพากษาของศาล สิทธิในการที่จะอยู่ร่วมกันในการดำเนินคดีซึ่งเป็นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิในการร่วมฟังการพิจารณาในชั้นศาล เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถแก้ต่างข้อกล่าวหาได้ สิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา คือ สิทธิที่จะได้รับทราบข้อกล่าวหา เพราะหากถูกกล่าวหาไม่ได้รับทราบถึงข้อกล่าวหาที่ตนได้รับแล้ว อาจทำให้ไม่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้องและไม่ได้รับสิทธิอื่น ๆ ที่ได้รับมาแล้วใช้อย่างไม่เต็มที่²¹

3.2.3 สิทธิที่จะไม่ให้การ

หลักการสำคัญประการหนึ่งในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาคือ จำเลยจะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะนำพยานหลักฐานมาพิสูจนจนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้น จำเลยไม่มีหน้าที่ที่จะต้องนำพยานมาสืบหรือจะให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ก็ได้ โจทก์ไม่สามารถบังคับเอาหลักฐานในการพิสูจนความผิดของจำเลย จึงไม่สามารถอ้างจำเลยเป็นพยานฝ่ายตนได้ หรือบังคับให้จำเลยให้การหรือเสนอพยานหลักฐานต่อศาลได้ ผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่จำเป็นที่จะตอบคำถามตามข้อกล่าวหาตลอดกระบวนการพิจารณาคดี ดังนั้น จำเลยอาจวางเฉยในการร่วมค้นหาความจริงในการพิจารณาคดีได้ เพราะเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะนำพยานมาพิสูจนจนปราศจากสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด²² สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาและจำเลยในทางอยู่เฉย หรือสิทธิในทางไม่กระทำ คือ สิทธิที่จะตัดสินใจในคดีด้วยตนเอง ทั้งนี้ในชั้นพิจารณาคดีกฎหมายก็ให้สิทธิแก่จำเลยที่จะอยู่เฉยหรือไม่ให้การก็ได้เช่นเดียวกัน เพื่อประกันสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การของจำเลยในชั้นศาล²³ ผู้ถูกกล่าวหาและจำเลยจึงไม่มีความจำเป็นหรือไม่อาจถูกบังคับให้กระทำการอันเป็นการร่วมค้นหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดี เพราะฉะนั้น การนิ่งเฉยไม่กระทำการใด ๆ (inaction) ของผู้ถูกกล่าวหาและจำเลยจึงไม่สามารถนำไปใช้ในการชี้ว่าพยานหลักฐานได้ ทั้งนี้โดยไม่ต้องพิจารณาว่าการนิ่งเฉยของผู้ถูก

²¹ คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น. 264-266.,

²² คณิต ฒ นคร, “ฐานะผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา,” บทบัญญัติ, เล่ม 42, ปีที่ 2, น. 10-14 (มิถุนายน, 2529).

²³ จันตรี สินสุภฤกษ์, ความหมายและลักษณะของสิทธิในความรู้ขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), น. 143.

กล่าวหาและจำเลยจะแสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงใดและข้อเท็จจริงนั้นจะมีความสำคัญในเชิงพยานหลักฐานมากน้อยแค่ไหนก็ตาม การที่ผู้ถูกกล่าวหาและจำเลยไม่มีหน้าที่ต้องร่วมแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีก็เพราะว่า ผู้ถูกกล่าวหาและจำเลยมี “สิทธิที่จะนิ่ง” (The Right to Silence) นั้นเอง²⁴

สิทธิที่จะนิ่งเป็นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาและจำเลยที่จะไม่เบิกความ เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีหน้าที่ต้องตอบคำถามของตำรวจหรือพนักงานอัยการ สิทธิที่จะนิ่งไม่เป็นพยานหรือส่งมอบพยานเอกสารใด ๆ ที่อยู่ในความครอบครองของตน แต่สิทธิที่จะนิ่งของผู้ต้องหานั้นจำกัดเพียงการไม่ตอบคำถามหรือคำให้การใด ๆ ต่อเจ้าหน้าที่เท่านั้น ไม่รวมถึงการให้ความร่วมมือในลักษณะอื่น

การที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นสิทธิที่สำคัญในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา การที่บุคคลจะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ได้อย่างสมบูรณ์นั้นกฎหมายต้องรับประกันได้ว่าข้อสันนิษฐานดังกล่าวจะไม่ถูกจำกัดหรือลดบทบาทลงโดยการร้องขอหรือการบังคับให้บุคคลต้องให้การหรือจัดหาพยานหลักฐานใด ๆ เพราะหน้าที่ในการจัดหาพยานหลักฐานรวมทั้งหน้าที่ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง หรือที่เรียกว่าภาระการพิสูจน์นั้น ย่อมตกอยู่ที่ฝ่ายผู้กล่าวหาแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้น จึงเป็นที่ชัดเจนว่าภาระการพิสูจน์ที่ตกอยู่ที่ฝ่ายผู้กล่าวหาดังกล่าวย่อมจะเปลี่ยนแปลงไป หากสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการที่จะปฏิเสธไม่ให้การถูกกระทบกระเทือน เช่น การที่ศาลนำการนิ่งเฉยไม่ยอมให้การของผู้ถูกกล่าวหาและจำเลยมาพิจารณาซึ่งน้ำหนักให้เกิดผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหาและจำเลย นอกจากนี้แล้ว หากสิทธิที่จะนิ่งไม่ถูกบังคับให้การเป็นปฏิบัติต่อตนเองนี้ถูกยกเลิกไป สิทธิที่จะนิ่งก็จะหมดความหมายไปด้วย ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าหลักการเรื่องสิทธิที่จะนิ่งไม่ถูกบังคับให้การเป็นปฏิบัติต่อตนเอง สิทธิที่จะนิ่ง และหลักสันนิษฐานว่าผู้ถูกกล่าวหาและจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ มีความสัมพันธ์กันต้องพึ่งพาและมีความเกี่ยวข้องกัน แต่ไม่ใช่เรื่องเดียวกัน²⁵

ในระบบกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี ผู้ถูกกล่าวหาจึงมีสิทธิในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงต้องมีมาตรการที่เป็นรูปธรรมและเอื้อต่อผู้ถูกกล่าวหา เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงต้องมีกฎหมายที่เป็นหลักประกันให้แก่ผู้ต้องหาว่าจะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ในขณะที่เดียวกันก็เป็นหลักปฏิบัติที่ชัดเจนให้แก่เจ้าหน้าที่และยังเป็นการ

²⁴ รมณณ์ บุญมี, “สิทธิที่จะนิ่งในคดีอาญาของประเทศอังกฤษ,” *วารสารนิติศาสตร์*, เล่ม 2, ปีที่ 38, น. 293 (มิถุนายน 2552).

²⁵ เพิ่งอ้าง น. 303.

สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน ว่าสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะได้รับความคุ้มครองโดยการกำหนดหลักการเพื่อให้เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด²⁶

เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหากระทำผิด จึงได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความผิดว่าได้กระทำผิดจริง ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติเหมือนกับผู้กระทำผิดไม่ได้ ซึ่งหลักการนี้มีอยู่ในปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) ความว่า “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันต่าง ๆ ที่จำเป็นในการต่อสู้คดี”²⁷

ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังได้บัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้ใน มาตรา 33 “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำผิดมิได้” และมาตรา 29 ก็ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาด้วย บัญญัติว่า “ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” จะเห็นได้ว่าหลักการดังกล่าวให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยเนื่องจากเขาเป็นประธานในคดีจึงต้องเป็นผู้มีสิทธิต่าง ๆ ในคดี หรือจำเลยจะใช้สิทธิในทางอยู่เฉยไม่ให้เกิดการเลยก็ได้ นอกจากนั้นแล้วยังมีหลักการยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย การพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง และสิทธิต่าง ๆ ที่สามารถทำให้จำเลยได้ต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่²⁸

ในคดีอาญาโจทก์เป็นผู้ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย โดยอ้างว่าจำเลยกระทำผิด โจทก์ต้องกล่าวอ้างข้อเท็จจริงให้ครบถ้วนองค์ประกอบความผิดที่ฟ้อง และโจทก์จะต้องกล่าวถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิด ประเด็นข้อพิพาทดังกล่าวมีผลกระทบไปถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย เมื่อโจทก์เป็นฝ่ายกล่าวอ้างว่าจำเลยกระทำผิดและมีบทสันนิษฐานตาม

²⁶ คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น.167.

²⁷ หนังสือชุดสิทธิมนุษยชนด้านกฎหมายและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิของบุคคลเกียรติยศและชื่อเสียง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2558), น. 55.

²⁸ คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น.167, 172.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 39 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” โจทก์จึงมีหน้าที่ต้องนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานว่าจำเลยกระทำผิด ดังนั้น ในคดีอาญาโจทก์จึงมีภาระการพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่²⁹

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานมีอาวุธปืนไม่มีทะเบียนและเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธ โจทก์จะต้องนำสืบให้ได้ความชัดว่าจำเลยไม่ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน แต่โจทก์หาได้นำสืบว่าอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่จำเลยใช้ในการกระทำความผิด จำเลยมิได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ให้มีและใช้ได้ตามกฎหมาย ทั้งมิได้อาวุธปืนดังกล่าวมาเป็นของกลาง จำเลยจึงไม่ต้องนำสืบหักล้าง ดังนั้นแม้จำเลยจะไม่ได้นำสืบปฏิเสธว่าอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนดังกล่าวจำเลยได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนก็ตาม ก็ไม่อาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานนี้ได้³⁰

ดังนั้น รัฐจึงต้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีอาญา เพื่อไม่ให้ได้รับผลกระทบหรือถูกล่วงละเมิดจากการให้อำนาจโดยมิชอบจากการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ และทุกคนก็มีหน้าที่ให้ความร่วมมือกับรัฐ เช่น การป้องกันอาชญากรรม การต้องไปเป็นพยานในการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญาย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แม้ว่าการกระทำความผิดจะส่งผลกระทบต่อสังคม แต่ในการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยจะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย ดังนั้น การใช้มาตรการต่าง ๆ ในการดำเนินคดีอาญาจะต้องถูกต้องและเป็นธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย

3.3 สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองนี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล โดยเฉพาะเมื่อบุคคลตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ภาษาอังกฤษใช้คำว่า „Privilege against self-incrimination” ซึ่งเป็นคำที่นำมาจากรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 5 (The Fifth Amendment) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า No person ... shall compelled in any criminal case to be a witness against himself สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูก

²⁹ คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น.167, 172.

³⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 1274/2536.

ฟ้องคดีอาญานั้นคุ้มครองเฉพาะ “ถ้อยคำ” ซึ่งภาษาอังกฤษใช้คำว่า Testimony กล่าวคือ จะบังคับให้บุคคลให้ “ถ้อยคำ” ใด ๆ ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญาไม่ได้³¹

คำว่า “เอกสิทธิ์” ตรงกับคำว่า “Privilege” ในภาษาอังกฤษ โดยมีรากศัพท์มาจากคำในภาษาลาตินว่า “Privilegium” ซึ่งสามารถแยกรากศัพท์ออกได้สองคำ คือ “Privus” หมายถึง “เฉพาะ หรือ แยก” กับคำว่า “Legis” หรือ “Lex” หมายถึง กฎหมาย ดังนั้นเมื่อรวมกันแล้ว หมายถึง สิทธิ หรือความคุ้มกัน ซึ่งให้เป็นพิเศษแก่บุคคลหนึ่งยิ่งกว่าบุคคลอื่น หรือหมายถึงความพอดี หรือความเห็นชอบ หรือการยกเว้นให้พ้นจากภาระอันใดอันหนึ่ง ซึ่งบุคคลอื่นโดยทั่วไปไม่มีโอกาสได้รับสิทธินี้ หรือหมายถึงกฎหมายที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใด เพื่อทำให้บุคคลนั้นอยู่เหนือกฎหมายธรรมดาทั่วไป³² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อธิบายว่า “เอกสิทธิ์” แปลว่า สิทธิพิเศษ หรือสิทธิโดยเฉพาะ³³ และตาม Black’s Law Dictionary³⁴ ได้ให้ความหมายของคำว่า “เอกสิทธิ์” หมายถึง กฎเกณฑ์ในกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานซึ่งกำหนดให้พยานบุคคลมีสิทธิที่จะไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงซึ่งถูกซักถาม แม้ว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวจะเกี่ยวพันกับประเด็นแห่งคดี สิทธิที่จะป้องกันมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลใด ๆ ในศาล³⁵

สหรัฐอเมริกาเดิมใช้รัฐธรรมนูญแห่งสมาพันธรัฐ แต่รัฐธรรมนูญสมาพันธรัฐไม่มีประสิทธิภาพในการใช้บริหารประเทศ เพราะไม่มีรัฐบาลกลางที่เข้มแข็งและไม่มีอำนาจในการบริหารบ้านเมือง ไม่มีตุลาการที่จะตัดสินข้อขัดแย้งระหว่างรัฐ ซึ่งในตอนนั้นมีปัญหาทั้งเรื่องการแบ่งเขตแดนเรือในแม่น้ำ และการค้าระหว่างรัฐประเทศ ทุกฝ่ายจึงเห็นพ้องต้องกันว่าจะต้องมีรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ได้รับการยอมรับจากมลรัฐสมาชิก จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1781 การให้สัตยาบันจึงครบสมบูรณ์ สาเหตุที่ต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานเนื่องจากมลรัฐอิสระต่าง ๆ มีความต้องการที่จะรักษารูปแบบ และอำนาจของมลรัฐของตนไว้ รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาสร้างรูปแบบของรัฐบาลขึ้น เป็นรัฐบาลแบบสหพันธรัฐสาธารณรัฐ มีการแบ่งอำนาจระหว่าง

³¹ เกียรติจิตร วัจนะสวัสดิ์, “สิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง,” วารสารนิติศาสตร์, เล่มที่ 34, น.326 (มิถุนายน 2547).

³² จันตรี สิ้นสุภฤกษ์, ความหมายและลักษณะของสิทธิในความรู้ขึ้นพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), น. 142.

³³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 น. 1392.

³⁴ Black’s Law Dictionary. 8th Edition (p.565), By Bryan A Garner, 2004.

³⁵ Privilege. “...3. An evidentiary rule that gives a witness the option to not disclose the fact asked for, even though it might be relevant; the right to prevent disclosure of certain information in court.

รัฐบาลกลางกับรัฐบาลของรัฐทั้งหลาย อำนาจบางอย่างให้เป็นของรัฐบาลกลางอย่างเดียว เช่น อำนาจในการประกาศสงครามและการออกเงินตราของประเทศ อำนาจบางอย่างใช้ร่วมกัน เช่น อำนาจในการเก็บภาษีประชาชน แต่อำนาจบางอย่างแต่ละรัฐยังคงสงวนไว้ เช่น อำนาจการออกกฎหมายปกครองในรัฐและการจัดการศึกษา

หลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่ยังไม่มียกบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่างบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยมีบทแก้ไขเพิ่มเติม เรียกว่า “Bill of Rights” เป็นบทแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง 10 บทแล้วมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1791 โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญ หลังจากนั้นได้มีกล่าวถึงเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีการยอมรับเอกสิทธิ์ดังกล่าว โดยเกิดจากการพิจารณาคดีโดยการชูปยานและมีการใช้กลอุบายลวงเพื่อให้พยานยอมรับ หลังจากพยานปฏิเสธ จึงได้มีการเสนอให้ความคุ้มกันพยานต่อการถูกฟ้องกลับ ซึ่งเป็นการคุ้มกันสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง³⁶

สิทธินี้เป็นสิทธิที่สำคัญของผู้ต้องหาและจำเลยซึ่งเป็นสิทธิที่ถูกยอมรับว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยมาจากภาษิตลาตินที่ว่า *nemo tenetur prodere seipsum* ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า *No one is bound to betray himself* มีความหมายคือ “บุคคลไม่อาจถูกบังคับให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง”

สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองทางอาญา *Privilege against self-incrimination* ได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้นและได้มีการแทรกไว้ในหลักทางศาสนา โดยเกี่ยวกับการบังคับให้มีการสาบานให้ให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง และต่อมาสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองก็ได้ขยายไปยังรัฐอื่น ๆ เช่น รัฐเพนซิลวาเนีย รัฐเวอร์จิเนีย ในปี ค.ศ. 1776 และรัฐแมสซาชูเซตส์ ในปี ค.ศ. 1784 จนในที่สุดแล้วก็ได้ไปตราไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา โดยแสดงให้เห็นถึงว่าบทบัญญัติดังกล่าวนี้เกิดความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์และอำนาจ เช่น ความขัดแย้งระหว่างศาสนจักร และอาณาจักร ดังนั้น บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นเสมือนเกราะป้องกันปีศาจร้ายที่ซ่อนอยู่ในเงาของรัฐอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ มีผู้ตีความว่าบทบัญญัติดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญจะให้ความคุ้มครองเฉพาะคำให้การของจำเลยในการพิจารณาคดีอาญาเท่านั้น แต่ก็เกิดการโต้แย้งจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากข้อเท็จจริงกรณีที่ว่าคดีที่เกิดขึ้นใน

³⁶ วิษณุ เครืองาม, *กฎหมายอาญา* (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), น. 47.

อเมริกาเท่านั้น ศาลก็ได้รับรองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการปฏิเสธที่จะให้การ โดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแต่ขึ้นอยู่กับเอกสิทธิ์ที่มีอยู่ตามระบบคอมมอนลอว์ โดยเอกสิทธิ์นี้ให้ความคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาทั้งในการพิจารณาคดีอาญาและคดีแพ่ง³⁷ ต่อมาก็เป็นที่ยอมรับว่าเอกสิทธิ์ดังกล่าวไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าคำให้การนั้นจะเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่ง เพราะเอกสิทธิ์นี้ใช้ได้ทั้งในการพิจารณาคดีอาญาและคดีแพ่ง แต่ประเด็นขึ้นอยู่กับว่าคำให้การนั้นอาจจะทำให้เขาต้องรับผิดชอบในทางอาญาหรือไม่ และในปัจจุบันก็เป็นที่ยอมรับว่าเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญนั้นสามารถอ้างได้โดยบุคคลใดก็ตามที่อาจจะทำให้การของเขานั้นทำให้เขาต้องรับผิดชอบในทางอาญา

ศาลอเมริกาวินิจฉัยว่า สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญาไม่ห้ามการบังคับเจาะเลือด ไม่ห้ามการบังคับให้เปล่งเสียง ไม่ห้ามการบังคับให้เขียนลายมือ รวมทั้งบังคับให้พิมพ์ลายนิ้วมือ ยื่นเข้าแถวให้ผู้เสียหายชี้ตัว ให้มีการถ่ายภาพได้ ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปก็ได้วินิจฉัยว่า สิทธินี้ไม่ได้ขยายไปถึงการที่จะขอมส่งมอบวัตถุอันใดที่อยู่ในความครอบครองของผู้ต้องหาให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานด้วย³⁸ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากระบบการสอบสวนยังไม่มีประสิทธิภาพ การบังคับให้ผู้ต้องหารับสารภาพหรือให้การปรักปรำตนเองจะนิยมใช้กันอยู่ วิธีการเช่นนี้ย่อมทำให้จำเลยเสียเปรียบในการสู้คดีในศาล และวิธีการสอบสวนจะไม่ได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะไปยึดติดอยู่กับวิธีการเช่นนั้น ซึ่งทำได้ง่ายและรวดเร็วกว่า แต่จะไม่สามารถได้ข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนทุกแง่มุม เป็นผลให้เกิดความผิดพลาดในการเสนอข้อเท็จจริงต่อศาลได้

ส่วนในอังกฤษ สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองได้มีมาก่อนกฎหมายคอมมอนลอว์ โดยอยู่ในกฎหมายฮิวโบราธ ซึ่งในช่วงก่อนศตวรรษที่ 17 การพิจารณาคดีในศาลคอมมอนลอว์จะเป็นวิธีการพิจารณาคดีโดยใช้วิธีทรมาน ช่วงนั้นก็ไม่มีผู้ใดคัดค้านและไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมแต่อย่างใด จนกระทั่งได้มีการนำระบบลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีในศาลคอมมอนลอว์ จึงเห็นว่าวิธีการพิจารณาโดยระบบลูกขุนให้ผลดีกว่าการพิจารณาคดีโดยการใช้วิธีทรมาน ปรัชญาของลูกขุนในขณะนั้นคือ ลูกขุนจะต้องเป็นผู้พิจารณาการกระทำของจำเลย ไม่ใช่ให้จำเลยพิจารณาการกระทำของตนเอง แต่ยังคงบังคับให้จำเลยต้องให้การและบังคับให้

³⁷ เกียรติจักร วจนะสวัสดิ์, “สิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง,” วารสารนิติศาสตร์, เล่มที่ 34, น.327 (มิถุนายน 2547).

³⁸ จริญ ภักดีธนากุล, “กฎหมายลักษณะพยานหลักฐานกับการใช้สิทธิที่จะนิ่ง และสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง,” บทบัญญัติ, เล่มที่ 59, น. 13 (มิถุนายน, 2546).

สาบานในการสอบสวนฟ้องร้องผู้กระทำผิด จนกระทั่งปี ค.ศ. 1800 ก็ไม่มีมาตรการใดที่จะมาคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่ต้องถูกบังคับให้ให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง จนกระทั่งในกลางศตวรรษที่ 17 คือปี ค.ศ. 1641 ได้มีการยกเลิกศาล Star chamber และ High Commission วิธีการพิจารณาคดีที่มีการบังคับให้จำเลยสาบานให้ให้การหรือเรียกว่า “ex officio” ได้สิ้นสุดลง ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิที่บุคคลจะไม่ถูกผูกพันในการกล่าวโทษตนเองในคดีอาญาไม่ว่าโดยคำฟ้องหรือศาลใด ๆ ทำให้ได้รับการยอมรับในการพิจารณาคดีของศาล และสิทธินี้ก็ได้มีอยู่ในเฉพาะบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น แต่รวมถึงพยานด้วย และไม่เฉพาะในชั้นพิจารณาของศาลเท่านั้น แต่รวมไปถึงเมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นสอบสวนด้วย ซึ่งเห็นว่าการบังคับให้ให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญานั้นเป็นการขัดต่อเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์³⁹

กฎหมายอังกฤษถือว่าพยานไม่ว่าจะเป็นคู่ความหรือไม่ ไม่อาจบังคับให้ตอบคำถามหรือเสนอพยานเอกสารซึ่งอาจทำให้ตัวพยานหรือคู่สมรสถูกกล่าวหาในคดีอาญา ถูกปรับ หรือถูกยึดทรัพย์ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่คำถามที่เพียงก่อให้เกิดหนี้หรือทำให้พยานถูกดูหมิ่น ไม่ได้ได้รับความคุ้มครอง หลักทั่วไปนี้มีข้อยกเว้น โดยกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ออกโดยรัฐสภาภายหลังว่า กรณีที่จำเลยในคดีอาญาให้การเป็นพยานตนเอง จำเลยห้ามมีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามที่อาจทำให้จำเลยต้องโทษในคดีนั้นไม่ แต่กรณีที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้พยานถูกฟ้องแล้ว พยานก็มีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามเช่นกัน เอกสิทธิ์นอกจากจะหมายถึงสิทธิหรือหน้าที่ที่จะปฏิเสธไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงบางประการแล้ว ยังหมายถึงการไม่ตอบคำถามหรือเสนอเอกสารบางอย่างต่อศาลด้วย เอกสิทธิ์อาจแบ่งเป็น เอกสิทธิ์ของรัฐ (State Privilege) หรือเอกสิทธิ์ของแผ่นดิน (Crown Privilege) อย่างหนึ่ง กับเอกสิทธิ์ของเอกชน (Private Privilege) อีกอย่างหนึ่ง

สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองได้มีมาก่อนกฎหมายคอมมอนลอว์ โดยอยู่ในกฎหมายยิวโบราณ ซึ่งในช่วงก่อนศตวรรษที่ 17 การพิจารณาคดีในศาลคอมมอนลอว์จะเป็นวิธีการพิจารณาคดีโดยใช้วิธีทรมาน ช่วงนั้นก็ไม่มีผู้ใดคัดค้านและไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมแต่อย่างใด

จนกระทั่งได้มีการนำระบบลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีในศาลคอมมอนลอว์จึงเห็นว่าวิธีการพิจารณาโดยระบบลูกขุนให้ผลดีกว่าการพิจารณาคดีโดยการใช่วิธีทรมาน โดยปรัชญาของ

³⁹ Leon, Origin of The Fifth Amendment : The Right Against Self-Incrimination, 1968), p.344 และกรรณิรมย์ โคมลารชุน, “หลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน,” (สารนิพนธ์หม่าบัณฑิตย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น. 26.

ลูกขุนในขณะนั้นคือลูกขุนจะต้องเป็นผู้พิจารณาการกระทำของจำเลยไม่ใช่ให้จำเลยพิจารณาการกระทำของตนเอง แต่ยังคงบังคับให้จำเลยต้องให้การและบังคับให้สาบานในการสอบสวนฟ้องร้องผู้กระทำผิด จนกระทั่งปี ค.ศ. 1800 ก็ไม่มีมาตรการใดที่จะมาคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่ต้องถูกบังคับให้ให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง จนกระทั่งในกลางศตวรรษที่ 17 คือปี ค.ศ. 1641 ได้มีการยกเลิกศาล Star chamber และ High Commission วิธีการพิจารณาคดีที่มีการบังคับให้จำเลยสาบานให้ให้การหรือเรียกว่า “ex officio” ได้สิ้นสุดลง ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิที่บุคคลจะไม่ถูกผูกพันในการกล่าวโทษตนเองในคดีอาญาไม่ว่าโดยคำฟ้องหรือศาลใด ๆ ทำให้ได้รับการยอมรับในการพิจารณาคดีของศาล และสิทธินี้ได้มีอยู่ในเฉพาะบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น แต่รวมถึงพยานด้วย และไม่เฉพาะในชั้นพิจารณาของศาลเท่านั้นแต่รวมไปถึงเมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นสอบสวนด้วย ซึ่งเห็นว่าการบังคับให้ให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญานั้นเป็นการขัดต่อเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

กฎหมายอังกฤษถือว่า พยานไม่ว่าจะเป็นคู่ความหรือไม่ ไม่อาจบังคับให้ตอบคำถามหรือเสนอพยานเอกสารซึ่งอาจทำให้ตัวพยานหรือคู่สมรสถูกกล่าวหาในคดีอาญา ถูกปรับ หรือถูกยึดทรัพย์ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่คำถามที่เพียงก่อให้เกิดหนี้หรือทำให้พยานถูกดูหมิ่น ไม่ได้ได้รับความคุ้มครอง หลักทั่วไปนี้มีข้อยกเว้น โดยกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ออกโดยรัฐสภาภายหลังว่า กรณีที่จำเลยในคดีอาญาให้การเป็นพยานตนเอง จำเลยห้ามมีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามที่อาจทำให้จำเลยต้องโทษในคดีนั้นไม่ แต่กรณีที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้พยานถูกฟ้องแล้ว พยานก็มีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามเช่นกัน

ตามกฎหมายพยานของอังกฤษ เอกสิทธิ์นั้นนอกจากจะหมายถึงสิทธิหรือหน้าที่ที่จะปฏิเสธไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงบางประการแล้ว ยังหมายถึงการไม่ตอบคำถามหรือเสนอเอกสารบางอย่างต่อศาลด้วย เอกสิทธิ์อาจแบ่งเป็น เอกสิทธิ์ของรัฐ (State Privilege) หรือเอกสิทธิ์ของแผ่นดิน (Crown Privilege) อย่างหนึ่ง กับเอกสิทธิ์ของเอกชน (Private Privilege) อีกอย่างหนึ่ง

บทที่ 4

หลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญา ตามกฎหมายต่างประเทศ

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงหลักการอ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญา โดยแบ่งออกเป็น 2 เรื่องด้วยกันคือ การอ้างจำเลยเป็นพยานและการถามค้านจำเลยในกฎหมายต่างประเทศ อันได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ดังต่อไปนี้

4.1 ประเทศอังกฤษ

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงหลักการอ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญาของอังกฤษ ได้แก่ การอ้างจำเลยเป็นพยาน และการถามค้านจำเลย โดยอธิบายได้ดังต่อไปนี้

4.1.1 การอ้างจำเลยเป็นพยาน

การดำเนินคดีอาญาในอังกฤษในช่วงก่อนศตวรรษที่ 19 นั้นมีการพัฒนาระบบตำรวจ โดยการให้รางวัลนำจับผู้กระทำความผิด รวมถึงการให้คำมั่นต่อผู้ร่วมกระทำความผิด (promise of pardon to accomplices) ว่าจะไม่เอาโทษ โดยในทางปฏิบัติการให้อภัยโทษต่อผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นมีเงื่อนไขว่า ผู้นั้นจะต้องสามารถช่วยให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ วิธีการการให้อภัยโทษในชั้นสอบสวนก็เหมือนกันกับแนวทางในการปฏิบัติของศาล โดยศาลจะแนะนำให้มีการอภัยโทษแก่ผู้ร่วมกระทำความผิดจากคำรับสารภาพของผู้กระทำความผิดจนสามารถนำไปสู่การลงโทษผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นได้ สำหรับเงื่อนไขการให้อภัยโทษดังกล่าวเปรียบเสมือนการร้องขอความเมตตาต่อพระเจ้าแผ่นดิน (equitable claim to the mercy of the Crown) เท่านั้น¹

หลังจากนั้นได้มีการพัฒนาระบบตำรวจให้ดีขึ้น ทำให้ระบบเดิมทั้งการให้รางวัลนำจับและการให้อภัยโทษหมดความหมายไป แต่ก็ได้เกิดวิธีการใหม่ขึ้นมาแทนที่ โดยพยานหลักฐานต้องมาจากผู้กระทำความผิดเอง ซึ่งการให้ผู้ร่วมกระทำความผิดมาเป็นพยานนั้น ผู้ร่วมกระทำความผิดจะต้องได้รับ “Nolle Prosequi” มิว่าจะเป็นกรณีศาลได้ยกฟ้องคดีของตนเพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอ หรือ

¹ John Henry Wigmore, *Wigmore on Evidence*, Brown and Company, 1961, V. 8 no. 2280a. p. 484.

กรณีที่มีการพิจารณาเมื่อผู้กระทำผิดให้การรับสารภาพ และกรณีที่มีการดำเนินคดีแยกออกจากกัน เป็นคนละคดีแล้วจึงนำมาเป็นพยานได้²

(Every person charged with an offence shall be a competent witness for the defense at every stage of proceedings, whether the person so charged is solely or jointly with any person.

Provided as follows

(a) A person so charged shall not be called as a witness in pursuance of this Act except his own application)

มาตรา 1 ตาม Criminal Evidence Act 1898 บัญญัติว่า “บุคคลใดที่ถูกตั้งข้อหาว่ากระทำความผิดอาญา เป็นบุคคลที่มีความสามารถมาเป็นพยานตนเองในทุกขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา ไม่ว่าจะถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเพียงลำพังหรือร่วมกับผู้อื่น ดังต่อไปนี้

(a) บุคคลใด ๆ ที่ถูกตั้งข้อหาว่ากระทำความผิดอาญา ไม่อาจถูกเรียกให้มาเป็นพยานตามพระราชบัญญัตินี้ได้ เว้นแต่เป็นความสมัครใจของบุคคลนั้น”

บทบัญญัติตามกฎหมายนี้แสดงให้เห็นว่า จำเลยสามารถอ้างตนเป็นพยานได้ตามความสมัครใจของจำเลย แต่หากจำเลยปฏิเสธไม่อ้างตนเองเป็นพยานคณะลูกขุนก็จะมีอคติคิดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด โดยจำเลยต้องอธิบายให้ได้ถึงการไม่อ้างตนเองเป็นพยาน แต่เพื่อป้องกันไม่ให้โจทก์นำเอาสถานการณ์ที่จำเลยไม่ให้การนี้มาเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายโจทก์เอง จึงมีการบัญญัติห้ามการกระทำดังกล่าว

มาตรา 1 (b) บัญญัติว่า “ห้ามมิให้โจทก์อาศัยการไม่ให้การเป็นพยานของบุคคลที่ถูกตั้งข้อหาว่ากระทำความผิดอาญา เป็นผลร้ายแก่เขา”

(The failure of any person charged with an offence to give evidence shall not be made subject of any comment by the prosecution)

ในการพิจารณาคดีอาญานั้น คำรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ร่วมกระทำผิดที่ได้ให้การว่าตนได้กระทำความผิดทั้งหมดหรือบางส่วน ย่อมถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด แต่คำให้การของผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกันแล้วกฎหมายให้ความสำคัญต่อคำรับสารภาพนี้มาก เพราะคำให้การรับสารภาพนั้นจะไปพาดพิงถึงผู้กระทำผิดคนอื่น³

ตามกฎหมายอังกฤษนั้นจะเอาตัวผู้ร่วมกระทำผิดมาเป็นพยานไม่ได้ เพราะคำให้การของผู้ร่วมกระทำผิดจะเป็นการขัดทอดกันระหว่างผู้กระทำผิดด้วยกันเองเพื่อให้ตนไม่ต้องรับโทษหรือได้รับโทษน้อยลงจากเดิมโดยการโยนความผิดให้คนอื่น เพราะมนุษย์ทั่วไปย่อมต้องพยายาม

² Halsbury's Laws of England, v. 10 Criminal Law, 3ed. Rutterworths, 1955, no. 879. p. 481.

³ John Henry Wigmore, Wigmore on Evidence, Brown and Company, 1961, p. 238.

หรือหาวิธีการต่างๆ เพื่อให้ตนพ้นภัย ไม่ต้องมีความผิดมากที่สุด ในการพิจารณาคดีอาญาเองก็ ได้ยอมรับหลักความจริงในเรื่องนี้ ดังนั้น จึงได้เกิดหลักเรื่องสิทธิที่จะไม่ให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (The Privilege against self-incrimination)⁴

เนื่องจากคำให้การผู้ร่วมกระทำผิดจะมีอันตรายในเรื่องความน่าเชื่อถือและการหาทางให้ตนหลุดพ้นจากความผิด จึงไม่ควรรับฟังพยานซึ่งเป็นผู้ร่วมกระทำผิดแม้ว่าพยานชนิดนี้จะถือเป็นพยานชั้นหนึ่งหรือเป็นพยานโดยตรง⁵ (Direct Evidence)

หลักกฎหมายเรื่องพยานหลักฐานได้ให้ความสำคัญกับคำว่า “ผู้ร่วมกระทำผิด” (Accomplices) มากเนื่องจากใครที่เป็นผู้ร่วมกระทำผิดหากถูกอ้างมาเป็นพยาน ในการพิจารณาคดีแล้ว จะมีผลในการวินิจฉัยคดีของลูกขุนอย่างมาก จึงได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “ผู้ร่วมกระทำผิด” ในหลักเรื่องพยานหลักฐานไว้ว่า หมายถึง บุคคลซึ่งสามารถที่จะถูกฟ้องร้องและลงโทษได้ในฐานะตัวการ ผู้ช่วยเหลือและยุยงส่งเสริมหรือผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตามความหมายนี้ ความผิดของตัวการและผู้ร่วมกระทำผิดจะต้องมีลักษณะเป็นอย่างเดียวกัน โดย Stephenson v. United States ได้วางหลักไว้ว่า การจะวินิจฉัยว่าพยานเป็นผู้ร่วมกระทำผิดด้วยหรือไม่ให้พิจารณาว่าตัวพยานนั้นสามารถที่จะถูกลงโทษได้จากความผิดอาญาที่จำเลยถูกฟ้องหรือไม่⁶

คำว่า “ผู้ร่วมกระทำผิด” หมายถึงผู้ที่ให้การช่วยเหลือต่อการกระทำผิดของผู้อื่นซึ่งอาจเป็นการให้การสนับสนุนแล้วแต่กรณี⁷

ในการนำผู้ร่วมกระทำผิดมาเป็นพยานตามกฎหมายอังกฤษนั้น จะได้อธิบายเป็น 4 กรณี ดังนี้

1. กรณีที่มีการแยกการดำเนินคดีออกจากกัน โดยศาลแยกฟ้องผู้กระทำผิดร่วมกันเป็นอีกคดีหนึ่ง

เป็นที่ยอมรับว่า เมื่อมีการแยกการดำเนินคดีออกจากกันแล้ว แต่ละคนสามารถที่จะเป็นพยานในการฟ้องร้องคดีของผู้ร่วมกระทำผิดอื่นที่แยกฟ้องไปแล้วได้ อย่างไรก็ตาม ได้มีการคัดค้านในเรื่องนี้อยู่มาก โดยกรณีเช่นนี้จะทำให้เกิดการกล่าวหาซึ่งกันและกัน อีกทั้งเป็นเรื่องที่ขัดต่อ

⁴ John Henry Wigmore, *Wigmore on Evidence*, Brown and Company, 1961, p. 238.

⁵ พยานชั้นหนึ่งหรือพยานโดยตรง หมายถึง พยานหลักฐานใด ๆ ที่บ่งระบุว่าข้อเท็จจริงเช่นว่านั้นมีอยู่ โดยไม่ต้องไปค้นหาเหตุผลสันนิษฐานอย่างใดต่อไปอีก โปรดคู ประมวล สุวรรณศร, *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน*, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นิติบรรณาการ, 2517), น. 13.

⁶ Charles E. Torcia, *Wharton's Criminal Evidence*, p.343.

⁷ พนม พลพุทธรักษ์, “ผู้กระทำผิด-ผู้ร่วมกระทำผิด,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), น. 14.

หลักการดำเนินคดีต่าง ๆ ตามหลักที่ว่าจำเลยไม่สามารถที่จะมาเป็นพยานยืนยันจำเลยอื่นในการพิจารณาคดีได้ ไม่ว่าจะเป็นการแยกฟ้องหรือการฟ้องรวมกัน แต่ในที่สุดแล้วศาลอุทธรณ์คดีอาญา (Court of Criminal Appeal) ก็ได้วางหลักว่า ไม่ควรรับฟังคำให้การของผู้ร่วมกระทำผิดหรือห้ามมาเป็นพยานในคดีใด ๆ จนกว่าการฟ้องร้องคดีของเขานั้นจะปรากฏเป็นที่แน่ชัดว่าจะไม่มีการพิจารณาที่เป็นปฏิกิริยาต่อเขาอีกต่อไป จึงเป็นที่เข้าใจว่าหมายถึงกรณีที่มีการพิจารณาคดีสำหรับผู้กระทำผิดนั้น ได้ยุติลงอย่างแท้จริงคือได้รับการยกฟ้องหรือศาลพิพากษาลงโทษแล้วนั่นเอง⁸

2. กรณีที่ไม่ฟ้องร้องหรือดำเนินคดีอีกต่อไป

โดยผู้ร่วมกระทำผิดจะต้องได้รับ “Nolle Prosequi” เป็นภาษาลาติน มีความหมายว่า “to be unwilling to prosecute” หมายถึง การไม่เต็มใจที่จะฟ้องหรือไม่ดำเนินคดีต่อ คำสั่งนี้จะออกโดยพนักงานอัยการเท่านั้น ศาลไม่มีอำนาจและไม่อาจเข้ามาควบคุมการออกจากการดำเนินคดีได้ การออก Nolle Prosequi มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานจากผู้ร่วมกระทำผิด โดยการเอาผู้ร่วมกระทำผิดมาเป็นพยาน กระทำได้ต่อเมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลแล้วและต้องออกก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาคดีนั้น เมื่อมีการออกแล้ว กระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ที่ได้กระทำมาที่จะต้องยุติลง หากจำเลยถูกคุมขังอยู่ก็ต้องได้รับการปล่อยตัว แต่ไม่ได้หมายความว่าความผิดที่ได้ทำจะหมดไปหรือพ้นโทษไป ผู้กระทำผิดนั้นอาจถูกฟ้องใหม่ได้¹⁰

3. กรณีศาลพิพากษายกฟ้อง

เนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ การจะนำจำเลยมาเป็นพยานภายหลังจากศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้องจำเลยคนนั้นไปแล้วเพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะลงโทษจำเลยได้นั้น ถือเป็นวิธีการที่ดีและเป็นเรื่องที่เหมาะสมมากกว่าการออก Nolle Prosequi (การไม่ฟ้องร้องหรือดำเนินคดีอีกต่อไป) ทั้งนี้เพราะว่าพยานไม่ตกอยู่ในฐานะที่จะได้รับการจูงใจให้มีการปรุงแต่งคำให้การใด ๆ เพื่อให้เป็นที่พอใจของพนักงานอัยการ¹¹

4. กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพผิด

เป็นกรณีที่จำเลยร่วมรับสารภาพ คดีของจำเลยผู้นั้นก็ไม่มีปัญหาอีกต่อไปสำหรับการพิจารณาของลูกขุน เช่นนี้จำเลยก็สามารถเป็นพยานในการฟ้องร้องของคดีนั้นได้ โดยปกติในทางปฏิบัติ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลต้องมีคำพิพากษาในทันที ทั้งนี้ก็เพื่อหลีกเลี่ยงเพื่อไม่ให้เกิดความไม่เป็นธรรมที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเปิดเผยข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในการพิจารณาคดี เป็นการลด

⁸ Winsor V.R., *Obtaining Evidence versus Protecting the Accused: Two Conflicts*, p.13,17.

⁹ *American Jurisprudence*, v. 14 (Criminal Law), Jurisprudence Publishers, 1938, no. 293 p. 965.

¹⁰ *Haisbury's Laws of England*, v. 10 Criminal Law, 3ed. Rutterworths, 1955, no. 721 p. 399.

¹¹ *Ibid* p 399.

ความเสี่ยงของผู้ร่วมกระทำผิดซึ่งให้การรับสารภาพผิดนั้นจะให้การเท็จในคดีอาญาที่เกี่ยวกับความผิดที่เกิดขึ้นเพื่อหวังว่าตนจะได้รับการพิพากษาลงโทษที่เบากว่า และเป็นการหลีกเลี่ยงความได้เปรียบหรือเสียเปรียบกับผู้ร่วมกระทำผิดที่รับสารภาพผิด โดยการสร้างพยานหลักฐานให้เป็นที่พอใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจและการให้การเท็จเท็จ¹²

ในอังกฤษแม้จะสามารถนำผู้ร่วมกระทำผิดมาเป็นพยานได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่วิธีการดังกล่าวไม่ทำให้สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญาของผู้ร่วมกระทำผิดที่มาเป็นพยานนั้น (Privilege against self-incrimination) หดไป ดังนั้น จึงได้มีวิธีการเพื่อให้สิทธิดังกล่าวนี้ยังคงมีอยู่ โดยการตรากฎหมายขึ้น บทบัญญัติดังกล่าวจะแทรกอยู่ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (Merchandise marks Act 1887) มาตรา 19 พระราชบัญญัติล้มละลาย (Bankruptcy Act 1914) มาตรา 166 พระราชบัญญัติวัตถุระเบิด (Explosive Substances Act) มาตรา 6 (2) พระราชบัญญัติการโจรกรรม (Theft Act 1968) มาตรา 31 (1) และพระราชบัญญัติการปราบปรามการทุจริต (Corrupt Practices Prevention Act 1863) มาตรา 7 เป็นต้น บทบัญญัตินี้จะกำหนดให้บุคคลต้องให้การโดยไม่อาจอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญาได้ และในขณะเดียวกันบทบัญญัตินี้ก็ทำให้การรับประกันว่าคำให้การนั้นจะไม่สามารถนำมาใช้ยื่นเขาได้ในกรณีพิจารณาอาญาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งในภายหลัง อาทิ ตามพระราชบัญญัติการปราบปรามการทุจริต (Corrupt Practices Prevention Act 1863) ซึ่งกรณีนี้แตกต่างจากสหรัฐอเมริกาที่มีการบัญญัติกฎหมายไว้โดยเฉพาะเพื่อทดแทนสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญาซึ่งได้รับการประกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่อังกฤษมองว่าเป็นเรื่องเหลวไหลที่จะต้องให้มีการอ้างสิทธิดังกล่าวตั้งแต่เริ่มต้นการไต่สวน ผู้พิพากษาในอังกฤษจะยอมให้มีการอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญาที่ต่อเมื่อมีอันตรายจากการที่จะถูกฟ้องร้องอย่างชัดเจนเท่านั้น¹³

ตามกฎหมายอังกฤษ ไม่ใช่เฉพาะแต่เพียงจำเลยเท่านั้นที่ห้ามมิให้เป็นพยานโจทก์ แต่ห้ามคู่สมรสของจำเลย จำเลยร่วม และคู่สมรสของจำเลยร่วมด้วยเช่นกัน สาเหตุที่ห้ามมิให้คู่สมรสของจำเลยมาเป็นพยานโจทก์ก็เพราะเพื่อไม่ให้เกิดการแตกแยกขึ้นภายในครอบครัวของจำเลยเอง และในกรณีที่จำเลยหลายคนถูกฟ้องรวมมาในคดีเดียวกัน โจทก์มีวิธีการที่จะนำจำเลยคนหนึ่งคนหนึ่งมาให้การส่งผลร้ายแก่จำเลยคนอื่น ๆ ได้ โดยวิธีการแยกฟ้องหรือการถอนฟ้องจำเลยคนที่

¹² Winsor V. R.(1866) L. R. 1 Q.B. 289, cited by J.D. Heydon,“Obtaining Evidence versus Protecting the Accused : Two Conflicts” Crim.L.Rev. 13, 17 (January 1971).

¹³ Delmar Karlen, *Anglo- American Criminal Justice*, Oxford University, 1967, p. 156.

นำมาให้การก่อนหรือให้จำเลยผู้นั้นรับสารภาพไปก่อน แต่กรณีดังกล่าวนี้ศาลอาจใช้ดุลพินิจในการลงโทษจำเลยผู้รับสารภาพก่อนที่จะเรียกมาเป็นพยานก็ได้¹⁴

4.1.2 การถามค้านจำเลย

เมื่อผู้ร่วมกระทำความผิดมาเป็นพยานในคดีที่บุคคลนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด แม้บุคคลนั้นจะได้รับการลงโทษหรือยกฟ้องมาแล้วในความผิดนั้น ยังคงถือว่าเป็นพยานผู้ร่วมกระทำความผิดแล้ว คำให้การของพยานเช่นนี้จึงยังมีอันตรายอยู่มาก เพราะเมื่อบุคคลจะทำให้ตัวเองบริสุทธิ์หรือมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดน้อยที่สุดมักจะโยนความผิดให้ผู้อื่น อีกทั้งผู้ร่วมกระทำความผิดมักจะเป็นเพื่อนกับผู้กระทำความผิด จึงเป็นไปได้ที่ผู้ร่วมกระทำความผิดมักจะทำให้การช่วยเหลือกัน¹⁵

มาตรา 1 (e) ตาม Criminal Evidence Act 1898 บัญญัติว่า “ฝ่ายโจทก์สามารถถามจำเลยด้วยคำถามใดก็ได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าการตอบคำถามของจำเลยนั้นอาจทำให้จำเลยต้องรับโทษในความผิดที่พิจารณาอยู่”

(A person charged and being a witness in pursuance of this Act may be asked any question in cross-examination notwithstanding that it would tend to criminate him as to the offence charged)

จำเลยต้องตอบคำถามค้านของฝ่ายโจทก์ รวมถึงคำถามค้านของทนายความของจำเลยร่วมด้วยเมื่อตนสมัครใจที่จะให้การในชั้นศาล เพราะจำเลยอยู่ในฐานะพยานบุคคล ดังนั้น คำให้การและการตอบคำถามค้านของจำเลยจึงอาจถูกนำไปใช้ในการลงโทษกับจำเลยร่วมได้ แต่ฝ่ายโจทก์ไม่สามารถถามค้านในเรื่องที่เป็นการทำลายความน่าเชื่อถือของจำเลยได้ เช่น การถามถึงคำพิพากษาคดีก่อน ๆ ของจำเลย หรือการถามว่าจำเลยเคยถูกตั้งข้อหาในความผิดคดีอื่นของจำเลยหรือไม่ ตามบทบัญญัติมาตรา 1 (f) ตาม Criminal Evidence Act 1898 บัญญัติว่า

“จำเลยที่สมัครใจให้การเป็นพยานตนเอง ไม่ต้องตอบคำถามค้านที่เป็นการเปิดเผยว่าจำเลยเคยกระทำความผิดมาก่อน เคยถูกตั้งข้อหาหรือเคยถูกพิพากษาว่าได้กระทำความผิดอื่นมาก่อน”

(A person charged and called as a witness shall not be asked any question tending to show that he has committed or been convicted of or been charged with any offence other than that where with he is then charged of is of bad character)

¹⁴ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2557), น. 11-12.

¹⁵ J.D. Heydon, “Statutory Restriction on the Privilege Against Self – incrimination”, 1971. P.268.

ผู้พิพากษาในอังกฤษจะยอมให้มีการอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในกรณีที่มีอันตรายจากการที่จะทำให้เขาถูกฟ้องร้องเพื่อเป็นการคุ้มครองพยาน โดยการคุ้มครองพยานนั้นตามบทบัญญัติของกฎหมายเป็นการคุ้มครองโดยอัตโนมัติ (self - executing) ก็จะสามารถคุ้มครองทันที กฎหมายบังคับให้บุคคลต้องให้การแล้วสามารถอ้างสิทธิดังกล่าวได้¹⁶

4.2 สหรัฐอเมริกา

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงหลักการอ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญาของสหรัฐอเมริกา ได้แก่ การอ้างจำเลยเป็นพยาน และการถามค้านจำเลย โดยอธิบายได้ดังต่อไปนี้

4.2.1 การอ้างจำเลยเป็นพยาน

หลักในการรับฟังพยานบุคคลมีบัญญัติไว้ในมาตรา 601 ตาม Federal rules of evidence ว่าด้วยความสามารถของพยาน ความว่า “บุคคลใด ๆ ย่อมมีความสามารถในการมาเป็นพยาน เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ในบทบัญญัตินี้ แต่ในคดีแพ่ง พยานสามารถเรียกร้องหรือป้องกันให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของรัฐนั้นๆ ได้”¹⁷

“Every person is competent to be a witness unless these rules provide otherwise. But in a civil case, state law governs the witness’s competency regarding a claim or defense for which state law supplies the rule of decision.”

บทบัญญัตินี้แสดงให้เห็นว่าบุคคลทุกคนมีความสามารถในการให้การเป็นพยาน เว้นแต่ปรากฏต่อศาลว่าบุคคลนั้นไม่มีความเข้าใจในเหตุการณ์หรือเรื่องที่ตนเองจะมาให้การ ไม่มีความสามารถจดจำและระลึกถึงเหตุการณ์ที่ตนประสบมา หรือไม่เข้าใจหน้าที่ของพยานที่จะต้องให้การตามความจริง¹⁸

การรับฟังพยานบุคคลมีบัญญัติไว้ในมาตรา 609 ในหลักเรื่องการดำเนินคดีเฉพาะเรื่อง ยกเว้นการลงโทษทางอาญาภายใต้กฎข้อ 609 ความว่า “พยานหรือพยานคนอื่น ๆ ที่มีการถามค้านพยานแล้วให้การว่า โดยให้การเป็นพยานอีกคดีหนึ่ง พยานไม่สละสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา ในพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีที่เกี่ยวกับพยาน”¹⁹

¹⁶ Delmar Karlen, *Anglo - American Criminal Justice*, Oxford University, 1967 p. 156.

¹⁷ USA. Federal Rules of Evidence, p. 10.

¹⁸ United States v. Lightly, p.1027, 1028.

¹⁹ USA. Federal Rules of Evidence, p.12.

สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา (Privilege against self-incrimination) ได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐฯ มาตรา 5 ในช่วงเริ่มต้นนั้นมีความตีความว่า บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้ความคุ้มครองเฉพาะคำให้การของจำเลยในการพิจารณาคดีอาญาเท่านั้น หลังจากนั้น ได้รับการโต้แย้งจากหลายฝ่ายจากข้อเท็จจริงคดีที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา ศาลจึงได้รับรองสิทธิของพยานในการปฏิเสธที่จะให้การโดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ แต่ขึ้นอยู่กับเอกสิทธิ์ที่มีอยู่ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งให้ความคุ้มครองพยานทั้งในการพิจารณาคดีอาญาและแพ่ง แต่ขึ้นอยู่กับที่ว่าคำให้การนั้นจะทำให้เขาต้องรับโทษทางอาญาหรือไม่ ปัจจุบันจึงเป็นที่ยอมรับว่าการอ้างเอกสิทธิ์อาจจะอ้างได้โดยบุคคลใดก็ตามที่คำให้การของเขานั้นอาจจะทำให้เขาต้องรับผิดในทางอาญา²⁰

คำให้การของพยานไม่จำเป็นต้องถึงขนาดเป็นเหตุสนับสนุนให้ถูกลงโทษทางอาญาโดยตรง แต่หากคำให้การนั้นเป็นการตกอยู่ในสถานการณ์แวดล้อมของพยานหลักฐานที่อาจจะถูกลงโทษ พยานก็สามารถอ้างสิทธิได้²¹ และไม่จำเป็นที่พยานจะต้องรู้ล่วงหน้าว่าคำให้การของเขาจะถูกนำมาใช้ยื่นเขาในภายหลัง เพียงแต่คำให้การนั้นจะนำไปสู่การค้นพบพยานหลักฐานที่จะนำมาลงโทษเขาได้ในภายหลัง เพียงแต่คำให้การนั้นมีแนวโน้มที่จะทำให้พยานต้องรับผิดทางอาญา ก็ถือเป็นการเพียงพอที่จะอ้างสิทธิไม่ให้การได้แล้ว²²

ในคดี *Molloy v. Hogan* ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า Molloy เคยถูกศาลลงโทษคดีการพนันมาก่อน เมื่อเขาถูกนำมาสอบสวนต่อหน้าลูกขุนในฐานะพยานเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันของนายจ้างของเขา เมื่อถูกถามเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกจับและการรับสารภาพในคดีก่อน เขาจึงได้เรียกร้องสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ศาลได้ปฏิเสธข้อเรียกร้องโดยให้เหตุผลว่าเขาได้รับความคุ้มกันจากหลักเรื่องฟ้องเข้าไปแล้ว แต่ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐฯ (Supreme Court of the United) พิพากษากลับโดยให้เหตุผลว่า การฟ้องร้องคดีจะทำให้ปรากฏบุคคลผู้ร่วมกระทำความผิดในคดีการพนันก่อนหน้านี้ ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้ทำให้เขากลับว่าเขายังคงมีการกระทำที่ผิดกฎหมายอยู่แล้วการเปิดเผยของเขาจะนำไปสู่การค้นพบพยานหลักฐานซึ่งอาจผูกพันถึงตัวเขาเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญานั้น ซึ่งอาจทำให้ถูกฟ้องร้องได้²³

²⁰ *McCarthy V. Arndstein*, 266 U.S. 34, 40, p. 249.

²¹ *McCarthy V. Arndstein*, 266 U.S. 34, 40, p. 249.

²² *Blau v. United States*, 340 U.S. 156, 161 (1950), p. 292.

²³ *Counselman V. Hitchcock*, 142 U.S. 547, 564 (1892), p. 267.

การนำผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยานถือว่าเป็นปัญหาเพราะขัดกับหลักการใช้สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา จึงได้มีกฎหมายว่าด้วยการให้ความคุ้มกันให้พยาน แต่ก็ไม่มียกเว้นให้พยานนั้นหมดไปเป็นเพียงกฎหมายที่ให้ความมั่นใจกับผู้ร่วมกระทำผิดที่จะไม่ถูกดำเนินคดี และถือเป็นการลบล้างสิทธิของพยานในการจะอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญ่อีกต่อไป²⁴ นอกจากนั้นแล้ว ยังมีการให้ความคุ้มกันแก่พยานโดยอาศัยอำนาจของพนักงานอัยการในการต่อรองกับผู้กระทำผิดว่าจะไม่ฟ้อง แต่อย่างไรก็ตามศาลไม่ยอมรับข้อตกลงดังกล่าว เพราะข้อตกลงระหว่างพนักงานอัยการกับผู้กระทำผิดไม่ได้เกิดจากความเห็นชอบจากศาล²⁵

การกันผู้ร่วมกระทำผิดมาเป็นพยานในสหรัฐอเมริกาไม่ได้มีผลเป็นการยกเลิกความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำ แต่เป็นเรื่องที่กฎหมายให้ความมั่นใจแก่บุคคลที่จะไม่ถูกดำเนินคดี เนื่องจากคำให้การของเขานั้นก็จะเป็นการลบล้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญ่อีกต่อไป กฎหมายดังกล่าวนี้เป็นการบัญญัติเพื่อเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กร เช่น ความผิดเกี่ยวกับการให้สินบน ความผิดเกี่ยวกับโสเภณี และกฎหมายต่อต้านการผูกขาดตัดตอนทางธุรกิจ²⁶

นอกจากนี้แล้วยังมีบทบัญญัติของกฎหมายที่ต้องอาศัยอำนาจของพนักงานอัยการในการต่อรองกับผู้ต้องหาเพื่อสามารถฟ้องคดีได้ แต่อย่างไรก็ตามศาลก็ไม่รับฟังผลของข้อตกลงดังกล่าว และในกรณีที่พยานปฏิเสธที่จะให้การหลังจากที่ได้สัญญาอยู่กับพนักงานอัยการไว้แล้วว่าจะไม่ฟ้องคดี ก็ไม่อาจลงโทษพยานได้

คำให้การของพยานจะไม่ได้ได้รับความคุ้มกันหากมีการนำคำให้การนี้ไปใช้ในการค้นหาคำให้การอื่นเอามาเป็นพยานหลักฐานยืนยันตัวเขาในภายหลัง ศาลเห็นว่าพยานจะต้องได้รับความคุ้มกันที่สมบูรณ์จากการที่เขาอาจถูกฟ้องร้องในอนาคตจากความผิดซึ่งเขาได้ให้การนั้น คือห้ามฟ้องร้องสำหรับผลอันเกิดจากคำให้การของพยานนั้น โดยได้บัญญัติเป็นกฎหมายในลักษณะที่ว่า “จะไม่สามารถฟ้องร้องเพื่อให้ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการกระทำ เรื่องราว หรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องที่เขาให้การหรือให้พยานหลักฐานไป”²⁷

²⁴ Charles T. McCormick, McCormick on Evidence, (Handbook Series) West Publishing Co. 1972, p. 244.

²⁵ Ibid p.304.

²⁶ Ibid p. 304.

²⁷ Yale Kamisar, Wayne R. Lafave and Jerold H. Israel, Basic Criminal Procedure: Cases, (American Casebook Series) 1980, p. 763.

4.2.2 การถามค้านจำเลย

ในการถามค้านจำเลย จำเลยต้องตอบคำถามเหมือนกับพยานคนอื่น ๆ เมื่อจำเลยให้การต่อศาลแล้ว จำเลยอาจถูกฟ้องร้องในความผิดเรื่องนั้น ๆ ได้ กฎหมายห้ามไม่ให้ถามค้านจำเลยเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นความผิดของจำเลยในครั้งก่อน และห้ามถามค้านจำเลยในคำถามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องรายละเอียดในความผิดในครั้งก่อนของจำเลย²⁸ แล้วจะนำคำให้การของเขาที่ได้ให้การไว้ในฐานะพยานในคดีก่อนมาใช้เอาผิดเขาในการพิจารณาคดีหลังไม่ได้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ก่อนที่จะมีการให้การจะต้องมีการซักถามพยานและพยานปฏิเสธที่จะให้การโดยอ้างสิทธิที่จะให้การเป็นปฎิเสธต่อตนเองเสียก่อน²⁹

คำให้การหรือข่าวสารใด ๆ ที่พยานได้ให้ไปภายใต้คำบังคับนั้นก็ไม่สามารถนำมาใช้ยืนยันพยานในการพิจารณาคดีอาญาใด ๆ ได้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ยกเว้นความผิดที่เกี่ยวกับการเบิกความเท็จ ให้การเท็จหรือการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น³⁰

4.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงหลักการอ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญาของประเทศเยอรมัน ได้แก่ การอ้างจำเลยเป็นพยาน และการถามค้านจำเลย โดยอธิบายได้ดังต่อไปนี้

4.3.1 การอ้างจำเลยเป็นพยาน

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันอธิบายเรื่องคำขัดท้อของผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดไว้ในส่วนของพยานบุคคล โดยมีการตั้งประเด็นคำถามว่า บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้นจะสามารถมีบทบาทในฐานะที่จะเป็นพยานบุคคลได้ด้วยหรือไม่ แต่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถเป็นพยานในคดีที่ตนเองเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ หลักการดังกล่าวได้รับการยอมรับมาตั้งแต่ครั้งศาลสูงของปรัสเซีย โดยศาลสูงแห่งอาณาจักรไรซ์และศาลสูงแห่งสหพันธ์รัฐก็ได้ยอมรับหลักการดังกล่าวโดยไม่เปลี่ยนแปลง

²⁸ Vanderpool v State, Neb 94 p. 605.

²⁹ Charles T. Mc Cormick, Mc Cormick on Evidence, (Handbook Series) West Publishing Co. 1972, p. 306-307.

³⁰ U.S.C. sec 6002, 6003, provided: Immunity generally.

นอกจากนั้นแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาพร้อมก็ไม่อาจที่จะถูกสอบปากคำในฐานะพยานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหาคนอื่น ๆ ด้วย³¹

เหตุผลที่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไม่สามารถเป็นพยานในคดีที่ตนเองถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดได้นั้น เนื่องจากสิทธิและหน้าที่ที่มีความแตกต่างกันระหว่างการเป็นผู้ถูกกล่าวหากับพยาน ในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีหน้าที่จะต้องให้การและพูดความจริง แต่พยานที่มีหน้าที่จะต้องให้การและพูดความจริง นอกจากนี้ ผู้ถูกกล่าวหายังมีสิทธิที่จะนิ่งและมีสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง หากยอมให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถที่จะเป็นพยานในคดีที่ตนเองถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ จะมีผลทำให้สิทธิต่าง ๆ ของผู้ถูกกล่าวหาตกไป โดยหลักการนี้ ก็ใช้กับคำให้การของผู้ถูกกล่าวหาพร้อมที่ให้การเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหาคนอื่น ๆ ด้วย เพราะการที่ผู้ถูกกล่าวหาพร้อมจะรับผิดชอบในทางอาญาหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยถึงการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหาคนอื่น ๆ คำให้การของผู้ถูกกล่าวหาพร้อมเกี่ยวกับผู้ถูกกล่าวหาคนอื่น ๆ จึงมีผลโดยตรงต่อความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ถูกกล่าวหาพร้อม ด้วยเหตุนี้ ผู้ถูกกล่าวหาพร้อมจึงไม่สามารถเป็นพยานได้³²

ในประเด็นปัญหาว่า ผู้ถูกกล่าวหาพร้อมในการกระทำความผิดสามารถให้การในฐานะพยานได้หรือไม่ หากกรณีที่ได้มีการแยกคดีที่ผู้ถูกกล่าวหาพร้อมถูกฟ้องออกมาหรือกรณีคดีที่ผู้ถูกกล่าวหาพร้อมได้มีการแยกคดีไว้แต่แรกอยู่แล้ว กรณีดังกล่าวได้มีความเห็นที่แตกต่างกันเป็น 2 แนวทางด้วยกัน

1. ความเห็นทางศาล

ทางฝ่ายศาลเห็นด้วยกับความคิดของผู้ถูกกล่าวหาพร้อมในทางรูปแบบ กล่าวคือ ผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดจะสามารถให้การในฐานะพยานได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าผู้ถูกกล่าวหาพร้อมได้ถูกฟ้องร่วมด้วยในคดีเดียวกันหรือไม่ อย่างไรก็ตาม หากได้มีการแยกคดีออกจากกันแล้ว ก็สามารถสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาพร้อมในฐานะพยานได้ ในกรณีที่มีการแยกคดีเป็นการชั่วคราว ศาลสามารถสอบปากคำจำเลยร่วมในฐานะพยานได้หรือไม่ ศาลได้แยกการพิจารณาเป็น 2 กรณี ดังต่อไปนี้

1.1 กรณีจำเลยร่วมถูกสอบปากคำในฐานะพยานแล้วให้การในข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ตนเองถูกกล่าวหา คำให้การของจำเลยร่วมรับฟังได้

³¹ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, “คำชัดทอดของผู้ร่วมกระทำความผิดที่รับฟังเป็นพยานได้,” วารสารข่าวกฎหมายใหม่, เล่ม 87, ปีที่ 5, น. 39 (กันยายน 2550).

³² เพิ่งอ้าง

1.2 กรณีของการกระทำความคิดร่วม แม้ว่าจะได้มีการแยกคดีแล้ว ก็ไม่สามารถสอบปากคำให้การของผู้ถูกกล่าวหาพร้อมได้ เพราะผู้ถูกกล่าวหาจะกลายเป็นพยานในคดีที่ตนเองถูกฟ้อง³³

Roxin ได้วิจารณ์ความเห็นดังกล่าวไว้ว่า การยอมให้มีการแบ่งแยกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา โดยการเอื้อให้สามารถสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาพร้อมในฐานะพยานได้ ถือว่าเป็นการจงใจสลับบทบาทของผู้ถูกกล่าวหาและพยาน เป็นการหลอกลวงที่ไม่เคารพเกียรติและส่งผลให้กระบวนการพิจารณาเกิดความเสียหาย เพราะผู้ถูกกล่าวหาพร้อมอยู่ในฐานะการเป็นพยานแล้ว พยานจะต้องให้การตามความเป็นจริง มิฉะนั้นแล้ว จะเป็นความผิดฐานเบิกความเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 153 ซึ่งโดยหลักการแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาพร้อมไม่จำเป็นจะต้องให้การตามความเป็นจริง กรณีเช่นนี้ไม่เพียงแต่เป็นการทำให้สิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาพร้อมต้องลดน้อยลง แต่ยังเป็นอันตรายต่อการวินิจฉัยคดีที่ผิดพลาดด้วย เพราะศาลมักจะเชื่อคำเบิกความของผู้ถูกกล่าวหาพร้อมซึ่งมักเป็นความเท็จ อย่างไรก็ตาม คำเบิกความของบุคคลดังกล่าวก็ไม่ใช่ความจริงเสมอไป นอกจากนี้แล้ว การที่ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิต่าง ๆ ในการต่อสู้คดี ก็ไม่ควรขึ้นอยู่กับความต้องการขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมในทางอาญา³⁴

2. ความเห็นทางตำราบางส่วน

นักวิชาการบางส่วนเห็นด้วยกับข้อความคิดของผู้ถูกกล่าวหาในทางเนื้อหา โดยอธิบายว่า ผู้ถูกกล่าวหาพร้อม หมายถึง บุคคลที่ต้องสงสัยว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดและถูกสอบสวนในความผิดดังกล่าว โดยไม่คำนึงถึงบทบาทตามรูปแบบในทางคดีของเขา คือ ไม่คำนึงถึงฐานะทางรูปแบบในกระบวนการพิจารณาของผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดว่าจะมีฐานะเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ แต่จะพิจารณาตามข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องสงสัยดังกล่าวจะตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ ตามทฤษฎีดังกล่าว จึงไม่สามารถสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาในฐานะพยานได้ ด้วยการแบ่งแยกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาเท่านั้น แต่ในการพิจารณาคดีที่รวมกันนั้น ไม่สามารถนำคำเบิกความของผู้ถูกกล่าวหาพร้อมคนใดคนหนึ่งมาวินิจฉัยให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยได้ เพราะมิฉะนั้น ผู้ถูกกล่าวหาพร้อมก็จะกลายเป็นพยานไป

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 60 อนุมาตรา 2 ห้ามพยานที่ต้องสงสัยว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหรือได้ร่วมกระทำความผิดด้วย แต่หากไม่ได้เป็น

³³ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, “ผู้กระทำความผิดและการร่วมกระทำความผิด Taeterschaft und Teilnahme ตามประมวลกฎหมายเยอรมัน,” *ศาลพาหุ*, เล่ม 3, ปีที่ 55, น. 200 (2551).

³⁴ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, “คำชดทอของผู้ร่วมกระทำความผิดที่รับฟังเป็นพยานได้,” *วารสารข่าวกฎหมายใหม่*, เล่ม 87, ปีที่ 5, น. 40 (กันยายน 2550).

ผู้ต้องหาว่าได้กระทำความผิดก็อ้างเป็นพยานได้ กล่าวคือ บทบัญญัติดังกล่าวจะมีความหมายว่า ผู้มีส่วนร่วม (ein Beteiligter) สามารถเป็นพยานได้ หากคดีดังกล่าวตนไม่ได้ถูกฟ้อง ด้วยเหตุนี้ Roxin จึงได้ตีความมาตรา 60 อนุมาตรา 2 ว่า บทบัญญัติดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับก็ต่อเมื่อ ผู้ที่เป็นพยานไม่ตกเป็นที่สงสัย แล้วได้ตกเป็นผู้ต้องสงสัยในระหว่างการสอบปากคำ โดยคนดังกล่าวไม่เคยถูกสอบปากคำในฐานะผู้ถูกกล่าวหามาก่อน³⁵

กรณีที่ได้มีการเริ่มต้นกระบวนการสอบสวนแล้ว ถือว่าบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะถูกสอบปากคำได้ ก็แต่ในฐานะผู้ถูกกล่าวหาพร้อม และไม้อาจถูกสอบปากคำในฐานะพยานได้อีกต่อไป ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงถึงว่าบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวจะมีฐานะในทางคดีเป็นเช่นไร ตามความเห็นดังกล่าวนี้ ผู้ที่แต่เดิมเป็นผู้ถูกกล่าวหาพร้อมสามารถที่จะถูกสอบปากคำในฐานะพยานได้ หากคดีที่ผู้ถูกกล่าวหาพร้อมถูกฟ้องนั้นได้ยุติแล้ว (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีที่คดีมีการตัดสินลงโทษที่ถึงที่สุดแล้ว หรือโดยการยุติคดีโดยเด็ดขาด) (durch Aburteilung oder endgültige Einstellung) เพราะในกรณีดังกล่าว ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาพร้อมไม่อยู่ในฐานะที่จะได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษตามกฎหมายอีกต่อไป³⁶

4.3.2 การถามค้านจำเลย

ผู้พิพากษาในเยอรมันมีบทบาทอย่างมากในการค้นหาความจริง ตั้งแต่เริ่มกระบวนการพิจารณา กล่าวคือ กระบวนการของศาลเริ่มต้นหลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องพร้อมคำขอให้เกิดการพิจารณาคดีต่อศาล และศาลได้พิจารณาข้อเท็จจริงในคำฟ้องของพยาน เห็นว่าคดีมีมูลเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดจริง จึงได้มีคำสั่งให้เปิดคดี³⁷ การพิจารณาคดีเริ่มขึ้นเมื่อผู้พิพากษาหัวหน้าคณะได้เรียกจำเลย ที่ปรึกษาจำเลย พยาน หรือผู้ชำนาญพิเศษมาอยู่ต่อหน้าศาลและได้แนะนำสิทธิหน้าที่ของบุคคลนั้นแล้ว³⁸ ผู้พิพากษาซึ่งเป็นหัวหน้าคณะจะเป็นผู้ถามข้อมูลส่วนตัวของจำเลย

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นการรับฟังพยานหลักฐาน ถามพยานคำให้การของจำเลย หรือการนำพยานเข้าสืบ โดยปกติเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาซึ่งเป็นหัวหน้าคณะในการพิจารณาคดี ศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการเลือกคำถามที่เหมาะสมในการถาม หากคำถามใดไม่เหมาะสม ศาลจะมีอำนาจคัดค้านได้ และหากขณะพิจารณาคดี ศาลเห็นว่าพยานใดไม่จำเป็นหรือไม่เหมาะสม ก็มีอำนาจงดพยานได้หรือปฏิเสธไม่รับฟังพยานนั้นได้ เช่น ในหลักนิติรัฐเป็นหลักที่ว่า

³⁵ เพิ่งอ้าง.

³⁶ เพิ่งอ้าง น.41.

³⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 207.

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 (2).

ด้วยการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ชอบโดยการขู่เข็ญหรือหลอกลวง โดยตามหลักนี้ ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยฝ่าฝืนหลักพื้นฐานนี้อย่างเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็ความผิดที่ร้ายแรงเพียงใดก็ตาม³⁹

เยอรมนีมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการถามค้าน (Kreuzverhoer หรือ cross-examination) ที่บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีอาญา มาตรา 239 โดยศาลมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบค้นหาความจริง มีอำนาจกว้างขวางในการซักถามถึงประวัติและความประพฤติของจำเลย และจะเป็นผู้พิจารณาว่าคำถามนั้นเหมาะสมหรือไม่⁴⁰

เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของพยานบุคคลในกฎหมายฝรั่งเศส มาตรา 41 ของรัฐบัญญัติวันที่ 29 กรกฎาคม ค.ศ. 1881 ว่าด้วยเรื่องหนังสือพิมพ์ ซึ่งกำหนดว่า บุคคลใดจะฟ้องร้องดำเนินคดีฐานหมิ่นประมาททำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง เพราะอาศัยเหตุจากคำให้การหรือเอกสารที่เสนอต่อศาลไม่ได้ ทั้งนี้ เพราะว่ามีควมจำเป็นอย่างย่งที่จะต้องให้พยานให้การไปตามความเป็นจริงอย่างเป็นทางการโดยไม่ต้องมีความเกรงกลัวใด ๆ ทั้งสิ้น และตามรัฐบัญญัติ ปี ค.ศ. 1881 นอกจากพยานจะได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางอาญาที่จะไม่ต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดีแล้ว พยานยังได้รับเอกสิทธิ์ และความคุ้มกันที่จะไม่ต้องถูกฟ้องร้องให้รับผิดทางแพ่งหรือในทางวินัยอีกด้วย

³⁹ จริญญา ภักดีชนากุล, “พยานปากต่อปากยืนยันกันในคดีอาญา : ปัญหาหนึ่งในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน,” วารสารนิติศาสตร์, เล่ม 2, ปีที่ 16, น. 132 (2544).

⁴⁰ คณิต ฌ นคร, “บทบาทของศาลในคดีอาญา,” วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิต, เล่ม 1, ปีที่ 1, น. 53 (มกราคม-มิถุนายน 2544).

บทที่ 5

การแก้ไขปัญหาลึกเกี่ยวกับการอ้างผู้กระทำความผิดร่วมกันเป็นพยาน

จากการศึกษาพบว่า ในประเทศไทยยังขาดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติที่แน่ชัดเกี่ยวกับหลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในกรณีที่มีจำเลยหลายคน หากมีการบัญญัติการอ้างจำเลยเป็นพยานที่แน่ชัดแล้ว จะทำให้ไม่เกิดการละเมิดถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาและจำเลย ทำให้ผู้ที่ตกอยู่ในสถานะผู้ถูกกล่าวหาสามารถต่อสู้คดีและได้ใช้สิทธิของตนได้อย่างเต็มที่ เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง และทำให้ผู้ที่ตกอยู่ในฐานะผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบถึงการพิจารณาคดีและการกระทำของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมในลักษณะใดบ้างที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของจำเลย

จากการศึกษาถึงสภาพปัญหาหลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานกรณีที่มีจำเลยหลายคน พบว่า ตามมาตรา 232 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกามีแนวทางการพิพากษาคดีที่มีการตัดสินคดีตามคำพิพากษา โดยโจทก์สามารถอ้างจำเลยที่ถูกแยกฟ้องแล้วมาเป็นพยานเพื่อเอาผิดกับจำเลยในอีกคดีหนึ่งได้ คำพิพากษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กรณีเช่นนี้ยอมทำได้ เพราะกฎหมายห้ามโจทก์อ้างจำเลยในคดีเดียวกันเป็นพยานฝ่ายโจทก์ หากไม่ได้เป็นจำเลยในคดีเดียวกันก็สามารถอ้างเป็นพยานได้¹ กรณีดังกล่าวจึงเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถใช้สิทธิในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา เพื่อเป็นการปฏิบัติที่มีแนวทางในลักษณะที่ขอบเขตแน่ชัดในหลักการอ้างจำเลยเป็นพยาน จึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการอ้างผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยานเพื่อให้ไม่ไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาจนส่งผลกระทบต่อการศึกษาพิพากษาคดี

---

¹ อุดม รัฐอมฤต, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), น. 232.

ในบทนี้ จะได้วิเคราะห์ถึงการแก้ไข้ปัญหาของการอ้างผู้กระทำความผิดร่วมกันเป็นพยาน โดยการปฏิบัติจะต้องคำนึงถึงหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา การบัญญัติหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานตามหลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน โดยนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกฎหมายต่างประเทศมาศึกษาวิเคราะห์ถึงรายละเอียดทั้งหมด เพื่อสร้างหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมและถูกต้องเกี่ยวกับการอ้างจำเลยเป็นพยานในกรณีที่มีจำเลยหลายคน เพื่อให้มีแนวทางปฏิบัติที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ กล่าวคือ หลักเกณฑ์ในการอ้างผู้ร่วมกระทำความผิด โดยแยกออกเป็นกรณีดังต่อไปนี้

5.1 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องเป็นจำเลยคนละคดี

ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น ศาลรับฟังผู้กระทำความผิดที่ถูกแยกฟ้องเป็นคนละคดี กรณีที่มีการแยกฟ้องเป็นคนละคดีกัน เช่น ฟ้องมือปืนเป็นคดีที่ 1 แล้วฟ้องผู้จ้างวานเป็นคดีที่ 2 ก็สามารถที่จะอ้างจำเลยที่ 1 มาให้การเป็นพยานโจทก์ในคดีที่ 2 ประกปร่าจำเลยในคดีที่ 2 ได้ ไม่ห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 เพราะไม่ใช่เป็นการอ้างจำเลยในคดีเดียวกันมาเป็นพยานโจทก์ในคดีนั้น หรือการฟ้องผู้ต้องหาที่ละคดี เช่น ฟ้องผู้ให้สินบนเป็นคดีหนึ่งให้เสร็จสิ้นไปก่อนแล้วแล้วค่อยฟ้องผู้รับสินบนเป็นจำเลยอีกคดีหนึ่ง จากนั้นอ้างผู้ให้สินบนที่กำลังรับโทษอยู่มาเป็นพยานโจทก์ กรณีดังกล่าวศาลไทยรับฟังเป็นพยานและเห็นว่าไม่ขัดต่อมาตรา 232 กรณีนี้อาจจะเป็นเทคนิคของโจทก์ในการแยกฟ้องจำเลยออกเป็นคนละคดี อันจะทำให้โจทก์อ้างจำเลยในคดีอื่นมาเป็นพยานได้ ทำให้เกิดสถานการณ์ว่า จำเลยเป็นจำเลยในคดีของตนเองซึ่งเขาอาจไม่ให้การใด ๆ หรืออาจจะโกหกก็ได้ แต่จำเลยคนเดียวกันนี้กลับไปเป็นพยานในคดีที่ผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องเป็นจำเลย ซึ่งเขาจะต้องพูดความจริง โกหกไม่ได้ ขัดกับหลักการใช้สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา (The Privilege against self-incrimination) สถานการณ์เช่นนี้เป็นสถานการณ์ที่สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองถูกละเมิดอย่างรุนแรง

ตามกฎหมายอังกฤษนั้น จะเอาตัวผู้ร่วมกระทำความผิดมาเป็นพยานไม่ได้ เพราะคำให้การของผู้ร่วมกระทำความผิดจะเป็นการขัดทอดกันระหว่างผู้กระทำความผิดด้วยกันเองเพื่อให้ตนไม่ต้องรับโทษ

หรือได้รับโทษน้อยลงจากเดิมโดยการโยนความผิดให้คนอื่น เพราะมนุษย์ทั่วไปย่อมต้องพยายาม หรือหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ตนพ้นภัย ไม่ต้องมีความผิดมากที่สุด ในการพิจารณาคดีอาญาเอง ก็ได้ยอมรับหลักความจริงในเรื่องนี้ ดังนั้น จึงได้เกิดหลักเรื่องสิทธิที่จะไม่ให้การที่เป็นปฎิบัติต่อตนเอง (The Privilege against self-incrimination)²

ดังนั้น ในกรณีเช่นนี้ ศาลจึงไม่ควรรับฟังคำให้การของพยานที่เป็นผู้กระทำความผิด หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเดียวกัน เนื่องจากจะเกิดการกล่าวหาซึ่งกันและกัน ผู้ร่วมกระทำความผิดมีมูลเหตุจูงใจที่จะปรักปรำผู้ร่วมกระทำความผิดเกินกว่าเหตุ เพื่อให้ตนเองหลุดพ้นหรือเพื่อให้ตนเองรับโทษที่เบาลง เป็นการเอาตัวรอด เหตุผลคือ เมื่อมีการกระทำความผิดขึ้นมาแล้วเป็นไปไม่ได้ว่าจะไม่มีผู้กระทำความผิด เพราะฉะนั้น การที่ผู้ร่วมกระทำความผิดจะแก้ตัวว่าไม่มีใครผิดเลยนั้นจะยากมาก สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วน่าจะเชื่อถือมากที่สุดคือการโยนความผิดให้คนอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้เอง ผู้ร่วมกระทำความผิดจึงมีแนวโน้มว่าจะไม่พูดความจริงและปลื้มตนเองให้พ้นจากความผิด³

5.2 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องร่วมกับจำเลย แต่โจทก์ถอนฟ้องไป

ในกรณีที่มีจำเลยหลายคนเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ร่วมกระทำความผิดทุกคนย่อมเป็นผู้รู้เห็นในเหตุการณ์ทั้งหมด จำเลยมักจะเผชิญกับความกลัวเมื่อถูกดำเนินคดีและตนต้องเปิดเผยความลับบางอย่างของตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นผลร้ายต่อตนเอง เมื่อผู้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยจำเลยถูกบังคับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยพนักงานอัยการใช้วิธีการบังคับให้ผู้กระทำความผิดร่วมกับจำเลยให้การเป็นพยานเพื่อให้พ้นผิด ไม่ถูกดำเนินคดี แล้วไปให้การขัดท้อจำเลยอื่น

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่มีความจำเป็นหรือไม่อาจถูกบังคับให้กระทำการอันเป็นการร่วมค้นหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดี เพราะฉะนั้น การนิ่งเฉยไม่กระทำการใด ๆ (inaction) ของผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่สามารถนำไปใช้ในการชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐาน โดยไม่ต้องพิจารณาว่าการนิ่งเฉยของผู้ถูกกล่าวหาจะแสดงให้เห็นถึง

² John Henry Wigmore, *Wigmore on Evidence*, Brown and Company, 1961, p. 238.

³ เข็มชัย ชุตินวงศ์, *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน*, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2557), น.293.

ข้อเท็จจริงใดและหากข้อเท็จจริงนั้นมีความสำคัญในเชิงพยานหลักฐานมากน้อยแค่ไหนก็ตาม การที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีหน้าที่ต้องร่วมแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีก็เพราะว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่มีสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้การเป็นพยานต่อตนเอง ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล โดยเฉพาะเมื่อบุคคลตกเป็นผู้ถูกกล่าวหา ภาษาอังกฤษใช้คำว่า The Privilege against self-incrimination ซึ่งเป็นคำที่นำมาจากรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 (The Fifth Amendment) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า No person ... shall be compelled in any criminal case to be a witness against himself⁴

สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การเป็นพยานต่อตนเองเป็นสิทธิเฉพาะบุคคลที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหา รวมถึงพยานด้วย และไม่เฉพาะในชั้นพิจารณาของศาลเท่านั้น แต่รวมไปถึงบุคคลเมื่อตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวนด้วย สิทธินี้เป็นสิทธิที่สำคัญของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งเป็นสิทธิที่ถูกยอมรับว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ สิทธินี้จะให้ความคุ้มครองเฉพาะอันตรายที่เกิดจากการบังคับให้เขาให้การ อันมีผลทำให้เขาได้รับโทษทางอาญาตามกฎหมายเท่านั้น ไม่ได้หมายความรวมถึงการให้ความคุ้มครองในเรื่องที่เกี่ยวกับความอับอาย การถูกตั้งข้อรังเกียจจากสังคม การถูกออกจากงานหรือการขาดความเชื่อถือ อันเป็นผลมาจากการเปิดเผยข้อเท็จจริงที่เป็นประจักษ์ต่อตนเอง ซึ่งโดยสภาพการณ์ไม่อาจทำให้เกิดความรับผิดชอบทางอาญาได้

จะเห็นได้ว่าการบังคับให้ให้การที่เป็นพยานต่อตนเองในทางอาญานั้นเป็นการขัดต่อเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศาลอเมริกาได้รับรองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการปฏิเสธที่จะให้การโดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ แต่ขึ้นอยู่กับเอกสิทธิ์ที่มีอยู่ตามระบบคอมมอนลอว์ โดยเอกสิทธิ์นี้ให้ความคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาทั้งในการพิจารณาคดีอาญาและคดีแพ่ง และเป็นที่ยอมรับว่าเอกสิทธิ์ดังกล่าวไม่ได้ขึ้นอยู่กับที่ว่าคำให้การนั้นจะเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่ง เพราะเอกสิทธิ์นี้ใช้ได้ทั้งในการพิจารณาคดีอาญาและคดีแพ่ง แต่ประเด็นขึ้นอยู่กับว่า คำให้การนั้นอาจจะทำให้เขาต้องรับผิดชอบในทางอาญาหรือไม่ และในปัจจุบันก็เป็นที่ยอมรับว่าเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญนั้นสามารถอ้างได้โดยบุคคลใดก็ตามที่อาจจะทำให้การของเขานั้นทำให้เขาต้องรับผิดชอบในทางอาญา⁵

⁴ McCarthy V. Armdstein, 266 U.S. 34, 40, p. 249.

⁵ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, “สิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่ให้การเป็นพยานต่อตนเอง,” วารสารนิติศาสตร์, เล่มที่ 34, น.327 (มิถุนายน 2547).

กฎหมายอังกฤษถือว่าพยานไม่ว่าจะเป็นคู่ความหรือไม่ ไม่อาจบังคับให้ตอบคำถามหรือเสนอพยานเอกสารซึ่งอาจทำให้ตัวพยานหรือคู่สมรสถูกกล่าวหาในคดีอาญา แต่กรณีที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้พยานถูกฟ้องแล้ว พยานก็มีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามเช่นกัน เอกสิทธิ์นั้นนอกจากจะหมายถึงสิทธิหรือหน้าที่ที่จะปฏิเสธ ไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงบางประการแล้ว ยังหมายถึงการไม่ตอบคำถามหรือเสนอเอกสารบางอย่างต่อศาลด้วย

สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญาไม่ห้ามการบังคับเจาะเลือด ไม่ห้ามการบังคับให้เปล่งเสียง ไม่ห้ามการบังคับให้เขียนลายมือ รวมทั้งบังคับให้พิมพ์ลายนิ้วมือ ยื่นเข้าแถวให้ผู้เสียหายชี้ตัว ให้มีการถ่ายภาพได้ ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปก็ได้วินิจฉัยว่า สิทธินี้ไม่ได้ขยายไปถึงการที่จะขอมส่งมอบวัตถุอื่นใดที่อยู่ในความครอบครองของผู้ต้องหาให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกระบวนการสอบสวนยังไม่มีประสิทธิภาพ การบังคับให้ผู้ต้องหารับสารภาพหรือให้การปรักปรำตนเองจะนิยมใช้กันอยู่ การบังคับให้ผู้ถูกกล่าวหา รับสารภาพเป็นการขัดต่อกฎหมาย ถ้อยคำที่รับสารภาพนั้นจะรับฟังไม่ได้

การบังคับให้ผู้ถูกกล่าวหา รับสารภาพ จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาถูกละเมิดสิทธิ ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (Privilege against self-incrimination) เมื่อจำเลยถูกบังคับจากพนักงานอัยการจึงทำให้จำเลยต้องพูดความจริงบ้างความเท็จบ้าง หรืออาจจะโกหกเพื่อให้ตนพ้นผิด เพื่อเอาตัวรอดจากการถูกฟ้องร้อง การที่จำเลยต้องมาให้การเกิดจากการถูกบังคับมาให้การปรักปรำตนเองและขัดท้อจำเลยคนอื่น ๆ ที่กระทำผิดร่วมกัน และไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เพราะถ้อยคำของบุคคลนั้น ไม่ได้เกิดจากความสมัครใจของผู้ให้ถ้อยคำ แต่เกิดจากการจงใจมีค้ำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือเกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบใจ ๆ ดังนั้น ศาลไม่ควรรับฟังคำให้การของผู้ร่วมกระทำผิดที่ถูกฟ้องร่วมกับจำเลย แต่โจทก์ถอนฟ้องไป ซึ่งจำเลยอาจให้การเท็จเพื่อให้ตนเองพ้นผิดไม่ถูกดำเนินคดี และอาจให้การที่ส่งผลเสียต่อจำเลยอื่น ๆ

5.3 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องร่วมกับจำเลย แต่ศาลแยกฟ้องไปเป็นอีกคดีหนึ่ง

ตามความเห็นของศาลฎีกานั้นกรณีผู้ร่วมกระทำความผิดที่เคยถูกฟ้องร่วมกับจำเลยมาก่อน ต่อมา ภายหลังศาลได้สั่งให้แยกฟ้องจำเลยออกจากกันเป็นอีกคดีหนึ่ง จะมาให้การเป็นพยานโจทก์ในอีกคดีหนึ่ง ก็ไม่ถือว่าเป็นพยานในคดีหลัง คำช้ดทอของพยานนี้ไม่ถือเป็นคำช้ดทอของจำเลยด้วยกัน คำเบิกความของผู้ร่วมกระทำความผิดซึ่งถูกแยกฟ้องเป็นอีกคดีหนึ่ง ถือว่าเป็นคำช้ดทอระหว่างผู้กระทำผิดด้วยกัน คำให้การของจำเลยเชื่อได้ยากกว่าจะเป็นความจริง เพราะจำเลยตกอยู่ในอิทธิพลของความกลัว หากจำเลยให้การไปตามความจริงที่เกิดขึ้นในความผิดที่ตนมีส่วนร่วม ตนจะต้องได้รับโทษ และจำเลยมีความหวังว่าหากตนให้การที่เป็นเท็จหรือให้การช้ดทอผู้กระทำผิดด้วยกันเอง อาจทำให้ตนได้รับโทษที่น้อยลงหรือพ้นโทษได้และจำเลยที่ถูกฟ้องในคดีอาญาเรื่องใดแล้วไม่อาจถูกอ้างเป็นพยานฝ่ายโจทก์ในเรื่องนั้นได้ ไม่ว่าจะเป็พยานให้การปรักปรำตนเองหรือปรักปรำจำเลยคนอื่น ๆ ที่ได้กระทำความผิดร่วมกัน ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลย โจทก์ไม่สามารถอ้างผู้นั้นเพื่อมาให้การเอาผิดกับจำเลยในอีกคดีหนึ่งที่ได้มีการแยกฟ้องไปแล้วได้ เพราะคำให้การของจำเลยไม่น่าเชื่อถือ ผู้ร่วมกระทำความผิดจะให้การช้ดทอตนเองมีน้ำหนักน้อย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 60 อนุมาตรา 2 ห้ามพยานที่ต้องสงสัยว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหรือได้ร่วมกระทำความผิดด้วย แต่หากไม่ได้เป็นผู้ต้องหาว่าได้กระทำความผิดก็อ้างเป็นพยานได้ กล่าวคือ บทบัญญัติดังกล่าวจะมีความหมายว่า ผู้มีส่วนร่วม (ein Beteiligter) สามารถเป็นพยานได้ หากคดีดังกล่าวตนไม่ได้ถูกฟ้อง ด้วยเหตุนี้ Roxin จึงได้ตีความมาตรา 60 อนุมาตรา 2 ว่า บทบัญญัติดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับก็ต่อเมื่อ ผู้ที่เป็นพยานไม่ตกเป็นที่สงสัย แล้วต่อมาได้ตกเป็นผู้ต้องสงสัยในระหว่างการสอบปากคำ โดยคนดังกล่าวไม่เคยถูกสอบปากคำในฐานะผู้ถูกกล่าวหามาก่อน⁶

Roxin ได้วิจารณ์ความเห็นดังกล่าวไว้ว่า การยอมให้มีการแบ่งแยกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา โดยการเอื้อให้สามารถสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาพร้อมในฐานะพยานได้ ถือว่าเป็นการจงใจสลับบทบาทของผู้ถูกกล่าวหาและพยาน เป็นการหลอกลวงที่ไม่เคารพเกียรติและส่งผลให้

⁶ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, “คำช้ดทอของผู้ร่วมกระทำความผิดที่รับฟังเป็นพยานได้,” วารสารข่าวกฎหมายใหม่, เล่ม 87, ปีที่ 5, น. 40 (กันยายน 2550).

กระบวนการพิจารณาเกิดความเสียหาย เพราะว่าผู้ถูกกล่าวหาพร้อมอยู่ในฐานะการเป็นพยานแล้ว พยานจะต้องให้การตามความเป็นจริง มิฉะนั้นแล้ว จะเป็นความผิดฐานเบิกความเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 153 ซึ่งโดยหลักการแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาพร้อมไม่จำเป็นจะต้องให้การตามความเป็นจริง กรณีเช่นนี้ไม่เพียงแต่เป็นการทำให้สิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาต้องลดน้อยลง แต่ยังเป็นอันตรายต่อการวินิจฉัยคดีที่ผิดพลาดด้วย เพราะศาลมักจะเชื่อคำเบิกความของผู้ถูกกล่าวหาพร้อมซึ่งมักเป็นความเท็จ อย่างไรก็ตาม คำเบิกความของบุคคลดังกล่าวก็ไม่ใช่ความจริงเสมอไป นอกจากนี้แล้ว การที่ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิต่าง ๆ ในการต่อสู้คดี ก็ไม่ควรขึ้นอยู่กับความต้องการขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมในทางอาญา

กรณีนี้ผู้ถูกกล่าวหาถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีเดียวกัน และสอบปากคำในฐานะผู้ถูกกล่าวหามาก่อน แต่ภายหลังศาลได้สั่งให้มีการแยกฟ้องคดีออกจากกัน เป็นไปได้ที่ผู้ร่วมกระทำ ความผิดจะกล่าวหาตัวเอง

อย่างไรก็ตาม จะต้องวางหลักว่า ไม่ควรรับฟังคำให้การของผู้ร่วมกระทำ ความผิดหรือห้ามมาเป็นพยานในคดีใด ๆ จนกว่าการฟ้องร้องของเขาคอนนั้นจะถึงที่สุดแล้ว คือผู้นั้นจะต้องได้รับการพิจารณาคดีแล้วยกฟ้องหรือศาลได้พิพากษาลงโทษเขาได้รับโทษไปแล้วเป็นที่ยุติคดีของผู้นั้น เนื่องจากหากคดียังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด แล้วมาให้การเป็นพยาน คำให้การก็เป็นคำให้การของผู้ที่ร่วมกระทำ ความผิดด้วยกันเอง พวกเขาอาจจะช่วยเหลือกันโดยการให้การเท็จ หรือให้การที่เป็น การส่งผลเสียต่อจำเลยคนอื่น ๆ เพราะคำให้การของผู้ที่ร่วมกันกระทำ ความผิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง การกระทำ ความผิดยังเป็นอันตรายอยู่ คดีของตนก็ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ดังนั้น ควรวางหลัก เกี่ยวกับการห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในกรณีที่ผู้ร่วมกระทำ ความผิดถูกฟ้องร่วมกับจำเลย แต่ศาลแยกฟ้องไปเป็นอีกคดีหนึ่งไว้ว่า ห้ามรับฟังคำให้การซึ่งเป็นคำชัดทอดของผู้ร่วมกระทำ ความผิด และศาลจะต้องไม่สั่งให้มีการแยกฟ้องดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำ ความผิดไม่ว่ากรณีใด ๆ เพราะผู้กระทำ ความผิดเคยเป็นผู้ถูกกล่าวหาเคยถูกสอบปากคำในฐานะผู้ถูกกล่าวหา ก่อนและผู้ ร่วมกระทำ ความผิดด้วยกันอาจให้การช่วยเหลือคดีฝ่ายโจทก์เกินความจริง คืออาจให้การเพื่อให้ตน ไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีหรือให้การเพื่อให้ตนได้รับโทษที่น้อยลง

5.4 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดไม่ถูกฟ้องคดีต่อศาล

กรณีนี้ผู้ต้องหาอาจไม่ได้ถูกดำเนินคดีมาแต่แรกแล้ว หรือเป็นกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานยังไม่เพียงพอ หรือเป็นการกันผู้ต้องหาที่กระทำความผิดร่วมกันไว้เป็นพยาน โดยการสั่งไม่ฟ้อง โจทก์อ้างผู้กระทำความผิดที่ถูกกันไว้เป็นพยานมาเป็นพยานได้ ศาลฎีกามีความเห็นในกรณีเช่นนี้ว่า ศาลสามารถรับฟังถ้อยคำของผู้ร่วมกระทำความผิดที่อัยการกันไว้เป็นพยานได้ ไม่ถือเป็นการขัดท้อระหว่างจำเลย และไม่ถือเป็นการอ้างจำเลยเป็นพยานตามมาตรา 232

พนักงานสอบสวนอาจใช้วิธียื่นข้อเสนอหรือขอความร่วมมือจากผู้กระทำความผิดบางคนให้ช่วยเหลือให้การเป็นพยาน หากให้การเป็นประโยชน์จะไม่ดำเนินคดี หรือกรณีที่พนักงานอัยการใช้อำนาจในการต่อรองกับผู้ร่วมกระทำความผิดว่าจะไม่ฟ้อง ผู้ถูกกล่าวหาจะไม่ถูกดำเนินคดี เป็นสิ่งตอบแทน ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ดำเนินคดีกับจำเลยคนอื่นได้อย่างเต็มที่ กรณีดังกล่าวเป็นการจงใจให้คำมั่นสัญญา ดังนั้น พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการจะต้องเห็นประโยชน์จากถ้อยคำจากผู้ต้องหาหรือมีความจำเป็นจริง ๆ จึงสั่งไม่ฟ้อง ไม่เช่นนั้นแล้ว จะเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิด และพยานผู้กระทำความผิดบางคนอาจเห็นประโยชน์จากการที่จะไปเป็นพยาน แล้วไปให้การเอาผิดกับผู้กระทำความผิดคนอื่น ๆ ทำให้ตนไม่ได้รับโทษ รับโทษที่น้อยลง หรือไม่ถูกดำเนินคดี หากมีการกระทำความผิดที่มีผู้กระทำความผิดหลายคน ผู้ต้องหาบางคนอาจจะเสนอตัวเป็นพยานเพื่อให้ตนไม่ต้องถูกดำเนินคดี ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เพราะจำเลยบางคนอาจให้การเท็จในชั้นพนักงานสอบสวนเพื่อให้ตนเองไม่ถูกฟ้อง แล้วไปให้การคนอื่น ๆ ให้ต้องได้รับโทษ จึงเป็นไปได้ที่คำให้การของเขาจะทำให้ความผิดที่เกิดขึ้นนั้นมีความร้ายแรงยิ่งกว่าความเป็นจริง ตัวเขาเองจะทำให้ตนเองบริสุทธิ์หรือเกี่ยวข้องกับคดีน้อยที่สุดโดยการ โยนความผิดไปให้ผู้อื่น

5.5 กรณีผู้ร่วมกระทำความผิดถูกพิพากษาลงโทษไปแล้ว

ในการรับฟังพยานหลักฐานจากผู้ร่วมกระทำความผิดที่พ้นสภาพจากจำเลยไปแล้ว สามารถรับฟังได้ เนื่องจากพยานปากนี้ถูกดำเนินคดีเสร็จเด็ดขาดไปแล้ว ได้รับโทษไปแล้ว ไม่มีฐานะเป็นจำเลยตามมาตรา 232 คงไม่มีเหตุจูงใจที่ทำให้เขาให้การเพื่อให้ตนเองพ้นผิดหรือเขาคงไม่ได้รับประโยชน์จากการให้การนั้น แต่ก็ถือว่าเป็นพยานขัดท้อ ซึ่งโดยคำฟังไม่อาจรับฟังลงโทษจำเลยได้ ต้องมีพยานหลักฐานอื่นประกอบจึงจะสามารถรับฟังลงโทษจำเลยได้

ศาลฎีกายอมรับฟังคำให้การของผู้ร่วมกระทำความผิดที่ถูกพิพากษาลงโทษไปแล้ว แต่จะรับฟังด้วยความระมัดระวังเนื่องจากพยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันอาจให้การช่วยเหลือคดีฝ่ายโจทก์เกินความจริง คืออาจให้การเพื่อให้ตนไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีหรือให้การเพื่อให้ตนได้รับโทษที่น้อยลง

ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไม่สามารถเป็นพยานในคดีที่ตนเองถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดได้ เพราะผู้ถูกกล่าวหากับพยานมีสิทธิและหน้าที่แตกต่างกัน คือผู้ถูกกล่าวหาไม่มีหน้าที่ที่จะต้องให้การและพูดความจริง ซึ่งแตกต่างจากหน้าที่ของพยานคือต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนให้การ ต้องตอบคำถามและพูดความจริง

นอกจากนี้ ผู้ถูกกล่าวหายังมีสิทธิที่จะนิ่ง สิทธิในทางอยู่เฉย หรือสิทธิในทางไม่กระทำ ซึ่งถือเป็นการประกันสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การของจำเลยในชั้นศาล เป็นสิทธิในการตัดสินใจคดีด้วยตนเอง คือ ผู้ถูกกล่าวหาอาจวางเฉยในการร่วมค้นหาความจริงในการพิจารณาคดี โดยผู้ถูกกล่าวหาไม่จำเป็นที่จะต้องตอบคำถามตามข้อกล่าวหาตลอดกระบวนการพิจารณาคดีและไม่อาจถูกบังคับให้กระทำการอันเป็นการร่วมค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคดี การนิ่งเฉยไม่กระทำการใด ๆ ของผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถนำไปใช้ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน และผู้ถูกกล่าวหายังมีสิทธิที่จะไม่ให้การปกป้องปราดตนเอง เพราะวิธีการเช่นนี้จะทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดีในศาลตลอดจนผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลเมื่อบุคคลตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย

ในคดีอาญาโจทก์เป็นผู้ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย โดยอ้างว่าจำเลยกระทำผิด โจทก์ต้องกล่าวอ้างข้อเท็จจริงให้ครบองค์ประกอบความผิดที่ฟ้อง และโจทก์จะต้องกล่าวถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิด ประเด็นข้อพิพาทดังกล่าวมีผลกระทบบนไปถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย เมื่อโจทก์เป็นฝ่ายกล่าวอ้างว่าจำเลยกระทำผิดและมีบทสันนิษฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” โจทก์จึงมีหน้าที่ต้องนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานว่าจำเลยกระทำผิด ดังนั้น ในคดีอาญาโจทก์จึงมีภาระการพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่

ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด จึงได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความผิดว่าได้กระทำผิดจริง ดังนั้น การปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาจะ

ปฏิบัติเหมือนกับผู้กระทำผิดไม่ได้ ซึ่งหลักการนี้มีอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights : UDHR) ข้อ 11 (1) ความว่า “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันต่าง ๆ ที่จำเป็นในการต่อสู้คดี”

การดำเนินคดีอาญาย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แม้ว่าการกระทำ ความผิดจะส่งผลกระทบต่อสังคม แต่ในการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยจะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย ดังนั้น การใช้มาตรการต่าง ๆ ในการดำเนินคดีอาญาจะต้องถูกต้องและเป็นธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย

หากยอมให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถเป็นพยานในคดีที่ตนเองถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีสิทธิใด ๆ เลย ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ กรณีนี้ใช้กับคำให้การของผู้กล่าวหาที่ไปให้การเกี่ยวกับการร่วมกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหาคนอื่น ๆ ด้วย เพราะคำให้การของผู้ถูกกล่าวหาที่ไปให้การเกี่ยวกับผู้ถูกกล่าวหาคนอื่น ๆ จะมีผลโดยตรงต่อความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ถูกกล่าวหาที่ไปให้การ ดังนั้น ผู้ถูกกล่าวหาที่ไปให้การจึงไม่สามารถเป็นพยานได้

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดไม่สามารถเป็นพยานในคดีที่ตนถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำผิดได้นั้นเพราะผู้ถูกกล่าวหาและพยานมีหน้าที่ที่แตกต่างกัน ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีหน้าที่ต้องให้การและพูดความจริงแต่พยานมีหน้าที่ต้องให้การและพูดความจริง นอกจากนี้ ผู้ถูกกล่าวหายังมีสิทธิต่าง ๆ สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ทั้งสิทธิในการกระทำและสิทธิในทางอยู่เฉย เนื่องจากการพิสูจน์ความผิดเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหา

กฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความจริงในคดี การใช้อำนาจโดยรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กฎหมายจะต้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและจำเลย รวมถึงการมีบทบัญญัติห้ามให้มีการตรวจสอบค้นหาความจริงที่มีขอบ โดยการห้ามกระบวนการพิจารณาที่มีขอบ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ การดำเนินกระบวนการยุติธรรมมีหลักการที่สำคัญ คือ ผู้ถูกกล่าวหาและจำเลยจะต้องได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความผิดโดยศาลว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิด นอกจากนั้นแล้ว ในการสอบสวนดำเนินคดีอาญาต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย ผู้ถูกกล่าวหายังมีสิทธิที่จะนิ่ง คือ มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ และผู้ถูกกล่าวหายังมีสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง

สิทธิของผู้ต้องหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองที่อาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา (หลัก The Privilege against self-incrimination) โดยจะบังคับให้บุคคลกล่าวถ้อยคำใดๆ ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอาจทำให้ตนเองอาจถูกฟ้องคดีอาญาไม่ได้ ถือเป็น การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะเป็นการให้ความคุ้มครองจำเลยที่จะไม่ให้การ

สิทธิที่จะไม่ให้การถือเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญา เป็นสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะไม่ให้การ เพราะจำเลยไม่มีหน้าที่ที่จะต้องตอบ

คำถามศาล เป็นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะปฏิเสธการตอบคำถามที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมาย

ในเรื่องสิทธิที่จะไม่ให้การนั้นประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกายอมรับสิทธินี้และประเทศไทยเองก็ยอมรับสิทธิที่จะไม่ให้การนี้ด้วย ซึ่งได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 สิทธิที่จะไม่ให้การนี้จะพิจารณาจากความเต็มใจที่จะให้การ ในการแสวงหาพยานหลักฐานนั้นผู้ถูกกล่าวหาสามารถขืนอ้างหรือกลับคำให้การปฏิเสธในชั้นศาลได้ แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาสามารถให้การด้วยความสมัครใจได้

เมื่อจำเลยสมัครใจที่จะให้การในชั้นศาล จำเลยอยู่ในฐานะพยานบุคคล จำเลยจะต้องตอบคำถามของฝ่ายโจทก์และคำให้การและการตอบคำถามค้านของจำเลยนั้นอาจถูกนำไปใช้กับจำเลยร่วมได้ แต่ห้ามฝ่ายโจทก์ถามค้านจำเลยในฐานะพยานในเรื่องที่เป็นการทำลายความน่าเชื่อถือของจำเลย เช่น ห้ามถามเกี่ยวกับการถูกตั้งข้อหาในคดีอื่นของจำเลย

หลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานเป็นหลักสากลที่ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของหลายประเทศ ในประเทศอังกฤษ บัญญัติห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน แต่จำเลยสามารถอ้างตนเองเป็นพยานได้ด้วยด้วยความสมัครใจของจำเลยเอง และห้ามโจทก์ถามคำถามค้านจำเลยที่เป็นการเปิดเผยถึงเรื่องที่ว่าจำเลยเคยกระทำความผิดมาก่อนแล้ว เคยถูกตั้งข้อหาหรือเคยถูกศาลพิพากษาลงโทษว่าได้กระทำความผิดมาก่อนหน้านี้แล้ว และจะนำคำให้การของเขาที่ได้ให้การไว้ในฐานะพยานในคดีก่อนมาใช้เอาผิดในการพิจารณาคดีหลังไม่ได้

ในสหรัฐอเมริกาบัญญัติให้บุคคลทุกคนมีความสามารถในการให้การเป็นพยาน จำเลยในคดีอาญาสามารถให้การเป็นพยานได้ เว้นแต่ กรณีที่มีการปรากฏต่อศาลว่าบุคคลที่มาเป็นพยานนั้นไม่มีความเข้าใจหรือเรื่องที่ตนเองจะมาให้การ จำเลยไม่ควรถูกบังคับให้ให้การแต่อย่างใด เว้นแต่กรณีที่จำเลยสมัครใจให้การเอง บุคคลทุกคน จำเลยในคดีอาญาสามารถให้การเป็นพยานได้ แสดงให้เห็นว่า กฎหมายให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยในคดีอาญารวมถึงการค้นหาความจริงในคดีอาญา

การให้ผู้ร่วมกระทำความผิดสามารถให้การเป็นพยานคดีที่แยกฟ้องเป็นคนละคดีได้ ทำให้เกิดการกล่าวหาซึ่งกันและกันและเป็นเรื่องที่ขัดต่อการดำเนินคดีต่างๆ ตามหลักที่ว่าจำเลยไม่สามารถมาให้การเป็นพยานยันจำเลยอื่นๆ ในการพิจารณาคดีได้ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่มีการแยกฟ้องคดีออกจากกันหรือการฟ้องคดีรวมกัน ในอังกฤษไม่รับฟังคำให้การของผู้ร่วมกระทำความผิดโดย

ห้ามผู้กระทำผิดร่วมมาเป็นพยานจนกว่าการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีของเขานั้นจะถูกยกฟ้องหรือคดีของผู้ร่วมกระทำผิดศาลได้พิพากษาลงโทษไปแล้ว

กรณีที่ได้มีการเริ่มต้นกระบวนการสอบสวนแล้ว ถือว่าบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะถูกสอบปากคำได้ ก็แต่ในฐานะผู้ถูกกล่าวหาพร้อม และไม่อาจถูกสอบปากคำในฐานะพยานได้อีกต่อไป ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงถึงว่าบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวจะมีฐานะในทางคดีเป็นเช่นไร ตามความเห็นดังกล่าวนี้ ผู้ที่แต่เดิมเป็นผู้ถูกกล่าวหาพร้อมสามารถที่จะถูกสอบปากคำในฐานะพยานได้ หากคดีที่ผู้ถูกกล่าวหาพร้อมถูกฟ้องนั้นได้ยุติแล้ว (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีที่คดีมีการตัดสินลงโทษที่ถึงที่สุดแล้ว หรือโดยการยุติคดีโดยเด็ดขาด) (durch Aburteilung order endgueltige Einstellung) เพราะในกรณีดังกล่าว ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาพร้อมไม่อยู่ในฐานะที่จะได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษตามกฎหมายอีกต่อไป

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี บุคคลที่ต้องสงสัยว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิด และถูกสอบสวนในความผิดดังกล่าว โดยไม่คำนึงถึงบทบาทตามรูปแบบในทางคดีของเขา คือ ไม่คำนึงถึงฐานะทางรูปแบบในกระบวนการพิจารณาของผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดว่า จะมีฐานะเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ แต่จะพิจารณาตามข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องสงสัยดังกล่าวจะตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ ตามทฤษฎีดังกล่าว จึงไม่สามารถสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาในฐานะพยานได้ ด้วยการแบ่งแยกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาเท่านั้น แต่ในการพิจารณาคดีที่รวมกันนั้น ไม่สามารถนำคำเบิกความของผู้ถูกกล่าวหาพร้อมคนใดคนหนึ่งมาวินิจฉัยให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยได้ เพราะมิฉะนั้น ผู้ถูกกล่าวหาพร้อมก็จะกลายเป็นพยานไป

ในประเทศไทยนั้นหลักเรื่องห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญา ตามความเห็นของฝ่ายศาลนั้น คำพิพากษาของศาลฎีกาที่รับฟังคำชี้ขาดของคู่กระทำความผิดร่วมในทุกกรณี ทั้ง 5 กรณีได้แก่ 1.กรณีผู้ร่วมกระทำผิดถูกฟ้องเป็นคนละคดี 2.กรณีผู้ร่วมกระทำผิดเคยถูกฟ้องร่วมกับจำเลย แต่โจทก์ถอนฟ้องไป 3.กรณีผู้ร่วมกระทำผิดเคยถูกฟ้องร่วมกับจำเลยแต่ศาลสั่งแยกฟ้องไปเป็นอีกคดีหนึ่ง 4.กรณีผู้ร่วมกระทำผิดยังไม่ถูกฟ้องคดีต่อศาล 5.กรณีผู้ร่วมกระทำผิดกับจำเลยถูกศาลพิพากษาลงโทษไปแล้ว ซึ่งศาลฎีกาได้ให้ความเห็นว่า หากผู้กระทำความผิดร่วมไม่ถูกฟ้องดำเนินคดีเป็นคดีเดียวกันก็ไม่มีฐานะเป็นจำเลย หากมีการแยกการดำเนินคดีออกจากกันแล้ว ผู้ร่วมกระทำผิดแต่ละคนสามารถที่จะเป็นพยานในการฟ้องร้องคดีของผู้ร่วมกระทำผิดอื่นที่ได้แยกฟ้องไปแล้ว โจทก์จึงสามารถอ้างผู้กระทำความผิดคนอื่นๆ เป็นพยานได้

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 232 โดยศาลรับฟังและมีพยานหลักฐานอื่นประกอบ

ในเรื่องหลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานนั้นจึงต้องมีการวางหลักการพิจารณาคดีที่มีผู้ร่วมกระทำความผิดหลายคนว่า ไม่ควรให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาหรือผู้ที่มีฐานะเป็นจำเลยมาให้การเป็นพยานในคดีที่ตนถูกกล่าวหา เพราะจะทำให้คำให้การของผู้ถูกกล่าวหาพร้อมส่งผลไปยังผู้ถูกกล่าวหาคนอื่นๆ ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยไม่สามารถเป็นพยานในคดีที่ตนเองได้ถูกกล่าวหาว่าตนได้เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดร่วม เพราะผู้ถูกกล่าวหาและมีสิทธิและหน้าที่ที่แตกต่างกันจากพยาน ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาไม่มีหน้าที่ที่จะต้องให้การและพูดตามความจริง โดยแตกต่างจากหน้าที่ของพยานต้องมีการสาบานและต้องพูดตามความจริง

ต้องมีการวางหลักปฏิบัติในการพิจารณาคดีว่า ในการกระทำความผิดที่มีผู้กระทำความผิดหลายคน ผู้ร่วมกระทำความผิดที่ได้แยกฟ้องเป็นคนละคดีแล้วมาให้การในฐานะพยานในคดีใดๆ ศาลจะต้องห้ามรับฟัง ไม่ใช่เป็นพยานที่รับฟังได้และต้องมีพยานหลักฐานอื่นประกอบตามแนวคำพิพากษา จนกว่าการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีของเขานั้นจะเสร็จเด็ดขาดไม่ว่าจะถูกยกฟ้องหรือถูกพิพากษาและได้รับโทษแล้วเป็นที่ยุติของผู้นั้น เนื่องจากคดีของเขาไม่เป็นที่สิ้นสุดแล้วมาให้การเป็นพยาน คำให้การก็เป็นคำให้การของผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันเอง คำให้การของผู้ร่วมกระทำความผิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจึงเป็นอันตรายอยู่ เนื่องจากคดีของเขาก็ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือและบทความในหนังสือ

- เจ็มซัย ชูติวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2557.
- คณิต ฒ นคร. “พยานแผ่นดินตามกฎหมายมองโคลอมเบีย.” ใน หนังสือรวมบทความด้านวิชาการ อัยการสูงสุด. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิมพ์อักษร, 2540.
- คณิต ฒ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.
- คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.
- คมกริช วัฒนเสถียร. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บัณฑิตไทย, 2558.
- จรัญ ภัคศิรนากุล. กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2561.
- จันตรี สิ้นสุกฤกษ์. ความหมายและลักษณะของสิทธิในความรู้ขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- จุลสิงห์ วสันตสิงห์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เนติบัณฑิตยสภา, 2555.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ วิกัลย์ พงศ์พนิตานนท์. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยโดย ร. แลงกาต์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556.

- ธานี สิงนาท. คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2562.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.
- บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสาร ประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555.
- ยิ่งศักดิ์ กฤษณจินดา และวุฒิพงษ์ เวชยานนท์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, 2541.
- วรพจน์ วิสฤตพิชญ์. สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2538.
- วิญญู เครื่องงาม. กฎหมายแองโกล-อเมริกัน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- สุพิศ ปราณีตพลกรัง. หลักกฎหมายลักษณะพยาน ว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่ง-อาญา และฎีกาในปัญหาที่น่าสนใจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อชตยา มิเลินเนียม, 2544.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. “ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของจำเลยตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย.” ใน หนังสือรวมบทความทางวิชาการ เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม. จัดพิมพ์โดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551.
- สุรียา ปานแย้ม และ อนุวัฒน์ บุญนันท์. คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2562.
- โสภณ รัตนากร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2557.

หนังสือชุดสิทธิมนุษยชนด้านกฎหมายและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิของบุคคลเกียรตินิยมและชื่อเสียง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2558.

อภิรัฐ บุญทอง. คู่มือสอบพยานหลักฐาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.

อุดม รัฐอมฤต. “พยานตามกฎหมายเก่าของสยาม.” ใน ร. แลงการ์ด กับไทยศึกษา รวมบทความแปลและบทความศึกษาผลงาน. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์ วัฒนะกุล และกรรณิกา จรรย์แสง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

อุดม รัฐอมฤต. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.

บทความในวารสาร

เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. “สิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง.” วารสารนิติศาสตร์. เล่มที่ 34. (มิถุนายน 2547) : 326.

คัมภีร์ แก้วเจริญ. “จับ ตัน : ผลของการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในแง่พยานหลักฐาน.” วารสารอัยการ. เล่มที่ 13. ปีที่ 2. (มกราคม 2522) : 61.

จรัญ ภัคดีธนากุล. “กฎหมายลักษณะพยานหลักฐานกับการใช้สิทธิที่จะนิ่ง และสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง.” บทบัณฑิตย์. เล่มที่ 59. (มิถุนายน, 2546) : 13.

จรัญ ภัคดีธนากุล. “พยานปากต่อปากยืนยันกันในคดีอาญา : ปัญหาหนึ่งในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน.” วารสารนิติศาสตร์. เล่ม 2. ปีที่ 16. (2544) : 132.

ณรงค์ ใจหาญ. “หลักประกันสิทธิของประชาชนในคดีอาญาใหม่ : ปัจจุบันและทศวรรษหน้า.” บทบัณฑิตย์. (มิถุนายน, 2540) : 64.

พนิดา เสวตสุนทร. “การสืบพยานบุคคลโดยใช้ภาพ และเสียงเชิงปฏิสัมพันธ์.” ดุลพินิจ. เล่มที่ 1. ปีที่ 47. (มกราคม-เมษายน 2543) : 30.

ไพจิตร บุญญพันธ์. “โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน.” วารสารนิติศาสตร์. เล่มที่ 4. ปีที่ 9. (2520.2521) : 3.

รณกรณ์ บุญมี. “สิทธิที่จะนิ่งในคดีอาญาของประเทศอังกฤษ.” วารสารนิติศาสตร์. เล่ม 2. ปีที่ 38. (มิถุนายน 2552) : 303.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. “คำจำกัดความของผู้ร่วมกระทำความผิดที่รับฟังเป็นพยานได้.” วารสารข่าวกฎหมายใหม่. เล่มที่ 87. ปีที่ 5. (กันยายน 2550) : 39.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. “ผู้กระทำความผิดและการร่วมกระทำความผิด Taeterschaft und Teilnahme ตามประมวลกฎหมายเยอรมัน.” ดุลพาห. เล่ม 3. ปีที่ 55. (2551): 200.

เอกสารอื่นๆ

คณะกรรมการวิสามัญชั้นที่กเจตนาธรรมณ์ จดหมายเหตุ และตรวจรายงานการประชุม สภาร่างรัฐธรรมนูญ. เจตนาธรรมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. น. 3-4.

คณิง ภาไชย และคณะ. “รายงานศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัย เสนอต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง สิทธิผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญา.” (2540) : 185-189.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 น. 1392.

วิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์

กรรภิรมย์ โกมลารชุน. “หลักห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

พนม พลพุทธรักษ์. “ผู้กระทำผิด-ผู้ร่วมกระทำความผิด.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

ภาษาต่างประเทศ

Books

John Henry Wigmore. Wigmore on Evidence. Brown and Company. 1961. V. 8 no. 2280 a.

Halsbury's Laws of England. v. 10 Criminal Law. 3ed. Rutter –worths. 1955.

John Henry Wigmore. Wigmore on Evidence. Brown and Company. 1961.

Charles E. Torcia, Wharton's Criminal Evidence.

Winsor V.R. Obtaining Evidence versus Protecting the Accused : Two Conflicts.

American Jurisprudence. v. 14 (Criminal Law). Jurisprudence Publishers. 1938.

Winsor V. R. (1866) L. R. 1 Q.B. 289, cited by J.D. Heydon. "Obtaining Evidence versus the Accused : Two Conflicts" *Crim.L.Rev.* 13,17 (January 1971).

Delmar Karlen. *Anglo- American Criminal Justice*. Oxford University. 1967.

J.D. Heydon. "Statutory Restriction on the Privilege Against Self – incrimination". 1971.

USA. Federal Rules of Evidence.

United States v. Lightly.

USA. Federal Rules of Evidence.

McCarthy V. Arndstein. 266 U.S. 34. 40.

Blau v. United States. 340 U.S. 156. 161 (1950).

Counselman V. Hitchcock. 142 U.S. 547. 564 (1892).

Charles T. McCormick, *McCormick on Evidence (Handbook Series)* West Publishing Co. 1972.

Yale Kamisar. Wayne R. Lafave and Jerold H. Israel. *Basic Criminal Procedure : Cases.* (American Casebook Series) 1980.

Vanderpool v State. Neb 94.

U.S.C. sec 6002. 6003. provided : Immunity generally.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวสุภา วะชุม

ประวัติการศึกษา

ปีการศึกษา 2556 นิติศาสตร์บัณฑิต

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

